

RAPPORT

M-[2039] | 2021

Årsrapport for Miljødirektoratet 2020

Innhold

1	Leders beretning.....	3
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	6
2.1	Virksomheten og samfunnsoppdraget	6
2.2	Organisasjonen	7
3	Årets aktiviteter og resultater	9
3.1	Detaljert resultatdel.....	9
3.1.1	Naturmangfold.....	9
3.1.2	Friluftsliv	30
3.1.3	Forurensning	33
3.1.4	Klima	44
3.1.5	Polarområdene	53
3.1.6	Oppgaver på tvers av resultatområdene	56
3.2	Ressursbruk	62
3.2.1	Fordeling per resultatområde	62
3.2.2	Nøkkeltall	65
3.2.3	Volumtall	71
4	Styring og kontroll i virksomheten	73
4.1	Risikostyring og -analyser	73
4.2	Fellesføringer fra KMD.....	74
4.3	Evalueringer.....	75
4.4	Revisjonsmerknader og tilsynsrapporter	76
4.5	Fakta om personellmessige forhold.....	76
4.6	Helse, miljø og sikkerhet	76
5	Vurdering av framtidsutsikter.....	77
6	Årsregnskap.....	80

Vedlegg:
Vedlegg 1 - Oppdragsliste

1 Leders beretning

Miljødirektoratet jobber hver dag med å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning. Vi leverte i 2020 en stor bredde av tjenester til Klima- og miljødepartementet, andre sektorer, næringsliv, privatpersoner og andre samarbeidspartnere.

Vi står overfor store utfordringer framover. Vi skal omstille Norge til et lavutslippssamfunn som tilpasser seg klimaendringene. Vi skal ta vare på økosystemene og naturmangfoldet. Vi skal utvikle en sirkulær økonomi som tar vare på ressursene og ikke sprer miljøgifter. Rollen vår som kunnskapsleverandør, myndighetsutøver og rådgiver er viktig på veien dit.

Miljøutfordringene griper inn i mange samfunnsområder og de fleste av våre ansvarsområder har berøringspunkter med andre sektormyndigheter. Det sektorovergrepene perspektivet gjennomsyrrer derfor mye av arbeidet vårt, og vi har gode rutiner og faglig samarbeid med en lang rekke andre etater. Mer på tvers er et av satsingsområdene i den nye strategien vår.

Vi har mange faste, løpende og lovpålagte oppgaver som opptar mye av ressursene våre. Vi forvalter en lang rekke tilskuddsordninger til ulike formål. Vi mottar mange søknader, og midlene vi fordeler bidrar til miljøforbedringer, som redusert marin forsøpling, klimatiltak i kommunene, bedre vannmiljø, økt friluftaktivitet, verdiskapning i villreinområder, opprydding i forurensete sediment, bedre ivaretagelse av verdensarvområder med mer.

Vi forvalter også et bredt spekter av lover og forskrifter for å ivareta ulike miljøhensyn, og vi fattet flere tusen vedtak i løpet av året. Det handler om alt fra strenge krav til utslipp fra industribedrifter på land og offshore, pålegg om å rydde opp i forurenset grunn, tillatelser til eksport og import av avfall, vedtak om fremmede arter og truede arter, til avgjørelser av klager over vedtak fra statsforvalteren om fremmede treslag, erstatning for tap av husdyr til rovvilt, krav til avfallsbehandlingsanlegg med mer.

Å ha kunnskap om miljøets tilstand og utvikling, er en bærebjelke i arbeidet vårt. Vi driver omfattende miljøovervåking og jobber hele tiden for å forbedre datagrunnlaget og for å utvikle nye metoder og ny teknologi for å forbedre og effektivisere kunnskapsgrunnlaget.

Grunnlovens bestemmelse om at befolkningen har krav på kunnskap om miljøets tilstand, gir oss et utvidet informasjonsoppdrag, og vi er aktive formidlere, primært gjennom egen nettside og Miljøstatus.no, men også gjennom sosiale medier og andre kanaler.

Miljøarbeidet er også omfattet av mye internasjonalt regelverk. Vi deltar aktivt på den internasjonale arenaen for å fremme norske miljøinteresser. Samtidig har vi lokale oppgaver i felt, som å spore og felle rovvilt, drive skjøtsel i verneområder og bekjempe fremmede arter som gjør skade på verdifull natur.

Vi driver også mye tilsyn med at regelverket blir etterlevd. Det omfatter alt fra tilsyn med store industribedrifter på land og til havs, produktregelverket, til tilsyn med ulovlig motorferdsel, lakseoppsyn ulovlig bygging i verneområder med mer. Oppfølging av stortingsmeldingen om miljøkriminalitet har vært prioritert.

Alle disse faste oppgavene utgjør hoveddelen av det våre om lag 700 årsverk går til. Jeg vil i tillegg trekke fram noen oppgaver som har vært særlig viktige i 2020.

I rollen som faglig rådgiver leverte vi i januar 2020, sammen med en rekke andre direktorater, Klimakur 2030, som et underlag for å utvikle politikk. Den gir en grundig analyse av mulighetene for å halvere ikke-kvotepliktige utslipp fram mot 2030 og øke opptaket av CO₂. Rapporten har bidratt til samfunnsdebatten om klimatiltak og var et viktig underlag for regjeringens klimamelding.

Vi har videreutviklet kunnskapsgrunnlaget for å se klima og naturmangfold i sammenheng, både på landjorda og i havet. Vi har blant annet laget en oversikt over "policy options" som er forenlig med hverandre i IPCCs 1,5 graders rapport, Naturpanelets hovedrapport, IPCCs landrapport og hav- og kryosfærerapport og Havpanelets Blue Papers og klimarapport og vurdert relevans for norske forhold.

Vi har prioritert arbeidet med å utvikle en økosystembasert forvaltning, hvor vi tenker helhetlig om forvaltningen av naturressursene, slik at økosystemenes funksjon og struktur opprettholdes. Som et ledd i dette er vi i gang med å klassifisere tilstanden i utvalgte økosystemer. Vi har også styrket arbeidet med å ta vare på truede arter og naturtyper, og å restaurere natur. I tillegg er forvaltningen av verneområdene styrket, og Statens naturoppsyn har hatt stor feltaktivitet på mange områder gjennom hele året.

Rovviltarbeidet har som alltid hatt høy prioritet og inkluderer både myndighetsutøvelse, kunnskapsinnhenting, veiledning og faglige råd og analyser om rovvilt. Tap av beitedyr til rovvilt går jevnt nedover.

Vi har fulgt opp regjeringens nasjonale og internasjonale satsing på hav, havmiljø og blå økonomi. Arbeidet mot marin forsøpling og spredning av mikroplast har blitt høyt prioritert, både nasjonalt og internasjonalt. Vi har deltatt i internasjonalt arbeid for å sikre forsvarlig avfallshåndtering og økt kontrollen med eksport og import av plastavfall. Året har vært preget av arbeidet med å gjennomføre ambisiøse krav og regler som følger av EUs strategi for sirkulær økonomi.

Vi har fortsatt det langsiktige arbeidet med å styrke europeisk og internasjonalt regelverk som påvirker miljøgifter og arbeidet med å regulere flere nye stoffer og stoffgrupper er i gang. Her er revisjonen av EUs kjemikalierregelverk REACH sentralt. Vi deltok også aktivt i å utvikle ny politikk på miljøgiftområdet for perioden etter 2020, inkludert EUs grønne giv.

Koronapandemien rammet hele verden i 2020 og satte også tydelig preg på arbeidet vårt. Det er særlig det globale arbeidet som har blitt skadelidende. Arbeidet under flere viktige internasjonale prosesser og konvensjoner har blitt avlyst eller utsatt, mens andre internasjonale prosesser, for eksempel arbeidet under Montrealprotokollen og samarbeidsprosjektet med Kina om å etablere nasjonalt kvotesystem, har pågått til tross for pandemien.

Koronaviruset førte også til stor økning i etterspørselen etter desinfeksjonsmidler, noe som medførte betydelig merarbeid på biocidområdet. Nedstengingen av samfunnet medførte også ekstra oppgaver for å sikre god og sikker flyt i hele verdikjeden fra avfall. Også tilsynsarbeidet ble påvirket. Vi har gjennomført færre tilsyn ute hos bedriftene, men utviklet prosedyrer for tilsyn på digitale plattformer, slik at vi likevel kan kontrollere næringslivets etterlevelse av lover og regler.

Koronasituasjonen har også gitt positive gevinster på enkelte områder. Den digitale kompetansen vår har økt. De digitale verktøyene våre har fungert utmerket. Vi har stort sett gjennomført det meste av møter med eksterne som planlagt, men digitalt. Styringen og veiledningen av statsforvalteren har blitt heldigital. Annerledesommeren, hvor nordmenn måtte feriere innenlands, økte synligheten av allemannsretten og norsk natur, og det ga et løft i arbeidet vårt og dialogen med ulike aktører innen friluftsliv.

ABE-reformen innebærer at vi ikke har økt bemanningen ut over de særskilte, øremerkede midlene til bemanning. Vi effektiviserer og omstiller driften av direktoratet kontinuerlig, blant annet gjennom å digitalisere og forbedre arbeidsprosesser og tjenester. Eksempler er den nye versjonen av Miljødirektoratet.no hvor vi utvikler digital veiledning i et stadig større omfang. Vi har i 2020 også utviklet heldigital jegerdokumentasjon for de 500 000 jegerne i landet, fått på plass en ny digital varslingsjeneste om luftkvalitet og en ny løsning for tips og varsler om brudd på miljøregelverket.

Koronapandemien har preget arbeidssituasjonen for de ansatte i Miljødirektoratet. Alle i Oslo og Trondheim har stort sett jobbet fra hjemmekontor siden 12. mars 2020. Samtidig viser denne årsrapporten at også i 2020 har arbeidet for et bedre miljø stått i sentrum. I år vil jeg derfor rette en ekstra stor takk til alle medarbeiderne - innsatsen har vært imponerende! Min vurdering er at vi, til tross for pandemien, også i 2020 leverte godt på oppdragene fra Klima- og miljødepartementet.

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Ellen Hambro'.

Ellen Hambro
direktør

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Klima- og miljøpolitikken er delt inn i resultatområder med konkrete nasjonale effektmål. Vi skal bidra til å nå målene på disse miljøområdene:

- naturmangfold
- kulturminner og kulturmiljø
- friluftsliv
- forurensning
- klima
- polarområdene

Innenfor alle miljøutfordringene vi jobber med, har vi følgende fem funksjoner:

Vi skaffer og formidler miljøinformasjon

Vi overvåker og kartlegger miljøtilstanden. Vi systematiserer og formidler aktuell og forståelig miljøkunnskap på ulike arenaer og i ulike kanaler.

Vi utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet

Vi forvalter lover, forskrifter og tilskuddsordninger og fatter vedtak etter disse. Vi legger til rette for gjennomfører fysiske tiltak i naturen. Vi driver naturoppsyn og fører tilsyn med at krav og regler blir etterlevd.

Vi styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå

Statsforvalteren er vårt ytre apparat som vi styrer og veileder. Vi veileder også om viktige klima- og miljøoppgaver som er delegert til ulike regionale og kommunale organer, blant annet kommuner, fylkeskommuner, nasjonalpark- og verneområdestyrer og rovviltneemder.

Vi gir faglige råd og analyser som underlag for politikkutvikling

Vi lager analyser og gir råd om videreutvikling av klima- og miljøpolitiske mål, foreslår tiltak og virkemidler og er en støttespiller for Klima- og miljødepartementet i utviklingen av klima- og miljøpolitikken.

Vi deltar i internasjonalt miljøarbeid

Vi deltar på vegne av Norge i internasjonalt klima- og miljøarbeid, blant annet under EØS-avtalen og globale konvensjoner og bidrar til å utvikle felles internasjonalt regelverk. Vi deltar i nordområdesamarbeid og samarbeider bilateralt med miljømyndigheter i andre land og er en partner i overføring av forvaltningskompetanse.

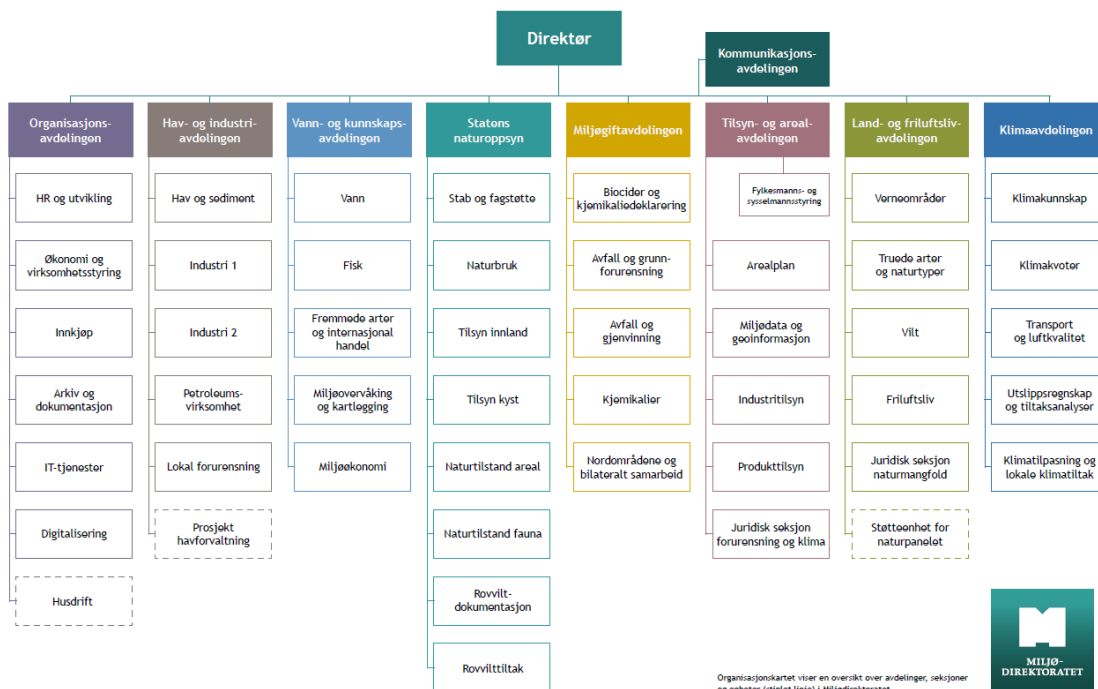
2.2 Organisasjonen

Miljødirektoratet er organisert i sju miljøfaglige avdelinger inkludert Statens naturoppsyn (SNO), som er feltapparatet vårt. I tillegg har vi en organisasjonsavdeling og en kommunikasjonsavdeling.

Vi er omkring 725 faste ansatte ved kontorene våre i Trondheim og Oslo, og i Statens naturoppsyn, som er lokalisert 58 steder i landet.

Ledelsen

- Ellen Hambro, miljødirektør
- Gun Bente Johansen, organisasjonsdirektør
- Kjetil Hillestad, kommunikasjonsdirektør
- Siri Sorteberg, avdelingsdirektør i klimaavdelingen
- Yngve Svarte, avdelingsdirektør i vann- og kunnskapsavdelingen
- Ivar Myklebust, avdelingsdirektør i land- og friluftslivavdelingen
- Signe Nåmdal, avdelingsdirektør i hav- og industriavdelingen
- Marit Kjeldby, avdelingsdirektør i miljøgiftavdelingen
- Bjørn Bjørnstad, avdelingsdirektør i tilsyn- og arealavdelingen
- Morten Kjørstad, avdelingsdirektør i Statens naturoppsyn

Organisasjonskart
Organisasjonskart per 1. januar 2021.

Utvalgte hovedtall

Tabellene under viser direktoratets nøkkeltall og volumtall for 2018, 2019 og 2020. Tallene kommenteres i kapittel 3.2 Ressursbruk.

Nøkkeltall	2018	2019	2020
Antall årsverk*	644	673	698
Samlet tildeling post 01-99**	4 820 708 000	4 956 581 350	5 961 327 000
Utnyttelsesgrad post 01-29**	95%	96%	99%
Utnyttelsesgrad post 30-99**	87%	87%	92%
Driftsutgifter	1 523 309 666	1 636 046 270	1 684 301 510
Lønnsandel av driftsutgifter	36%	36%	37%
Lønnsutgifter per årsverk*	860 896	876 969	881 818
Samlede inntekter post 01-09***	159 882 519	156 194 985	149 634 891

* I årsrapporten for 2018 ble det rapportert 634 årsverk for 2018, mens det i årsrapporten for 2019 ble rapportert 669 årsverk for 2019. Som følge av endrede rapportoppsett og uttrekk er historiske tall korrigert.

** Tallene inkluderer samtlige tildelinger og mottatte belastningsfullmakter

*** Inntektene inkluderer også høstbare viltressurser (kap. 4141 post 01) og kjemikaliekontroll (kap. 3640 post 04). Beløp for 2018 og 2019 er oppdatert med disse postene.

Volumtall	2018	2019	2020
Antall medieklipp*	19 591	20 067	21 058
Antall økter på miljødirektoratet.no	1 491 977	1 454 390	1 708 658
Antall økter på miljostatus.no	740 192	758 410	1 005 631
Antall inngående dokumenter	43 681	46 408	53 517
Antall utgående dokumenter	40 235	41 425	51 300
Antall innsynsbegjæringer	6 721	7 322	7 228
Antall enkeltvedtak**	13 004	14 299	15 411
Antall avgjorte klagesaker fra underinstans	297	324	312
Antall behandlede klager på våre vedtak	46	74	89

*Antall medieklipp er basert på søk i medieovervåkingsverktøyet M-brain/Opoint. Søket inkluderer treff på enten Miljødirektoratet eller naturoppsyn». Sosiale medier er utelatt.

** Antall enkeltvedtak inkluderer returordningen for kasserte fritidsbåter. For 2018 utgjør dette 9 311 enkeltvedtak, og for hhv 2019 og 2020 utgjør disse 9 878 og 10 350 enkeltvedtak.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Detaljert resultatdel

Norge har 23 miljømål fordelt på resultatområdene naturmangfold, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv, forurensning, klima og polarområdene. Miljømålene er politisk bestemte effektmål for samfunnet. Vi måler utviklingen ved hjelp av miljøindikatorer.

Miljødirektoratet er ikke alene om å ansvare for miljømålene. På noen områder forvalter vi betydelige virkemidler og har hovedansvaret for måloppnåelsen. På andre områder har vi begrenset med virkemidler og er derfor avhengige av innsats fra flere sektormyndigheter for å kunne nå målene.

Dette kapittelet er strukturert ut fra resultatområdene og miljømålene. Miljømålene og status for måloppnåelsen står i oransje tekst. Statusen er hentet inn fra Miljøstatus.no. Miljøstatus gir en samlet oversikt over Norges miljømål og indikatorer og er den viktigste kilden til kunnskap om miljøets tilstand og utvikling på hele miljøområdet.

3.1.1 Naturmangfold

Nasjonalt mål 1.1 Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
Status: Statusen i norske økosystem varierer fra over til under middels.

Hav og kystvann

- **Statusen i havet totalt sett er god, men varierer noe mellom havområdene.**

Miljødirektoratet har bidratt inn i arbeidet med å lage helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene (Meld. St. 20 (2019-2020)). Tiltak for å effektivisere arbeidet med det faglige grunnlaget er iverksatt i Faglig forum under ledelse av sekretariatet i Miljødirektoratet. Den helhetlige gjennomgangen av alle særlig verdifulle og sårbare områder i 2020-2021, er startet opp under ledelse av Havforskningsinstituttet. Oppdateringen av særlig verdifulle områder vil ferdigstilles våren 2021, mens leveransen av hele gjennomgangen (som inkluderer vurdering av sårbarhet og aktivitet i områdene) er utsatt til våren 2022.

Miljødirektoratet har bidratt inn i arbeidet med en melding om helhetlig plan for marint vern. Vi har gjennomført et seminar for miljøforvaltningen og fagmiljøer om hvilken betydning klimaendringene vil ha for fremtidig marint vern i Norge.

Havmiljøsamarbeidet i OSPAR er prioritert. På grunn av koronaviruset ble OSPARs ministermøte, inkludert å legge fram ny strategi og forslag om vedtak av et nytt marint beskyttet område i internasjonalt farvann, utsatt til sommeren 2021. Det tas også sikte på å inkludere tareskog på OSPARs liste over truede eller nedadgående arter og habitater. Sakene er viktige for Norge, og forberedelse og forhandlinger fortsetter i tiden frem til møtet. Vi bidrar også til felles miljøovervåkning og kunnskapsoppbygging i OSPAR og deltar i arbeids- og ekspertgrupper, blant annet om å revidere den regionale handlingsplanen mot marint søppel, utvikle biodiversitetsindikatorer, undervannsstøy, havforsuring og å beskytte arter og habitater.

Opprettelsen av en hav- og klimagruppe under Nordisk ministerråd har ført til at hav og klima har befestet seg som et viktig nordisk satsningsområde. Miljødirektoratet leder og koordiner arbeidet i gruppa. Hovedoppgaven er å bygge et felles nordisk

kunnskapsgrunnlag om virkninger av klimaendringer i nordiske havområder og samordne felles nordiske synspunkter inn i internasjonale prosesser. Det er foreslått et nordisk budsjett for kunnskapsinnhenting på åtte millioner DKK i perioden 2021-2023, som skal deles mellom hav og klimagrupper og sektorgruppen for fiskeri. Gruppen skal foreslå for Nordisk Ministerråd hvordan bevilgningen til hav og klima kan forvaltes.

Kartlegging til havs i Mareano-programmet er fulgt opp, men det kartlagte området har blitt noe redusert på grunn av koronatiltak i forbindelse med tokt. Koronasituasjonen har i tillegg medført begrensninger på laboratoriearbeid og dermed redusert framdriften. I 2020 har arbeidet med å utvikle en harmonisert datapolitikk blitt tatt videre via den nyopprettede FAIR-gruppen ledet av Kartverket. Mareano har innhentet kunnskap om mulige forurensningskilder i et stengt fiskefelt i Norskehavet. Høsten 2020 kom resultatene fra undersøkelsen av miljøgifter i 100 kveiter fra det stengte feltet. Forurensningssituasjonen har ikke endret seg fra de første kveiteundersøkelsene i 2013. Mareanos oppfølging av saken er avsluttet og ansvaret for å følge opp situasjonen videre ligger hos respektive myndigheter.

Etter at det nasjonale programmet for kartlegging i kystsonen ble avsluttet i 2019, er det ikke etablert noe nytt nasjonalt program. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tatt initiativ til et 3-årig pilotprosjekt om marine grunnkart som kan bli et nytt nasjonalt program fra 2023. Miljødirektoratet deltar i referansegruppa for programmet.

I 2020 startet arbeidet med Miljødirektoratets instruks for marin kartlegging og ny kartlegging av naturtyper etter Natur i Norge (NiN) i Oslofjorden. Instruksen skal ut fra føringene i Meld. St. 14 (2015-2016) velge ut marine naturtyper som skal prioriteres for kartlegging og gi instruks for hvordan disse skal kartlegges. Hovedformålet med kartleggingen i Oslofjorden, som er under betydelig press, er å skaffe kunnskap om utbredelse og tilstand til viktige marine naturtyper, og samtidig få praktisk erfaring med NiN-kartlegging. Registrering av fremmede arter inngår i kartleggingen i tråd med tiltaksplanen for bekjempelse av fremmede organismer, som fremhever behov for mer kunnskap om fremmede marine arter.

Samarbeidspartnerne i SEATRACK, som Canada, har måttet innstille all feltaktivitet i år, men ellers har det meste gått etter planen. Et utkast til handlingsplanen for sjøfugl, inkludert et faggrunnlag, er ferdigstilt fra direktoratsgruppa sin side. Miljødirektoratet avventer nærmere avklaring med KLD for veien videre. Både utkastet til handlingsplan og faggrunnlaget vil bli publisert Miljødirektoratets rapportserie.

Vi har bistått KLD i utarbeidelsen av den helhetlige planen for Oslofjorden etter at vårt forslag til plan ble overlevert i desember i fjor. En utredning av behovet for å redusere tilførselen av nitrogen til Ytre Oslofjord er en del av dette. Vi jobber nå med å utvikle en metode for å beregne verdien av naturen og dens tjenester i et pilotregnskap både nasjonalt og internasjonalt. Miljøtilstanden og verdiene tilknyttet Oslofjorden kan på sikt integreres i dette og bidra til å forbedre kunnskapen om natur, tilstand i økosystemer og påvirkninger på disse i fjorden. Det vil bli et betydelig arbeid for oss (og andre direktorater) å gjennomføre tiltak etter at regjeringen har fastsatt den endelige planen.

Klassifiseringssystemet for kystvann er utviklet videre gjennom å oppdatere bløtbunnsindeksene, utvide overvåkingen av ålegress og foreslå en indeks for å vurdere effekten av kongekrabbe. Vi har også igangsatt en evaluering av stasjonsnett og klassegrenser i overvåkningsprogrammet Økokyst. Arbeidet med kystvann i forbindelse med vannforskriften er utover dette omtalt under kapittelet Elver og innsjøer.

Prioritering 3: Arbeidet med forvaltningsplanene for havområdene

- *Styringsparameter 3.1: Mer effektive metoder for arbeidet med forvaltningsplanene er utviklet.*
- *Styringsparameter 3.2: Hovedkonklusjoner fra evaluering av arbeidet med forvaltningsplanene er implementert.*
- *Styringsparameter 3.3: Arealverktøyet er utviklet for å kunne dekke behovet i forvaltningsplanarbeidet.*

Tiltak for å effektivisere arbeidet med det faglige grunnlaget er startet opp i Faglig forum under ledelse av sekretariatet i Miljødirektoratet. Arealverktøyet ble benyttet under arbeidet med stortingsmeldingen i 2020, og vi jobber videre med ytterligere utvikling/forbedring.

Prioritering 4: Kunnskapsgrunnlaget relatert til hav og klima

- *Styringsparameter 4.1: Kunnskapen om den samlede belastningen i norske havområder av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, og betydningen av dette, er oppdatert i lys av kunnskapsutviklingen internasjonalt og arbeidet med hav og klima og nye marine næringer.*
- *Styringsparameter 4.2: Behov for tiltak for å bevare marint naturmangfold er identifisert, både arealbaserte og andre virkemidler.*
- *Styringsparameter 4.3: Direktoratet har ledet Nordisk Hav- og klimagruppe.*
- *Styringsparameter 4.4: Støtte er gitt til departementet i oppfølging av nordisk ministererklæring på hav og klima.*
- *Styringsparameter 4.5: Forslag til hvordan nordisk samarbeid på hav og klima kan styrkes på forskning og overvåkning er levert (etter nærmere avtale med departementet).*
- *Styringsparameter 4.6: Faglig underlag er gitt til departementet til nasjonale og internasjonale prosesser på hav og klima.*

Flere produkter er levert, herunder rapport om formørking av kystvann og rapport om saltmarshes.

Elver og innsjøer

- **Statusen for elver og innsjøer varierer i sør, men er stort sett god i Trøndelag og Nord-Norge.**

Oppfølging av vannforskriften - elver og innsjøer

Måloppnåelsen innen forvaltningen av elver, innsjøer, grunnvann og kystvann er i stor grad betinget av andre sektors arbeid med å bedre tilstanden i vann, og å hindre forringelse gjennom å redusere negative effekter. Påvirkninger fra vannkraft, langtransportert forurensing, introduserte arter og sykdommer, industri og gruvedrift, jordbruksforurensing, avløp og fiskeri og akvakultur vurderes som de hyppigste årsakene til manglende måloppnåelse. Oppfølgingen av påvirkninger der vi er ansvarlig myndighet er omtalt under de respektive temaene.

Vår oppfølging av vannforskriften i rollen som koordinerende myndighet har bidratt til at myndighetene har tatt ytterligere skritt i riktig retning. Den viktigste milepælen for vannforvaltningen i 2020 er ferdigstilling av forslaget til oppdaterte regionale

vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer, som skal på høring i 2021. Vi har jobbet tett på vannregionmyndighetene, statsforvalterne og vannområdene for å harmonisere og effektivisere arbeidet mellom regioner. Vi har også fulgt opp sektormyndighetenes og statsforvalternes ansvar for å bidra til å nå miljømålene og fylle kravene i vanddirektivet som har blitt identifisert som mangelfulle i de eksisterende planene.

Restaurering av vassdrag er et nytt satsningsområde i 2020 i forkant av FNs tiår for restaurering av natur. Vi har, i samarbeid med restaureringsprosjektet under direktoratsgruppen for vanddirektivet, et forslag til en strategisk plan for restaurering av vassdrag for perioden 2021-2030 under utarbeidelse. Målet med satsingen er å øke antallet restaurerte vannforekomster, kunnskaps- og erfaringsutveksling og sikre nødvendig samarbeid og koordinering av restaureringen av vassdrag. Et konkret eksempel er å ferdigstille en rapport som sammenfatter kunnskap om tilstand og påvirkninger, gjennomførte tiltak og mulige løsninger for fremtidig restaurering av Alnaelva.

Vi har i 2020 mottatt 221 søknader på til sammen 94,14 mill. kroner om tilskudd til vassmiljøtiltak - generell vassforvaltning. 91 søknader er innvilget med til sammen 23,27 mill. kroner med hovedvekt på miljøforbedrende tiltak for å restaurere vassdrag og bidra til å nå miljømålene.

Kalkingsvirksomheten

I tråd med handlingsplanen for kalking har vi kalket 24 laksevassdrag i 2020. Kalkingen sørger for å bevare og gjenoppbygge viktige laksestammer i vassdragene som er prioritert innenfor budsjettammene. I dag utgjør fangsten av laks ifra kalkede vassdrag ca. 14 prosent av den totale fangsten.

Kalkingen i laksevassdrag administreres og overvåkes i tett samarbeid mellom oss og statsforvalteren. I tillegg kalkes i underkant av 1 100 innsjøer og bekkefelt med hensyn til innlandsfisk, administrert av statsforvalterne. Overvåkingen viser at naturlig gjenhenting tar tid, og at det, til tross for en betydelig reduksjon av utslipp gjennom internasjonale avtaler, fortsatt er stort behov for å kalke i mange områder, også utover handlingsplanens rammer. Arbeidet med å revidere handlingsplanen for kalking er utsatt på grunn av endrede forutsetninger for å forbedre tilstanden i forsurningspåvirkede vassdrag gjennom kutt i statsbudsjettet for 2021.

I 2020 har vi mottatt 29 søknader på til sammen 5,16 mill. kroner om tilskudd til vassmiljøtiltak - kalking. Av disse er to søknader på til sammen 1,52 mill. kroner innvilget av oss og 2,27 mill. kroner av statsforvalteren.

Eutrofi (jordbruksforurensing og avløp)

Vi har også i år sammenstilt et bedre kunnskapsgrunnlag om tilstanden og utviklingen i utvalgte jordbrukspåvirkede vassdrag, og utviklingen i tiltaksgjennomføringen for å redusere jordbruksforurensingen. Dette som et bidrag til KLDs sektorarbeid og råd i forkant av jordbruksforhandlingene. Samordning av arbeidet på jordbruk har fått et nytt løft gjennom å etablere jordbruksteam.

På grunn av tegn til økende eutrofiering i flere innsjøer, blant annet Mjøsa, og at antallet eutrofe innsjøer har økt, har vi hatt særskilt dialog med KLD om eutrofi. Vi har bevilget midler til Vassdragsforbundet for Mjøsa for å få mer kunnskap om kilder til tilførsler av næringsalter, og for å identifisere områder som er særlig viktige for å gjennomføre tiltak. En sammenstilling av data fra Vann-nett i rapporten "Tilførsler og trender i eutrofe innsjøer" gir en regionsvis oversikt over tilstanden og hvorvidt utviklingen går i riktig retning. Dette vil danne et grunnlag for å kunne jobbe mer målrettet med tiltak og virkemiddelbruk mot eutrofi framover.

Det er fortsatt noe avløpsvann som slippes ut direkte uten rensing til kystområder, og en god del avløpsvann slippes ut urensset som følge av lekkasjer på avløpsnettet og overbelastning i perioder med styrtregn. Dette representerer en fare for forurensning

av vannforekomster og drikkevannskilder, med de helse- og miljøkonsekvenser dette innebærer. Vi har derfor bedt statsforvalterne om å prioritere avløpsområdet, inkludert å bruke myndigheten sin til å stramme inn kravene og håndheve dem. Vi forventer at dette vil utløse mye aktivitet på avløpsområdet i tiden framover.

Vassdragsregulering

Oppfølging av løpende pålegg i rundt 50 vassdrag, inkludert nesten alle nasjonale laksevassdrag og vedtak om nye pålegg, fører til forbedringer av forholdene for fisk og annet naturmangfold. Arbeidet er basert på prioriteringer fra vår egen kjennskap til vassdragene og de vedtatte vannforvaltningsplanene. Vi har kommentert flere departementsforeleggelse. Vi har levert flere utredninger og bidratt til KLDs arbeid med ny forskrift om oppfølging av naturforvaltningsvilkår.

Vi har bidratt inn i flere FoU-prosjekter (særlig HydroCen). Samarbeidet med NVE er videreført og det er utarbeidet et forslag til ansvarsfordeling mellom direktoratene om oppfølging av standardvilkårene. Samarbeidet med statsforvalterne er blant annet fulgt opp med en fagsamling i juni og november.

Fiskeforvaltning

Måloppnåelsen innen forvaltningen av anadrom fisk er i stor grad betinget av andre sektors arbeid med å redusere negative effekter på vill laksefisk. Påvirkningen fra lakseoppdrett, spesielt lakselus og rømt fisk, vurderes fortsatt som den alvorligste. Vi har bistått departementet i arbeidet med å følge opp Tana-avtalen.

Regulering av fiske etter anadrome laksefisk har redusert overbeskatning, spesielt i de største bestandene. Neste hovedregulering er lagt fram for departementet. Vi har bistått departementet i arbeidet med å følge opp Tana-avtalen.

Fiskesperra i Driva har fungert som planlagt. Arbeidet i Drammens-regionen er videreført. Forsøkene med klor som bekjempelsesmiddel mot *Gyrodactylus salaris* er gjennomført. Etablering og drift av genbank for hardangerfjordbestandene har i hovedsak gått som planlagt.

Fisketrapper i statlig eie, som trappa i Rana (nasjonalt laksevassdrag som ble friskmeldt etter gyrobehandling), trenger nødvendig finansiering for oppgradering.

Miljødirektoratet har mottatt 85 søknader om tilskudd til fisketiltak for til sammen 41,33 mill. kroner. Hittil er 55 søknader innvilget med til sammen 25,85 mill. kroner. I tillegg har statsforvalteren mottatt 269 søknader for til sammen 23,6 mill. kroner om tilskudd til fisketiltak. Statsforvalteren disponerer 8,6 mill. kroner til tilskudd til lokale fisketiltak.

SNO har videreført lakseoppsynet i hele landet og økt oppsynsaktiviteten i Vestland, søndre del av Nordland, Lofoten og i Troms. Det har vært en markant nedgang i antall ulovlige garn i Troms og Finnmark, men en økning i antall saker med kilenot og krokarnfiske i Finnmark. De fleste sakene gjelder brudd på helgefredningen.

Antall anmeldelser i Tanaelva har gått ned i 2020. I Nordland har det vært en liten økning av ulovlige garn på Helgeland. I Trøndelag har vi anmeldt to fiskere for drivgarnfiske i større omfang. I Vestland har det vært en markant økning av antall ulovlige garn, og vi har også anmeldt ulovlig fiske av større omfang.

Vi har videreført det gode samarbeidet med andre statlige kontrolltater som Fiskeridirektoratet, Indre kystvakt og Politiet. Antallet tips og meldinger har økt betydelig, noe som tyder på at Miljødirektoratets meldingsportal virker etter hensikten. Dersom vi ser landet under ett, viser antallet ulovligheter knyttet til brudd på lakseloven en nedgang i 2020 sammenliknet med tidligere år, men vi har fortsatt en del problemområder som vil kreve økte ressurser i 2021.

Prioritering 5: Arbeidet med å nå miljømålene i vann

- *Styringsparameter 5.1: Fremdriften i Miljødirektoratets tiltak i vedtatte regionale tiltaksprogram er god.*
- *Styringsparameter 5.2: Høy kvalitet på bidrag til oppdaterte vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer innen eget ansvarsområde.*

Arbeidet med å nå miljømålene i vann følger fremdriften til vannforskriften.

Våtmark

- **Statusen i våtmark er middels god, men utviklingen har vært negativ siden 1990.**

Restaurering av myr og annen våtmark

Plan for restaurering av våtmark i Norge (2016-2020) ble i 2020 oppdatert til å gjelde i fem nye år (2021-2025). Det tredelte målet om å oppnå bedret økologisk tilstand, reduserte klimagassutslipp og styrket klimatilpasning, er opprettholdt i den reviderte planen. Det er i løpet av de fem siste årene restaurert i overkant av 80 myrområder. Om lag 200 km grøft er tettet i samme periode og mer enn 70 km av disse ble tettet i 2020. I tillegg jobber vi med restaurering i andre våtmarkstyper.

Det er igangsatt ekstensiv/enkel overvåking av vegetasjonsutviklingen for samtlige restaureringstiltak i myr, i tillegg til at det er etablert mer intensiv overvåking i utvalgte områder. Klimagassovertvåkingen av myr i Regnåsen-Hisåsen naturreservat, som ble etablert i 2019, fortsatte i 2020.

Så langt viser overvåkingen at vannstanden i de restaurerte myrområdene er hevet, torvmosene raskt tar over bunnsjiktet og forutsetningen for at myrene skal kunne reetablere økosystemtjenestene dermed er på plass. Det ble i 2020 gjort gledelige observasjoner av at trua fuglearter, som svarthalespove, igjen har tatt i bruk myrareal som nylig er restaurert. Utviklingen er tilsvarende positiv for en rekke insekter som spesifikt er overvåket i ett av myrområdene.

Det er for tidlig å konkludere med effekten av myrrestaurering på klimagassutslipp i Regnåsen-Hisåsen naturreservat, fordi det fortsatt er tidlig i overvåkingsprogrammet. Den ene myra som overvåkes, skal restaureres høsten 2021, og det logges foreløpig klimagassflukser for å få referansedata før restaurering.

Helhetlige forvaltningsplaner for natur - våtmark

I samarbeid med andre relevante sektorer har besvart oppdraget fra KLD om en pilot for våtmark.

Ramsarkonvensjonen

Vi har sendt rapport til konvensjonen i forbindelse med neste partsmøte. I rapporten redegjør vi for konkret oppfølging av konvensjonen i Norge og utfordringer her, bl.a. behovet for bedre kartlegging, overvåking og arealstatistikk for å gi grunnlag for faglige anbefalinger om forvaltning av våtmark. Tre norske Ramsar-områder står nå på konvensjonens "konfliktliste", såkalte "Article 3.2 files". For ytterligere sju områder er det risiko for at det må åpnes sak etter artikkel 3.2. på grunn av inngrep og annen aktivitet.

Internasjonalt har vi deltatt i et våtmarksprosjekt under Arktisk Råd (CAFF), *Sustainable Management and Resilience of Arctic Wetlands*. Policyanbefalinger er utarbeidet på grunnlag av hva prosjektet fant ut. Disse skal godkjennes på

ministermøte i mai 2021.

Vi deler erfaringer og samarbeider tett med Myanmar om å planlegge og implementere våtmarksaktiviteter i landet. Dette bidrar til å følge opp forpliktelser under konvensjonen både i Myanmar og Norge.

De seks autoriserte våtmarksentrene jobber godt. Ytterligere sentre kvalifiserer for autorisasjon, men vi mangler midler.

Skog

- **Statusen i skog er under middels, men utviklingen har en positiv tendens.**

Arbeidet med skogvern er videreført med full tyngde, jf. rapportering under resultatområde 1.3. Arbeidet med trua arter og naturtyper i skog fortsatte i forbindelse med oppfølging av trua naturprosjektet, se egen omtale.

Vi har i 2020 fortsatt med å utvikle fjernmåling som verktøy for arealdekkende verdi- og ressurskartlegging i skog. Dette danner grunnlaget for å drive målrettet forvaltning, vurdere økologiske sammenhenger og modellere samlet belastning.

Vi har, i samarbeid med Landbruksdirektoratet, og som del av Klimakur 2030, fortsatt arbeidet med klimamotiverte tiltak og virkemidler i sektoren skog og annen arealbruk. Vi har også styrket direktoratets arbeid internt med hovedøkosystemet skog, blant annet gjennom å etablere et skogteam og en skogpilot i en egen satsing på klima, areal og naturmangfold (SKAN).

Direktoratet har, i samråd med KLD, en rolle som observatør i arbeidet med revisjon av PEFC Skogstandard.

Høstbare viltressurser

Med henvisning til Landbruks- og matdepartementet sitt tildelingsbrev til Miljødirektoratet, rapporterer vi her overordnet på forvaltningen av høstbare viltressurser.

Vi har i 2020 kontinuerlig hentet inn kunnskap og løst forvaltningsoppgaver knyttet til høstbare viltressurser. Tilskuddsordningen for å stimulere barn og unge til å forstå og bruke utmarksressurser har nådd flere interessenter, og vi har er mottatt og behandlet langt flere søknader enn i 2019. Handlingsplanen mot villsvin er fulgt opp, og det brukerstyrte prosjektet for bedre organisering av lokal villsvinforvaltning er videreført og utvidet.

Miljødirektoratet bistår departementene i arbeidet med å revidere viltloven. Vi har ellers sendt på høring et forslag om å endre bestemmelsene om krav til ammunisjon for jakt på storvilt. Endringen innebærer at det vil være anledning til å benytte blyfri ammunisjon også i et av de mest brukte storviltkalibrene.

I tilknytning til arbeidet med digital jegerdokumentasjon, har vi i 2020 utviklet og satt i drift digital skyteprøve slik at registreringen og kontrollen av prøveskudd og oppskyting nå skjer via en app på mobiltelefonen. Brukernes tilbakemeldinger er positive. På grunn av koronasituasjonen var det kun jegere som ikke kunne dokumentere avlagt og bestått skyteprøve fra forrige jaktår som måtte avlegge prøven i 2020.

Den nye viltforskriften trådte i kraft 1. april.

Vi har fortsatt et kontinuerlig samarbeid med Mattilsynet og Veterinærinstituttet om vilthelse, og fra og med 2020 er Helseovervåkingsprogrammet for hjortevilt (HOP) utvidet til å dekke flere arter og har i den forbindelse endret navn til ViltHop.

Prioritering 7: Bekjemping av skrantesjuka

- *Styringsparameter 7.1: Innsamling av prøver i tråd med kartleggingsprogrammet er gjennomført.*
- *Styringsparameter 7.2: Ingen villrein i Nordfjella sone 1 i brakkleggingsperioden.*

Det er samlet inn 15 337 prøver i 2020 for å undersøke skrantesjuka hos hjortevilt. Tre prøver var positive: to funn av atypisk skrantesjuka hos elg, og ett funn av klassisk skrantesjuka hos villrein på Hardangervidda. Ingen villrein har oppholdt seg i Nordfjella sone 1.

Prioriteringen er oppfylt når det gjelder styringsparameterne og utviklingen av disse, men med påvisning av klassisk skrantesjuka på Hardangervidda er premissene endret for framtiden. Arbeidet med reetablering Nordfjella kan bli forsinket.

Fjell

- **Statusen i fjellet er relativt god, men utviklingen er noe negativ.**

Villreinformvaltning

Kvalitetsnormen for villrein ble fastsatt i 2020. Den er retningsgivende for myndighetene i saker som har betydning for villrein og skal gi et best mulig grunnlag for å forvalte bestandene og leveområdene og faktorene som påvirker disse. Vi har satt i gang et omfattende arbeid med å samle inn, oppdatere og organisere datagrunnlaget for de ulike delnormene og måleparameterne som villreinområdene skal klassifiseres etter. Det er lagt opp til at de ti nasjonale villreinområdene skal klassifiseres første gang høsten 2021 og de 14 øvrige områdene høsten 2023.

Arbeidet med skrantesjuka har pågått i hele 2020. Alle villreinområder har deltatt i det nasjonale kartleggingsprogrammet for skrantesjuka. I september ble det funnet skrantesjuka på en villreinbukk i Hardangervidda villreinområde, som ga nye utfordringer for videre bekjempelse av sykdommen. En faglig vurdering er bestilt fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø. Noen smitteforebyggende tiltak ble iverksatt i 2020, inkludert økt overvåking for å hindre utveksling av villrein mellom Hardangervidda og andre villreinområder.

Vi har opprettet en arbeidsgruppe for å reetablere villrein i Nordfjella. Arbeidet er forsinket grunnet funnet av skrantesjuka på Hardangervidda og koronapandemien. Reetableringsarbeidet skal gjennomføres som en dialogprosess, men tidspunktet for oppstart er foreløpig uklart.

I 2020 radiomerket SNO et mindre antall villrein i Nordfjella sone 2 og Raudafjell som et ledd i bekjempelsen av skrantesjuka. SNO har ført tilsyn med bestandene og fulgt opp meldinger om villrein i Nordfjella sone 1. For å stimulere til økt jaktuttak, har SNO i tillegg fraktet ut villrein, elg og hjort med helikopter i grenseområdene mot sone 1. Feltoppsyn i forbindelse med villreinjakta i de øvrige villreinområdene i Sør-Norge har vært gjennomført som tidligere år.

Miljødirektoratet har oppnevnt nye statlige villreinnemnder for kommende fireårsperiode etter forslag om kandidater fra kommunene, og holdt oppstartsmøter for alle villreinnemndene.

Tilskuddsordningen for programmet "Villreinfjellet som verdiskaper" mottok ti søknader på til sammen 10,4 mill. kroner. Sju søknader er innvilget med til sammen 4,45 mill. kroner. Programmet er avgrenset til de ti nasjonale villreinområdene som

inngår i de to europeiske villreinregionene, og omfatter nå i alt elleve prosjekter med god geografisk og tematisk spredning.

Kulturlandskap

- **Statusen i kulturlandskapet er middels, men utviklingen har vært negativ siden 1990.**

Satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) bidrar til å samordne natur-, kulturminne- og landbruksforvaltning i et nasjonalt representativt utvalg jordbrukslandskap, hvor høye naturmangfolds- og kulturminneverdier ivaretas sammen med aktiv jordbruksdrift. Tilskuddsordningen har bidratt til skjøtsel, restaurering, utvikling og tilpasset landbruksdrift som ivaretar verdiene i områdene. I 2020 ble to nye områder innlemmet i satsingen. 2020 var også det første året med forvaltningsansvar for tilskuddsordningen lagt til kommunene. Kommunene har nå en mer aktiv rolle i å forvalte, ivareta og utvikle de utvalgte kulturlandskapene i samarbeid med grunneierne lokalt.

Miljødirektoratet leder arbeidet med å følge opp regjeringens pollinatorstrategi og har i 2020 levert et samlet forslag til tverrsektoriell tiltaksplan til KLD. Planen er laget i samarbeid med andre relevante sektorer. Vi bidrar også i KLDs oppfølging av tiltaksplanen.

Tilskuddsordningen for å ivareta leveområder for ville, pollinerende insekter mottok til sammen 158 søknader om tiltak for nær 17 mill. kroner i 2020. Søknadsmassen er mer enn doblet, og den samlede summen har økt vesentlig fra oppstartsåret 2018. Rammen på 3 mill. kroner ga i 2020 skjøtsel av viktige leveområder, etablering av flere blomsterrike arealer og informasjon om pollinerende insekter i alle fylker.

Miljødirektoratet støttet to nasjonale tiltak som bidrar til formidling til skoleelever og faglig veiledning til tiltakshavere som vil etablere mer blomsterrike arealer. Det store antallet søknader og god kvalitet på mange tiltak, viser at ordningen har et bredt nedslagsfelt og potensiale for økt aktivitet innen offentlig og privat samarbeid.

I 2020 er overvåkingsmetodikken testet ut og overvåkingen igangsatt for åpen grunnlendt kalkmark (utvalgt naturtype), og overvåkingsmetoden for den trua naturtypen seminaturalig eng er videreutviklet i felt i to regioner (Trøndelag og Nordland). Første runde av den regionale insektovervåkingen er gjennomført i seminaturalige naturtyper og skog på Østlandet, og en pilot for mulig overvåking av insekter knyttet til hule eiker er gjennomført. Resultater fra aktiviteten i 2020 bidrar til å videreutvikle overvåkingsprogrammene og styrke overvåkingen av tilstand og utvikling i hovedøkosystemet.

Tilskuddsposten "Tilskot til tiltak i kulturlandskapsområde registrert som verdifulle kulturlandskap" har en ramme på 1,1 mill. kroner, mens totalt søknadsbeløp var på 5 mill. kroner. 34 av totalt 64 søkere fikk innvilget tilskudd til å gjennomføre tiltak som ivaretar miljøverdier i disse områdene. Tilskuddene er viktige for å opprettholde god tilstand på miljøverdier i et utvalg av helhetlige, nasjonalt verdifulle kulturlandskap med store biomangfolds-, kulturminne- og landskapsverdier.

Miljødirektoratet har også i 2020 hatt god dialog med og gitt innspill til landbruksforvaltningen om virkemiddelbruk for å ivareta biologisk mangfold i kulturlandskap og åpent lavland med aktiv landbruksdrift, blant annet gjennom direktoratsgruppen som har jobbet fram forslag til oppfølgingsplan for trua natur.

Fremmede organismer og GMO

Saksbehandling og annen oppfølging av regelverket om fremmede organismer har hatt høy prioritet 2020. Oppstarten av det tverrsektorielle samarbeidet under regjeringens

tiltaksplan mot fremmede organismer, og kunnskapsinnhenting knyttet til tiltakene som skal gjennomføres, har også vært prioriterte oppgaver.

Bekjempelsen av fremmede organismer blir på nasjonalt nivå primært rettet mot artene som har egne nasjonale handlingsplaner. Tiltakene på regionalt nivå, som koordineres av statsforvalteren og sysselmannen på Svalbard, er i 2020 videreført på om lag samme nivå som i 2019.

Vi fikk i 2020 134 søknader om tilskudd til tilskuddsposten "Tilskot til tiltak mot framande arter (Kap. 1420 post 83)", og det totale søknadsbeløpet var i underkant av 27,5 mill. kroner. Tilskuddsposten ble i 2020 tilført en ekstra bevilgning på 13,3 mill. kroner, i tillegg til det opprinnelige beløpet på 4 mill. kroner. Midlene er fordelt til tiltakene det ble søkt om. Totalt 65 søkere fikk tilskudd.

Vi har levert svar på oppdrag 41 i tildelingsbrevet for 2020 om forslag til regelverksendringer som følge av Kommisjonsdirektivet 2018/350. Tilleggsoppdraget om å utrede etikk-kriteriet etter genteknologiloven fikk etter avtale med KLD i 2019 utsatt frist, og ble oversendt KLD i september. Vi har også levert svar på oppdraget om å utrede alternativer til Genøks bevilgning for finansiering av uavhengig forskning på genteknologifeltet.

Søknader om godkjenning av GMO-legemidler til klinisk utprøving vurderes fortløpende. Vi deltar på oppdrag fra KLD i den tverrfaglige ekspertgruppa om å oppdatere kunnskapshullsrapporten fra 2014 om antibiotikaresistens. Ekspertgruppen leverte oppdraget til FHI som leder ekspertgruppen i desember 2020.

Ved gjennomgangen av miljøovervåkingen ble miljø-DNA som ny teknologi fulgt opp og vurdert som følge av en ny intern miljø-DNA-strategi i direktoratet. Vi har for perioden 2020-2022 fått bevilget 10 millioner fra Norges forskningsråd under utlysningen før-kommersielle anskaffelser for prosjektet "automatisk miljøovervåking med miljø-DNA".

Egne prosjekt for å tilrettelegge for kartlegging og overvåking er startet på fremmede fiskearter, kunnskapsstatus for bruk av DNA-strekkoding i marine miljø, samfunnsøkonomisk analyse av miljø-DNA data i kartlegging og overvåking samt kriterier ved rapportering av miljø-DNA data. Videre er tiltak 12 i tiltaksplanen 2020-2025, Bekjempelse av fremmede skadelige organismer, rettet mot å utvikle å ta i bruk miljø-DNA i kartlegging og overvåking, og dette vil legge grunnlaget for videre arbeid.

Vi avdekker også ulovlig omsetning av fremmede organismer i Norge basert på innkomne tips. I 2020 har vi testet søkeroboter som søker automatisk nettet etter mistenkelige annonser, bl.a. for salg av fremmede organismer på nettet.

Vi har gjennomført en tilsynsaksjon med genmodifisert nellik, med fokus på informasjon om merking av lovlig GMO og omsetning av ulovlig GMO. Resultatene fra aksjonen viser at regelverket er dårlig kjent i bransjen.

Tilstand i økosystemene

Økologisk grunnkart og naturtypekartlegging

Vi kartlegger naturtyper i landområder der vi forventer å finne naturtyper som er nær truet, truet eller har en sentral funksjon i et økosystem. Vi kartlegger 109 ulike naturtyper, hovedsakelig i pressområder. Kartleggingen av naturtyper på land går bra. Den gir et godt kunnskapsgrunnlag til bruk i arealplaner og det er et begrenset behov for å videreutvikle både kartleggingsinstruksen og -verktøyet framover. Hvordan det nye kunnskapsgrunnlaget skal vurderes i konsekvensutredninger, er nå klargjort i Miljødirektoratets veileder konsekvensutredninger for klima og miljø.

Portalen for økologiske grunnkart ble lansert i 2020. Artsdatabanken har ansvaret for drifte og videreutvikle portalen.

Direktoratsgruppa for økologisk grunnkart gjør kartlag tilgjengelige i portalen og bidrar med brukerinnspill. Direktoratsgruppa har identifisert 53 økologiske kartlag og 27 administrative støttekart, som kan inngå i portalen.

System for økologisk tilstand

Ett av de viktigste grepene for å effektivisere naturforvaltningen i St.meld. 14 (2015-2016) Natur for livet, er å utvikle et system for å vurdere økologisk tilstand opp mot omforente mål for økosystemene. Arbeidet består i å utvikle et system for å vurdere tilstand, basert på anbefalinger fra et ekspertråd (2017).

Vi har iverksatt de første vurderingene av tilstand av utvalgte økosystemer, parallelt med at vi fortsatt prøver ut metodene. Arbeidet gjennomføres av forskere. Første klassifisering av tilstand i skog, fjell, arktisk tundra, Barentshavet og Nordsjøen planlegges ferdigstilt 2021. Datagrunnlaget for å vurdere økologisk tilstand er mangelfullt og bør styrkes. Vi bidro i 2020 til dette, blant annet gjennom landsdekkende arealrepresentativ naturovervåking (ANO), fokus på økologisk tilstand i utviklingsprosjekter med fjernmåling og arbeid med å utvikle den første versjonen av infrastrukturen til støtte for systemet.

Naturindeks

Naturindeks for Norge måler tilstanden til det biologiske mangfoldet i Norge og viser utviklingen i det biologiske mangfoldet i hovedøkosystemene, hovedsakelig basert på utvikling av arter. Naturindeksen er basert på ca. 300 indikatorer. Den brukes per i dag som indikator for tilstand i hovedøkosystemene under nasjonalt mål 1.1. Indeksen presenteres hvert femte år (2010, 2015, 2020, 2025). NINA, i samarbeid med forskere fra andre institusjoner, har hatt ansvaret for å oppdatere, beregne og presentere naturindeks.

Naturindeksen ble lansert 17. november 2020 gjennom et webinar, en rapport og en innsynsløsning.

Prioritering 1: Klassifiseringssystem for økologisk tilstand

- *Styringsparameter 1.1: Første klassifisering av økologisk tilstand i utvalgte økosystemer er gjennomført.*
- *Styringsparameter 1.2: Klassifisering av økologisk tilstand for Barentshavet og Nordsjøen er integrert i havforvaltningsplanene.*
- *Styringsparameter 1.3: Første versjon av datainfrastruktur for håndtering av økologiske data som inngår i klassifiseringssystemet foreligger.*

Vi har inngått kontrakter med forskere om å klassifisere økologisk tilstand for utvalgte økosystemer for perioden 2020-2021. Arbeidet er forsinket og vil ikke bli levert i 2020 som planlagt. Planlagt ferdigstilling for Barentshavet/Nordsjøen, arktisk tundra og skog er våren 2021, og for Norskehavet og fjell ved utgangen av 2021.

Klassifiseringen gjøres ved hjelp av indeksprotokollen for skog og fjell på nasjonal skala, mens arktisk tundra og hav gjøres etter fagpanelprotokollen. Videre er utprøving av fagpanelmetoden for terrestriske økosystemer er avtalt med levering innen utgangen av 2021. Forskere fra NINA, NP og HI er prosjektledere, med deltakelse fra en rekke andre institusjoner. For skog er det ikke oppnådd ønsket bredde i deltagelsen fra forskere. Dette kan medføre at sentral kunnskap ikke inkluderes i arbeidet og at resultatet ikke får så bred aksept som er ønskelig. Vi har utredet ulike konsepter for en infrastruktur, men utviklingen av en første versjon er forsinket og vil starte i 2021.

Prioritering 2: Etablering av økologiske grunnkartet

- *Styringsparameter 2.1: Første versjon av portal for økologisk grunnkart er lansert.*
- *Styringsparameter 2.2: Kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks er tilgjengelig gjennom portal for økologisk grunnkart.*
- *Styringsparameter 2.3: Noen økologiske kartlag basert på fjernmåling er tilgjengelig.*
- *Styringsparameter 2.4: Første versjon foreligger av datagrunnlag, analyseverktøy og karttjenester, inkludert veiledning, for grønn infrastruktur.*

Vi har delt oppgaven med å etablere det økologiske grunnkartet inn i tre deler: økt kartlegging av natur, utvikling av en felles portal til grunnkartene og økt tilgjengeliggjøring av kartlag og samordning av kartlegging.

Delen som omhandler kartlegging av naturtyper på land, går bra. Det gjenstår ennå en del videreutvikling før operativ naturtypekartlegging kan skje både i ferskvann og marine områder. Portalen for økologiske grunnkart ble lansert i 2020, som planlagt. Den inneholder færre nye kartlag enn forventet og har noe begrenset funksjonalitet.

Nasjonalt mål 1.2 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Status: Tilstanden og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper er sprikende og ujevn, og generelt ikke god nok til at målet nås.

Trua arter og naturtyper

- Relativt få truede arter og naturtyper i hav og kyst, men datamangel gir usikkerhet
- Uendret status og utvikling for truede arter og naturtyper i elver og innsjøer
- Statusen for truede arter og naturtyper i våtmark er middels god, og utviklingen er ujevn
- Statusen for truede arter og naturtyper i skog er middels god, og utviklingen er ujevn, men med positive tendenser for noen av artene
- Statusen for arter og naturtyper i fjellet er middels god, men utviklingen er negativ for en del arter
- Situasjonen for truede arter og naturtyper i kulturlandskap og lavlandsområder vurderes samlet som middels god

Tilskuddsordningene for trua arter og naturtyper gir muligheter for å søke om midler til å gjennomføre tiltak. Statsforvalteren behandler i all hovedsak søknadene og samordner i en del tilfeller prioritering av områder samt virkemiddelbruk på tvers av ordninger og sektorer i sin region.

I 2020 mottok vi 252 søknader for til sammen 33,3 mill. kroner om tilskudd til trua arter. Av disse ble 222 søknader helt eller delvis innvilget. Statsforvalteren ble tildelt ca. 15 mill. kroner av Miljødirektoratet. Selv tildelte vi ca. 2,3 mill. kroner. Det er tildelt mest midler til kartlegging og overvåking i forbindelse med tiltak og til restaurering. For øvrig går midlene til skjøtsel, informasjon, biotopforbedring og tilpasset drift.

I 2020 ble det sendt inn 1 120 søknader for til sammen 65,8 mill. kroner om tilskudd til tiltak for trua naturtyper. Statsforvalteren fikk tildelt i overkant av 29,7 mill. kroner. I

tillegg er to søknader innvilget med til sammen 435 000 kroner av Miljødirektoratet. Handlingsplanarbeid nasjonalt og regionalt bidrar til at skjøtsel av slåttemark utgjør hovedtyngden av tiltak, etterfulgt av kystlynghei og hule eiker.

Menon Economics leverte i desember 2019 en evaluering av ordningene om tilskudd til trua arter og naturtyper. Miljødirektoratet har startet arbeidet med å følge opp relevante anbefalinger fra rapporten, blant annet ved å forbedre måloppnåelsen og bedre og mer effektiv forvaltning av ordningen.

Vi er i 2021 i slutfasen av arbeidet med å utvikle en metodikk for å overvåke effekter av tiltak for trua natur. Dette vil i 2021 resultere i et faglig grunnlag for effektovervåking, inkl. metodikk, strategier, prioriteringskriterier og kostnadsanslag.

Vi er i gang med å revidere handlingsplanene for slåttemark og kystlynghei, og å utarbeide en egen handlingsplan for den utvalgte naturtypen slåttemyr. Vi forventer å ferdigstille handlingsplanene første halvår 2021.

I arbeidet med å følge opp prioriterte arter, har vi lagt ned en særlig innsats i å gjennomføre handlingsplanene for fjellrev og dverggås. Andre trua arter hvor vi legger ned en særlig innsats, er elvemusling og hubro. Elvemusling ble i 2020 overvåket i henhold til nytt overvåkningsprogram. Det nasjonale kultiveringsanlegget for trua bestander av elvemusling ble videreført. Nasjonal overvåking av edelkrepss og ål ble gjennomført i henhold til planene. Overvåkingen av hubro er revidert og ble gjennomført i 2020 etter nytt opplegg, med SNO som nasjonalt ansvarlig for arbeidet i felt, og med Rovbase som lagringsverktøy. Målet med overvåkingen av hubro er å innhente data som gjør det mulig å vurdere artens bestandsutvikling, inkludert informasjon om okkupasjonsrate av territorier, ungeproduksjon og voksenoverlevelse.

Prioritering 10: Ivaretagelse av den mest truede naturen

- *Styringsparameter 10.1: Gjeldende handlingsplaner for utvalgte naturtyper og truede arter er fulgt opp.*
- *Styringsparameter 10.2: Levert på oppdrag om Direktoratetsgruppe for trua natur gitt i mandat av 17.10.19 av KLD*
- *Styringsparameter 10.3: Arbeid med å gjennomføre oppfølgingsplan for truet natur er påbegynt.*

Å ta vare på den mest truede naturen ved å snu den negative trenden for disse artene og naturtypene, er i utgangspunktet en svært krevende oppgave med en ikke ubetydelig risiko. De aller fleste virkemidlene for å nå dette målet ligger utenfor Miljødirektoratets portefølje. Skal vi lykkes, er det behov for et godt og forpliktende sektorsamarbeid og en målrettet bruk av tilgjengelige virkemidler både i miljøforvaltningen og andre sektorer.

Vi har særlig prioritert sektorsamarbeidet om trua natur for en begrenset gruppe av de aller mest trua artene og naturtypene. Vi ledet direktoratsgruppen som i juni leverte et omforent forslag til oppfølgingsplan med forslag til prioriteringer i perioden 2021-2035, jf. oppdrag 18. Oppfølgingsplanen bygger på beslutningsgrunnlaget for anbefalt virkemiddelbruk for 90 trua arter og 32 trua naturtyper, levert fra samme direktoratsgruppe i 2018, og den blir et viktig redskap for det videre sektorsamarbeidet om trua natur i Norge.

Vi vil jobbe videre med å følge opp forpliktelsene våre i oppfølgingsplanen. Vi leverte i juni en oppsummering etter høringen av forslaget om åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone og olivinskog som nye utvalgte naturtyper og elfenbenslav som ny prioritert art jf. oppdrag 17. I tillegg har vi levert forslag til høringsdokumenter og kartinnsynsløsning til høringen av korallrev og typisk høgmyr som nye utvalgte naturtyper.

Miljødirektoratet tok i 2020 initiativ til en gjennomgang av arbeidet vårt med trua arter og trua naturtyper, og skal i 2021 levere en vurdering og prioritering av arbeidet med trua natur som ikke ligger i den tverrsektorielle oppfølgingsplanen.

Rovvilt

Rovviltarbeidet har også i 2020 hatt høy prioritet. Vi har utført myndighetsoppgaver, innhentet kunnskap og informasjon, veiledet og gitt faglige råd og analyser. Vi har mottatt kunnskaps- og utredningsrapporter om kongeørn og turisme, evaluering av FKT-ordningen, evaluering av tilskuddsordningen for kommuner med ulverevir og gjennomført en anbudskonkurranse for et prosjekt om kongeørn som volder skade på tamrein. For det sistnevnte prosjektet er tilbyderer i dialog med reindriftsnæringen for å finne egnede distrikt som kan delta. Vi har sammenstilt og beskrevet forskning og utredninger om rovvilt de siste tre årene og gitt en oversikt over hvilke kunnskapsbehov vi har innen fagfeltet de neste år.

Sammen med svenske og finske myndigheter har vi laget et felles Fennoskandisk rammeverk for å forvalte ulv, videreutviklet Rovbase, hatt gjensidig informasjonsutveksling om rovvilt og samarbeidet om datafangst og lagring av informasjon om DNA fra ulv i de respektive landene.

SNO har samlet inn og kvalitetssikret data gjennom overvåkingsprogrammet for store rovdyr og kongeørn og dokumentert kadaver av husdyr og tamrein. I forbindelse med kvotejakt på gaupe og lisensfelling av jerv, bjørn og ulv, har SNO prioritert å gjennomføre skuddplasskontroller for å kontrollere at jakta gjennomføres i henhold til gjeldende lovverk. SNO har også fulgt opp ulven av finsk/russisk opprinnelse som ble GPS-merket og flyttet i november 2019. Ulven har i løpet av våren og sommeren revirmarkert sammen med en ulvetispe i et område som primært er innenfor ulvesonen i Deisjøreviret i Stor-Elvdal og Rendalen kommune. I desember intensiverte SNO oppfølgingen i Deisjøreviret i forberedelse til flytting av paret, jf. oppdrag, noe som inkluderte en stor innsats i sosiale mediekkanaler.

Det var utfordrende vær- og sporingsforhold gjennom overvåkings sesongen 2019/2020 i flere deler av landet, men overvåkingsarbeidet på rovvilt har foregått tilfredsstillende. I flere områder medførte mye snø stor snøskredfare. Dette førte til at noen forsøk på hiuttak ble utsatt, og at enkelte uttak ikke ble gjennomført. Totalt gjennomførte SNO ni hiuttak og 39 uttak av enkeltdyr av jerv våren 2020.

Mye snø i fjellet har også vært en medvirkende årsak til et noe høyre antall tamrein tapt til rovvilt i 2020. Beitesesongen for husdyr har i all hovedsak vært relativt rolig, med færre innmeldte skader på sau enn tidligere år, men med noen regionale forskjeller. Fellingsledere i SNO har bistått lokale skadefellingslag, ved informasjonsmøter, kurs og fysisk bistand flere steder i landet.

Det er til sammen fattet 65 vedtak om å felle rovvilt i 2020. Dette omfatter enkeltvedtak om kvotejakt, skadefelling og beslutninger av eget tiltak om å felle rovvilt. I tillegg har vi fattet 30 klageavgjørelser knyttet til statsforvalterens vedtak om skadefelling.

Prioritering 11: Bestandsmålene for rovvilt og redusere tapene av beitedyr

- *Styringsparameter 11.1: Status og utvikling for de nasjonale bestandsmålene for gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn.*
- *Styringsparameter 11.2: Status og utvikling for tap av husdyr og tamrein til fredet rovvilt.*
- *Styringsparameter 11.3: Antall dokumenterte og erstattede beitedyr til rovvilt er redusert.*

Data fra nasjonalt overvåkingsprogram viser at bestanden av ulv er over bestandsmålet på 4-6 årlige ungekull, med 8,5 kull registrert vinteren 2019/2020. Av dette ble det åpnet for lisensfelling av en av ulveflokkene. Også for jerv er bestanden over bestandsmålet på 39 årlige ungekull i 2020. Det ble totalt påvist 63 kull av jerv hvorav det ble gjennomført hiuttak av ni kull.

Overvåking av bestanden av kongeørn viser at populasjonen er innenfor bestandsmålet på 850 til 1 200 hekkende par.

Gaupebestanden har så vidt tangert det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegrupper med 66,5 påviste familiegrupper i 2020.

Bestanden av bjørn ligger fortsatt under det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull, men i rovviltregion 5 Hedmark er det regionale målet på 3 ungekull oppnådd. Totalt ble det i 2020 estimert sju ungekull av bjørn i Norge.

Skader forårsaket av rovvilt på husdyr har de siste ti årene vært nedadgående. Denne trenden fortsatte også dette året hvor skader på husdyr gikk ytterligere ned med 17 prosent fra 17 500 dyr tapt i 2019 til 14 586 sau og lam tapt til rovvilt i 2020. Antall tamrein tapt til rovvilt har i større grad variert de siste ti årene, og for siste reindriftsår gikk skadene opp 9 prosent sammenliknet med året før, til totalt 19 356 tamrein tapt til rovvilt. Noe av årsaken til økte tap av tamrein til rovvilt skyldes store snømengder i store deler av landet vinteren 2020, noe som førte til vanskelige forhold for reinen.

Nasjonalt mål 1.3 Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner

Status: Målet kan nås, men progresjonen for vern av skog og hav- og kyst er lav.

Verneområder

- Over 17 prosent av Norges landareal er vernet, men vernet må bli mer representativt
- Litt over tre prosent av kyst- og havområdene er vernet
- Flere naturtyper i ferskvann trenger bedre vern
- Mye våtmark er vernet, men noe mer vern trengs i sør og nord, og langs kysten
- Det finnes naturvernområder i mer enn 6 prosent av skogene våre
- Totalt er 5 prosent av skogen vernet mot hogst. 3,8 prosent av den produktive skogen og 7,9 prosent av den uproduktive skogen er vernet

Vern er et forvaltningstiltak som gir en konkret effekt ved å hindre arealdisponeringer som fører til at naturmangfold går tapt. I verneområder med tidligere påvirkninger er det ofte nødvendig med restaurering og andre tiltak for å bedre tilstanden. I noen områder kan tillatt og ønsket bruk kreve ulike typer tiltak for å opprettholde verdien

av områdene.

For konkret vurdering av om prioriteringen om styrket forvaltning av verneområdene nås, vises det til egen rapportering.

Arbeidet med skogvern er i 2020 gjennomført som planlagt. Det er god fremdrift i skogvernarbeidet, og det har kommet inn svært mange tilbud om frivillig vern av skog i løpet av året. Tilbudene vurderes ut fra hvilke skogtyper som er prioritert i skogvernet. Totalt ble det vernet 73 områder med et totalt areal på 148 km², hvorav 105 km² med produktiv skog. Flesteparten av områdene er frivillig vern på privat grunn. For arealer på Statskog SF sin grunn, pågår verneprosesser flere steder i landet. Størst omfang er det i Nordland, hvor det i mai ble meldt oppstart for 18 områder på Helgeland.

Ni nye marine områder ble vernet i 2020, dermed er vern av 16 av de 36 kandidatområdene for marint vern gjennomført. Vi sendte i april tilråding til KLD for ett område i Oslo og Viken.

Vi har gitt oppdrag om oppstart for bevaring av verdifull natur i to fylker: Rogaland og Oslo og Viken.

Det nasjonale prosjektet om hogst av fremmede treslag i verneområder fortsatte i 2020. Suksessfaktoren i satsningen er dedikerte ressurser fra forvaltningsmyndigheten for verneområder og SNO. Om lag 20 større hogster ble gjennomført i 2020. Ulike typer natur, som kystlynghei og løvskog, er dermed restaurert, og tilstanden i de aktuelle verneområdene er forbedret.

Arbeidet med uttak av mink i regi av SNO er videreført. I mange områder, som tidligere hadde tette bestander, er det mannskapskrevende og intensive arbeidet med å tømme områdene tilbakelagt, og arbeidet er over i vedlikeholdsfasen med bruk av feller.

Det ble i 2020 gjennomført en rekke tilretteleggingstiltak og vedlikehold av stier og bruer i verneområdene. Besøksstrategier legges til grunn for tilretteleggingstiltakene. 22 nasjonalparker og elleve store landskapsvernområder har godkjent besøksstrategi.

Mange av de store verneområdene og en del naturreservater har tatt i bruk merkevaren i sitt informasjons- og tilretteleggingsarbeid. I 2020 ble den nye nasjonalparkportalen på nett lansert, med informasjon om alle nasjonalparkene og andre verneområder med mye besøk. Herfra lenkes det videre til de 17 nasjonalparkene og sju andre verneområdene som hittil har egne besøksrettede nettsider. I tillegg til dette jobber 13 andre verneområder med nettsider og enda flere får midler til dette i 2021. 16 nasjonalparker og fire store landskapsvernområder har fått nye brosjyrer på flere språk, basert på den nye merkevaren. Ytterligere ti områder er satt i gang med prosessen. Områdene blir satt i gang fortløpende når de får godkjent besøksstrategi.

Forvaltningsmyndighetene har i 2020 ferdigstilt 30 forvaltningsplaner. 20 planer er i en godkjenningsfase, mens 84 er i interne prosesser i den digitale løsningen "Forvaltningsplaner på nett for verneområder" (FPNV).

Vi har forberedt og kartlagt mulige temaer og problemstillinger som inngår i evalueringen av modellen for lokal forvaltning av nasjonalparker og andre store verneområder. Nordlandsforskning med flere vil gjennomføre evalueringen innen 1. februar 2021.

I 2020 har vi konkretisert rollen vår som kompetansesenter for skjøtsel, og SNO som operativt kompetansemiljø for gjennomføring av skjøtels- og tilretteleggingstiltak i verneområder. SNO begrenser sin aktivitet til å gjelde tiltak som kan utføres manuelt

eller med mindre maskiner, og som omfatter planlegging og gjennomføring av tiltak, veiledning av eksterne som skal gjennomføre tiltak og kontroll av tiltak utført av andre.

SNO har, i samråd med forvaltningsmyndighetene, gjennomført risikobasert tilsyn og kontroll for å avdekke miljøkriminalitet og sikre at verneverdiene er intakt i verneområdene. Oppsynsarbeidet i 2020 har vært mindre preget av koronasituasjonen enn det vi forventet tidlig på året, og aktiviteten har i stor grad blitt opprettholdt som i et normalår.

SNO har i 2020 særlig fokusert på kontroller av ulovlig jaging av vilt, og på overholdelsen av ferdselsforbudet i hekkesesongen i sjøfugl- og våtmarksreservatene. Koronasituasjonen førte til ekstra tilstedeværelse i verneområder med mye besøk.

Prioritering 12: Styrket forvaltning av verneområdene

- *Styringsparameter 12.1: Etterlevelseskontroll av dispensasjoner er gjennomført.*
- *Styringsparameter 12.2: Antall mink felt i verneområdene av SNO (Rovbase) er minst på samme nivå som i 2019.*
- *Styringsparameter 12.3: Antall meter lukket grøft ved restaurering av myr er høyere i 2020 enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.4: Antall verneområder hvor fremmede treslag er tatt ut/fjernet er høyere enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.5: Antall verneområder som er basiskartlagt etter NiN er høyere i 2020 enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.6: Antall verneområder med bevaringsmål som overvåkes gjennom fagsystemet NatStat er høyere i 2020 enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.7: Andel verneområder med behov for forvaltningsplan som har forvaltningsplan er høyere enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.8: Alle nasjonalparker har godkjent besøksstrategi. Antall større landskapsvernområder som har godkjent besøksstrategi er høyere i 2020 enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.9: Antall verneområder der merkevaren er tatt i bruk er høyere i 2020 enn i 2019.*
- *Styringsparameter 12.10: Prosjekt for uttak av fremmede treslag i verneområdene er videreført på samme nivå som i 2019.*

Selv om det gjennomføres mange bra tiltak i verneområder, er vi i tvil om vi i særlig grad klarer å redusere de viktigste truslene mot verneverdiene. Gjennom basiskartlegging av ca. 1 100 små verneområder har vi nå opplysninger om bl.a. gjengroing og forekomst av fremmede arter, og dette er trusler i 600-700 av de kartlagte områdene. Tilbakemeldinger fra mange statsforvaltere og styreverne understreker at behovet for både planlegging, tiltak og overvåking er økende, og at kapasiteten ikke er tilstrekkelig. Utfordringene knyttet til fremmede arter, gjengroing og også klimaendringer er tunge trender som påvirker all norsk natur, og som også slår inn i verneområdene.

Naturbasert reiseliv forventes også å vokse etter pandemien og vi er bekymret for om forvaltningsapparatet for nasjonalparker og verneområder med store og økende besøk er dimensjonerte for å håndtere en slik utvikling. Koronasituasjonen i 2020 (og antagelig 2021)

har ført til en sterk økning i besøk i en del verneområder og kan være en illustrasjon på hva som kan ventes framover. Selv om det jobbes med besøksstrategier, er vi i tvil om kapasiteten til å følge opp nødvendige tiltak.

Prosjektene på restaurering av myr og våtmark og uttak av fremmede treslag har hatt god framdrift i 2020 og er i godt gjenge. Styringsparameterne fanger ikke opp all relevant aktivitet innenfor de to prosjektene, men prioriteringen nås.

Utviklingen vurderes som positiv for arbeidet med besøksstrategier og merkevaren. Framdriften målt i antall godkjente besøksstrategier var god i 2019, men er svakere i 2020. Besøksstrategier for en rekke nasjonalparker er i prosess og vi forventer at mange kan godkjennes i 2021.

Prioritering 13: Sikre et representativt marint vern, skogvern og supplerende verneplaner

- *Styringsparameter 13.1: God fylkesvis fordeling av tilradd nytt skogvernareal.*
- *Styringsparameter 13.2: Marine verneområder: Verneforslag for 6 områder er sendt på høring.*
- *Styringsparameter 13.3: Marine verneområder: Tilrådning om vern for ett område er sendt KLD.*
- *Styringsparameter 13.4: Verneprosess for ett nytt marint verneområde er satt i gang.*
- *Styringsparameter 13.5: Støtte til departementet med prosess for oppstart av supplerende vern.*
- *Styringsparameter 13.6: Oppstart av verneplanprosess for nasjonalpark i Østmarka er meldt.*

Prioriteringen nås for direktoratets arbeid med skogvern. For marint vern har framdriften vært noe mindre enn forventet, og dette henger for flere områder sammen med lokal motstand og stor vekt på å få til gode prosesser lokalt. For supplerende vern har vi avklart oppdraget for områder i kategorien supplerende vern og startet opp arbeidet.

Tverrgående naturmangfold

Oppfølging av verdensarvkonvensjonen

Vi har fagansvaret for natur i den nasjonale oppfølgingen av verdensarvkonvensjonen. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Riksantikvaren, som har tilsvarende fagansvar for kultur.

Sammen med Riksantikvaren ivaretar vi Norges medlemskap i verdensarvkomiteen i perioden 2017-2021. På grunn av koronaviruset ble det planlagte årlige komitémøtet utsatt på ubestemt tid. Arbeidet med å forberede norske posisjoner og øvrige saksforberedelser er foreløpig ikke gjennomført av den grunn. Vi har utført andre arbeidsoppgaver knyttet til komitéarbeidet, som å gi innspill til ulike strategiprosesser (for eksempel ny klimapolicy for verdensarv, World Heritage Medium Term Strategy og Programme and Budget og overordnet global Unesco-strategi). Vi har også gitt faglige råd i forbindelse med utviklingen av internasjonalt veiledningsmaterieell, især utvikling av ny metodikk for konsekvensutredninger for verdensarv.

I 2019 bevilget regjeringen 30 mill. kroner ekstra til å fremme og forvalte verdensarv i den afrikanske regionen, med særlig fokus på naturarv. Vi har deltatt i det årlige møtet om programsamarbeidsavtale mellom Norge og Unesco (mai 2020), der bistandsmidlene ble rapportert brukt i tråd med formålet. Vi avventer ny signert

programsam arbeidsavtale der det forventes at regjeringen vil bevilge tilsvarende beløp til samme formål.

Vi har deltatt i en internasjonal arbeidsgruppe for testing av et verktøy for å vurdere sårbarhet for klimaendringer i verdensarvområder. En workshop for utprøving av metoden var planlagt i Vegaøyan verdensarvområde, men er utsatt på ubestemt tid grunnet korona.

Vi har fulgt opp norske verdensarvområder med naturarv gjennom faglig rådgivning og tilskuddsforvaltning. Arbeidsmengden knyttet til denne oppfølgingen er økende, bl.a. knyttet til planer om havbruk i Vegaøyan og flere reguleringsplansaker i Vestnorsk fjordlandskap. Veiledningsoppgaver knyttet til konsekvensutredninger iht. Unescos krav, står sentralt i alle disse sakene. I samarbeid med Riksantikvaren er det planlagt å gjennomføre en workshop om konsekvensutredninger for verdensarvkoordinatorer og plansjefer. Denne er utsatt på ubestemt tid på grunn av koronaviruset.

Naturinformasjonssentre og verdensarvsentre

Høsten 2020 ble det autorisert besøksenter for Raet og Lofotodden nasjonalpark. Et fremtidig besøksenter knyttet til Jomfruland nasjonalpark er under etablering og Miljødirektoratet vil motta søknad om autorisasjon i 2021. Besøksenter Ytre Hvaler nasjonalpark, besøksenter Hardangervidda nasjonalpark, Skinnarbu, og kompetansesenteret Stiftelsen Norsk villreinsenter ble reautorisert våren 2020. De tre verdensarvsentrene på Vega, i Alta og i Geiranger ble reautorisert høsten 2020.

Flere av besøksentrene hadde på grunn av koronasituasjonen stor nedgang i besøkstall og inntekter. Miljødirektoratet hadde gjennom hele 2020 nær dialog med sentrene og god oversikt over situasjonen. I nysalderinga ble det bevilget midler til en krisepakke for naturinformasjonssentrene. Sentre som hadde underskudd forårsaket av koronaviruset og som ikke falt inn under ordinære krisepakker, fikk dermed kompensasjon for tapte inntekter.

Internasjonalt arbeid på naturmangfoldområdet

I 2020 ble en rekke internasjonale prosesser utsatt eller endret på grunn av koronaviruset. Dette preget arbeidssituasjonen vår på flere av temaene, blant annet ble alle møter under CBD, Bonnkonvensjonen og CITES utsatt eller avlyst fra mars.

Under konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) samarbeider vi tett med KLD i Post 2020-prosessen, som skal lede fram mot nye globale mål for biologisk mangfold, blant annet som medlem i Post 2020-arbeidsgruppa. Vi leverte analyser av oppdaterte utkast til nye mål både i januar og i oktober. I januar leverte vi en rapport til KLD om en bedret gjennomføringsmekanisme for konvensjonen, noe som utgjorde grunnlaget for et forslag Norge offentliggjorde i CBD før sommeren. I oktober leverte vi en faglig anbefaling og forslag til hvordan et nytt CBD-mål for vern kan tolkes i en norsk sammenheng. Miljødirektoratet er nasjonalt kontaktpunkt for vitenskapskomiteen under CBD (SBSTTA), og har utarbeidet utkast til norsk mandat til det kommende møtet der. Videre har vi analysert hovedfunnene i CBDs Global Biodiversity Outlook 5-rapport og kommunisert dette til departementene.

Vi har fra 2020 overtatt rollen som nasjonalt kontaktpunkt i Nagoyaprotokollen fra KLD. Vi har fulgt opp henvendelser fra publikum samt bistått i å forberede mandatet til implementeringskomiteen (SBI) som gjennomføres mars 2021. Vi har deltatt i en AHTEG om risikovurdering under Cartagena-protokollen og ivarettatt vår rolle som nasjonalt kontaktpunkt for BCH til protokollen

I Bonnkonvensjonen for trekkende arter (CMS) ble partsmøte avholdt på vellykket måte i februar 2020. Vi bidro til et innspill om konnektivitet til Post-2020-prosessen i CBD. Ekspertmøtet om isbjørn under konvensjonen, som vi har delfinansiert, er utsatt på ubestemt tid.

Det er forespeilet av den Stående komite i CITES at det ikke vil bli aktuelt med internasjonale møter i konvensjonen før (tidligst) høsten 2021.

Vi har fulgt opp rollen som nasjonalt kontaktpunkt i naturpanelet (IPBES). Det arbeides med tre IPBES-rapporter, hvor vi utarbeider og koordinerer innspill på vegne av norske myndigheter i høringsrundene samt sprer informasjonen om rapportene for å oppfordre norske eksperter til å sende inn sine innspill. Vi har fulgt opp førsteutkastet til utredningen om fremmede arter og to planleggingsdokumenter for kommende rapporter om henholdsvis transformativ endring og koblingene mellom biomangfold, vann, mat og helse. Vi har nominert eksperter til workshopen om biomangfold og pandemier, fulgt opp rapporten fra møtet og vært vertskap sammen med Storbritannia for en felles workshop for Naturpanelet og Klimapanelet om biomangfold og klima. Videre har vi syntetisert og presentert hovedfunnene i Naturpanelets globalrapport og rapporten om landarealendringer i et seminar med mer enn 70 deltakere fra USD, KLD, Norad, Klima- og skoginitiativet og Miljødirektoratet.

Naturpanelets støtteenhet for kapasitetsbygging (TSU) støtter implementeringen av panelets arbeidsprogram fram til 2030. I 2020 har vi særlig prioritert støtte til å styrke medlemslandenes kapasitet til bred deltagelse i naturpanelets arbeid og å ivareta naturpanelets fellowship program. For å nå ut til alle målgrupper gjennomførte vi en utvidet webinarserie og publiserte opplæringsvideoer.

TSUen gjennomførte et globalt webinar for alle som ønsket å gi høringsinnspill til panelets kommende to utredninger om transformativ endring og nexus (koblingene mellom biomangfold, vann, mat og helse). Det ble supplert med et vellykket virtuelt dialogmøte med over 200 deltakere, inkludert utredningsekspert, nasjonale kontaktpunkt og andre myndighetsrepresentanter fra over 80 land. Årets kapasitetsbyggingsforum la til rette for kunnskapsutveksling og diskusjon om hvordan nasjonale og regionale biodiversitetsplattformer kan bidra til styrket dialog mellom forskning, forvaltning og samfunn. 148 representanter fra 51 land deltok på forumet. TSUen har fulgt opp rapportering til naturpanelets sekretariat og forberedelsene til IPBES-8. I tillegg til å iverksette og følge opp fem prosjekter som støtter naturpanelets kapasitetsbyggingsarbeid.

I Bernkonvensjonen er det vedtatt en plan for å omstrukturere finansieringsmekanismen til konvensjonen, hvor vi har spilt en ledende rolle i utarbeidelsen. Mekanismen ventes ikke å tre i kraft før minst 16 parter har signert på en tilleggsprotokoll. Byråmøtene og partsmøtet ble gjennomført på fjerntilkobling, så framdriften har vært god.

Innen EUs tømmerforordning (EUTR) har vi forberedt og deltatt på fire ekspertgruppemøter samt gjennomført årsrapportering. Kun et møte ble avlyst som følge av koronaviruset, deretter har møtene blitt arrangert digitalt.

Vi har fra 2020 overtatt rollen som faglig kontaktpunkt i den internasjonale tropiske tømmerorganisasjonen (ITTO), hvor vi har deltatt i rådsmøtet samt forberedende møter i konsumentgruppen. Alle møter ble gjennomført digitalt som følge av koronaviruset. Vi har også lagt til rette for den årlige utbetalingen av kontingent fra UD.

Vi samarbeider tett med tolletaten om CITES-forskriften, særlig i forbindelse med å håndtere beslag fra truede arter stanset på grensen, og vi samarbeider med Mattilsynet om ulovlig besittelse av truede arter. I begge tilfellene er tips til Miljødirektoratet viktig kilde til informasjon.

Høsten 2020 deltok vi en felles kontrollaksjon i regi av i Interpol og Verdens tollorganisasjon (WCO) om kontroll av truede arter.

Virksomheter som importerer treprodukter har mer kjennskap til regelverket nå og har

utarbeidet en ordning for aktsomhet. Vi gjennomfører årlig 12 til 15 kontroller og samarbeider med våre nordiske og baltiske kollegaer for å sikre at tømmerforordningen etterlevs på tvers av grenser.

Prioritering 6: Et nytt globalt rammeverk for natur etter 2020

- *Styringsparameter 6.1: Høy kvalitet på leveranser til KLD knyttet til kunnskapsgrunnlag for eller utredning av norske posisjoner i forhandlingene, samt gode bidrag til den norske delegasjonen.*
- *Styringsparameter 6.2: Høy kvalitet på forberedelser til SBSTTA-24 i mai 2020.*

Alle møter i CBD har vært utsatt på grunn av koronaviruset. Utviklingen av norske CBD-posisjoner har likevel pågått hele året, med bidrag fra Miljødirektoratet. I desember ble det avholdt en spesialsesjon om helse og biomangfold, hvor vi representerte Norge. Til tross for endrede forutsetninger har vi levert godt til KLD på begge styringsparameterne.

Prioritering 8: Global implementering av verdensarvkonvensjonen

- *Styringsparameter 8.1: Saker om forvaltning av verdensarvområder med økosystemer av global betydning er fremmet på en god måte, inkludert nasjonale verdensarvområder med naturverdier.*
- *Styringsparameter 8.2: Bistandsmidlene er brukt i tråd med Norges mål, herunder at støtte er gitt til afrikanske land i forvaltning av verdensarvområder med økosystemer av global betydning.*
- *Styringsparameter 8.3: Norske bidrag i verdensarvkomiteen er basert på kultur- og naturfaglige vurderinger.*
- *Styringsparameter 8.4: Bidrag er gitt for å fremme god forvaltning av verdensarven.*
- *Styringsparameter 8.5: Bidrag er gitt til at verdensarvlisten blir mer representativ.*
- *Styringsparameter 8.6: Bidrag til videreutvikling av nominasjonsreformen er gitt.*

Det årlige komitémøtet skulle vært gjennomført i juli, men ble ikke gjennomført. Dette påvirker selvsagt komitéarbeidet prosessene knyttet til styringsparameterne. Innenfor disse rammene er det gitt bidrag til pågående prosesser.

Prioritering 9: Gjennomføring av verdensarvpolitikken

- *Styringsparameter 9.1: Verdensarvområdene har oppdaterte forvaltningsplaner (100%).*
- *Styringsparameter 9.2: Konsekvensutredninger der planer og tiltak berører norske verdensarvområder og verdensarvverdier, er gjennomført og tatt hensyn til når vedtak fattes.*

Det planlegges nå tiltak og pågår planprosesser med høyt konfliktnivå-/potensiale både på Vega og i de to delområdene i Vestnorske fjorder. Dette medfører at tredjeparter henvender seg til Unesco og stiller spørsmål ved norsk miljø- og verdensarvforvaltning. De omdømmemessige konsekvensene for Norge som statspart til verdensarvkonvensjonen (og i FN-sammenheng) er potensielt store. Det er derfor viktig at slike saker håndteres i tråd med konvensjonen og at det gis gode begrunnelser til Unesco, særlig når vi nå er medlem i verdensarvkomiteen.

3.1.2 Friluftsliv

Nasjonalt mål 3.1 Friluftslivets posisjon skal ivaretas og videreutvikles gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder og stimulering til økt friluftslivsaktivitet for alle.

Status: Andelen som utøver friluftsliv er høy. Friluftslivets posisjon vurderes som god, men manglende tilgang til arealer bidrar til at målet ikke nås

Friluftslivets posisjon

- Mange utøver friluftsliv, men variasjonen er stor
- Få har trygg tilgang til nærturterreng i de største byene
- Drøyt halvparten av befolkningen har trygg tilgang til små naturområder
- Allemannsretten er godt kjent
- Tilgangen til strandsonen varierer betydelig.

Allemannsretten

I 2020 har vi, blant annet på grunn av koronasituasjonen, fokusert på å informere om rettigheter og plikter som følger av allemannsretten, og på å velge turer i nærmiljøet.

Friluftslivsområder

Statlig sikring av friluftsområder sikrer varig bruk av områder til friluftsliv og ivaretar mange av de aller mest attraktive friluftslivsområdene. Vi bruker nå, i større grad enn tidligere, virkemidlene på å sikre arealer i nærheten av der folk bor, og da spesielt grønnstruktur og ferdselsårer.

Arbeidet med å følge opp landsverneplan for Klima- og miljødepartementet har vært prioritert også i 2020. Ved utgangen av 2020 er både istandsetting og forvaltningsplanen, med dokumentasjon av arbeidet og vedlikeholdsveiledningen videre, ferdig for sju av de ti fredede eiendommene.

Vi har nasjonalt oppfølgingsansvar for Skjærgårdstjenesten. Vi fikk mot slutten av 2020 et vedtak om å opprette en ny driftsenhet i Fjordane Friluftsråd, tilknyttet Vestkystparken. Dette har vært en tidkrevende prosesser med mange involverte og behov for avklaringer på mange forvaltningsnivå.

Fylkeskommunene overtok en rekke forvaltningsoppgaver for de statlig sikrede friluftslivsområdene fra 1. januar 2020. Vårt inntrykk er at de i all hovedsak håndterer oppgavene på en bra måte. Hovedsakelig har vi i 2020 veiledet saksbehandlerne gjennom enkeltsaker. Vi har hentet inn innspill om behovet for ytterligere tematisk opplæring med tanke på fellesseminarer e.l. Arbeidsomfanget knyttet til forvaltningsoppgavene har økt i 2020, som følge av veiledning av fylkeskommunene i de nye oppgavene og tilrettelegging av systemer for fylkeskommunene.

Stier, løyper og leder er friluftslivets infrastruktur. I 2019 satte vi i gang et 5-årig prosjekt for å fremme planlegging, opparbeiding, skilting og merking av friluftslivets ferdselsårer. Fylkeskommunene har nå etablert egne regionale prosjekt for å stimulere og hjelpe kommunene med å lage ferdselsåreplaner.

14 prosjekt fikk støtte fra tilskuddsordningen i Nasjonale turiststier, og mange av tiltakene det har blitt gitt støtte til, har bidratt til mindre slitasje og færre unødvendige redningsaksjoner. To nye stier er autorisert som nasjonal turiststi: Kjerag og Preikestolen.

Miljødirektoratet har bidratt til å utvikle grøntområder i statlig områdepolitikk gjennom å delta i programstyret for områdesatsinger i Oslo.

Friluftslivsaktivitet

Miljødirektoratet bidrar til økt friluftslivsaktivitet gjennom å samarbeide med, og gi tilskudd til, frivillige organisasjoner, fylkeskommuner, kommuner og friluftsråd. Vi bidrar også i spesifikke satsinger og prosjekter knyttet til friluftsliv for funksjonshemmede og friluftsliv for innvandrere.

Den største utfordringen for å nå målet om økt friluftslivsaktivitet for alle, er å øke deltakelsen blant de som deltar minst, og å utjevne sosial ulikhet i deltakelsen. For å oppnå dette, er det viktig å satse på enkle aktiviteter i nærmiljøet. Aktiviteter i nærmiljøet er derfor en sentral prioritering i tilskuddsordningene.

Vi har gjennom hele 2020 hatt tett og god kontakt med de store friluftslivsorganisasjonene for å drøfte utfordringer og muligheter for friluftslivet i koronasituasjonen. Vi tildelte ekstraordinære tilskuddsmidler til Friluftsrådernes landsforbund, Norsk Friluftsliv, DNT og Oslofjorden friluftsråd for å stimulere til koronatilpasset friluftsliv i påsken, det samme ble også gjort før jul.

Andre viktige oppgaver

Motorferdsel i utmark er en vesentlig påvirkningsfaktor på friluftslivet. Vi veileder om motorferdselregelverket og arbeider fortløpende med å videreutvikle veiledningen, blant annet som følge av at reglene endres.

SNO veileder også om regelverket i felt og gjennomfører kontroller rettet mot både snøscooterkjøring og kjøring på barmark. Kontrollaktiviteten rettes mot områder der risikoen for å avdekke lovbrudd er størst, og som oppfølging av innkomne tips om ulovligheter. I 2020 medførte kontrollaktiviteten 172 anmeldelser.

Prioritering 50: Oppfølging av Meld. St. 18 (2015-2016) om friluftsliv

- *Styringsparameter 50.1: Det er gjennomført flere informasjonstiltak om rettigheter og plikter som følger av allemannsretten enn i 2019.*
- *Styringsparameter 50.2: Områdene omfattet av områdesatsingene i Oslo har flere/større blågrønne områder for friluftsliv og rekreasjon enn i 2019.*
- *Styringsparameter 50.3: Informasjon om kunnskapsnivået om allemannsretten i befolkningen er oppdatert.*
- *Styringsparameter 50.4: Metoder og virkemidler til kommuner og organisasjoner om å tilrettelegge og stimulere til friluftsliv i nærmiljøet er formidlet.*
- *Styringsparameter 50.5: Alle fylker har i løpet av 2020 startet egne regionale prosjekter innenfor Ferdelsåreprosjektet.*
- *Styringsparameter 50.6: Arbeidet i kommunene med en plan for friluftslivets ferdelsårer er startet.*
- *Styringsparameter 50.7: Gjennom oppfølging og deltakelse i Norsk Friluftsliv sitt skole- og barnehageprosjekt, ha bidratt til hensiktsmessig prosjektgjennomføring og at prosjektets målsetning er nådd.*

Arbeidet har gjennom hele 2020 hatt høy prioritet, og det er en positiv utvikling på alle styringsparameterne.

Prioritering 51: Oppgaveoverføringen til fylkeskommunene ifm. regionreformen

- *Styringsparameter 51.1: Alle fylkeskommuner har fått god veiledning og bistand.*

Dialogen mellom fylkeskommunene og Miljødirektoratet har vært hyppig og god gjennom 2020, og det er funnet fornuftige løsninger på deling av informasjon. Miljødirektoratet er meget godt fornøyd med hvordan oppgavene som er overført til fylkeskommunene er ivaretatt. Arbeidet på dette området har vært mer arbeidskrevende enn da statsforvalteren satt på oppgavene, noe vi også forutså og tok høyde for. Vi ser for oss økt innsats på veiledning også i 2021.

Prioritering 52: Veiledning om og kontroll av regler om motorferdsel i utmark

- *Styringsparameter 52.1: Statsforvalterens veiledning til kommunene i Finnmark om motorferdsel i utmark er intensivert.*
- *Styringsparameter 52.2: Veiledning på nett er videreutviklet.*
- *Styringsparameter 52.3: Kontroller og informasjonstiltak fra SNO er gjennomført.*

Prioriteringen har god måloppnåelse. Veiledning på nett er videreutviklet og SNO hadde høy aktivitet i 2020. Oppdraget til SF Troms og Finnmark er forsinket med seks måneder og vil avsluttes sommeren 2022.

Nasjonalt mål 3.2 Naturen skal i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge.

Status: Tilgangen til leke- og rekreasjonsareal for skoler og barnehager er stabil. Tilgangen til nærturterreng er mangelfull i byer og tettsteder.

Naturen som læringsarena for barn og unge

- **Mange barn og unge utøver trolig friluftsliv**
- **Under halvparten av skoler og barnehager har trygg tilgang til nærturterreng**
- **To av tre barnehager har trygg tilgang til leke- og rekreasjonsareal**

Barn og unges muligheter for å drive friluftsliv har stor betydning for hvordan friluftslivet vil utvikle seg i framtida. Miljødirektoratet har også i 2020 gitt aktivitetsstøtte til frivillige organisasjoner, slik at barn og unge får tilbud om ulike friluftslivsaktiviteter i fritiden.

Vi følger opp to utviklingsprosjekt som skal kartlegge og videreutvikle suksessrike tiltak for barn og unge innen ferie/fritid og i pedagogiske institusjoner. Vi bidrar videre gjennom Den naturlige skolesekken, slik at naturen brukes som læringsarena i større grad enn i dag. Vi formidler også informasjon om allemannsretten til barn og unge i skolen gjennom ulike brosjyrer og undervisningsopplegg.

På samme måte som for voksne, er det framover viktig å nå ut til barn og unge som deltar minst i friluftslivsaktiviteter. SSBs levekårsundersøkelser har til nå målt voksnes deltakelse i friluftsliv. Vi ser et behov for å registrere også barns deltakelse for å kunne gi en god vurdering av måloppnåelsen for dette nasjonale målet. Fra og med 2020 registrerer derfor SSB også barns deltakelse i friluftsliv.

3.1.3 Forurensning

Nasjonalt mål 4.1 Forurensning skal ikke skade helse og miljø.

Status: Utviklingen mot målet vurderes som positiv, men ikke tilstrekkelig for å nå målet.

Landbasert industri

- Utslipp av miljøfarlige stoffer fra industrien går ned.

Regulering av forurensende industri går mange tiår tilbake i tid, og reduksjonen av forurensning var særlig markant i 70- og 80-årene. Ny kunnskap om ulike kjemikalier og effekter på natur og miljø har etter århundreskiftet gitt oss nye og til dels store utfordringer med så vel reduksjon av forurensning og substitusjon til mer miljøvennlige innsatsstoff. Resultatet av alt dette arbeidet er at industriell forurensning er betydelig redusert og vi prioriterer nå høyt å stille krav slik at utslipp av prioriterte miljøgifter speiler myndighetens mål for disse. Samtidig er vår regulering nå rettet inn for å nå målene vannforskriften setter for våre vannforekomster. Resultatet av de seneste års regulering er at vi har langt bedre oversikt over hvordan virksomhetene påvirker vannforekomster og er bedre rustet til å gi vilkår for å nå mål om gode vannforekomster.

De fleste søknadene om tillatelse etter forurensningsloven vi har mottatt det siste året, er søknader om endringer av tillatelser til landbasert industri. Vi mottar også noen få søknader for helt nye anlegg. Søknadene gjelder fortrinnsvis anlegg som søker om å endre rammen for tillatelsen og dermed også søker om å endre utslippsvilkårene.

Det har i løpet av det siste året vært en liten økning i søknader om å prøve ut nye metoder for å behandle farlig avfall. Slike søknader har både kommet fra behandlingsanlegg for farlig avfall, men også fra store avfallsprodusenter som ser på muligheter for å gjenvinne/utnytte avfall. Slik sett kan det tyde på at det arbeides mer med å benytte ressurser som tidligere ville bli kassert og som kan være et godt bidrag for å operasjonalisere den sirkulære økonomien.

Etter at forskriften om skipsgjenvinning trådte i kraft i desember 2018 har det vært økende interesse fra anlegg som ønsker å stå på den europeiske listen for anlegg som kan gjenvinne større skip. Det kan se ut som dette er et marked som øker, eller som aktørene forventer øker. Hensikten med regelverket er at skip gjenvinnes på en forsvarlig måte, så det er viktig at det finnes tilgjengelige anlegg for denne aktiviteten. Vi har seks norske anlegg på den europeiske listen.

I tillegg til å behandle søknader som kommer fra industrien jobber vi vel så mye med å oppdatere tillatelser som følge av annet vedtatt regelverk. Industriutslippsdirektivet ble tatt inn i norsk rett i 2016. Etter det har det vært et økende behov for å oppdatere tillatelsene til forurensede virksomhet etter som BREF-dokument med tilhørende BAT-konklusjoner for ulike prosesser blir vedtatt. Virksomheter med behov for slik oppdatering omfatter en stor del av porteføljen for Miljødirektoratet. Ved å oppdatere tillatelsen etter vedtatt BAT-konklusjoner sikrer vi at norsk industri driver minst like godt som annen europeisk industri innenfor samme bransje. Samtidig er dette minimumskrav som gjør det mulig for myndighetene å stille strengere krav dersom det er behov for det på grunn av lokale forhold.

Arbeidet med å gjennomgå tillatelsene etter at EU publiserer oppdaterte BREF-dokument med BAT-konklusjoner, varierer i omfang og kompleksitet. Noen bransjer ligger godt an sammenlignet med de juridisk bindende utslippsnivåene i BAT-konklusjonene, mens det for andre bransjer viser seg svært krevende. Treforedling er en bransje hvor overholdelse av utslippsbegrensninger slik som gitt i BAT-

konklusjonene er mer krevende. Det er nå satt inn ekstra ressurser for å overholde vår forpliktelse overfor EU slik at vilkår i tråd med BAT-konklusjonen for bransjen blir vedtatt.

Også for andre bransjer kan det bli krevende å overholde vår frist på fire år for å revidere tillatelser med oppdaterte vilkår. Mange av bransjene som omfattes av industriutslippsdirektivet reguleres av statsforvalteren. Vi bistår og veileder statsforvalteren i dette arbeidet, og Miljødirektoratet har tett kontakt med statsforvalteren i deres arbeid med å oppdatere tillatelser for avfallsbehandling og næringsmidler. Beslutningen om å overføre ansvaret for avfallsforbrenning fra statsforvalteren til Miljødirektoratet har gitt oss 20 nye virksomheter som må gjennomgås og oppdateres som følge av nye BAT-konklusjoner for bransjen. Vilkårene for å drive avfallsforbrenning er nedfelt i avfallsforskriften slik at denne må også gjennomgås og oppdateres for å være i tråd med krav i BAT-konklusjonene.

I EU er det tatt initiativ til en revidering av industriutslippsdirektivet (IED) som en del av EUs satsing "Green Deal". Flere tema i direktivet er aktuelle for innskjerping av bestemmelsene og utvidelse av omfang. For Norge er det særlig utvidelse med "Extractive Industries" og "Aqua Industries" som kan berøre oss, men kommisjonen har så langt ikke kommet med konkrete forslag som viser omfang eller avgrensning - vi følger med ut over i 2021.

Kompleksiteten i hver enkelt sak, og vurderingene som skal gjøres i en del saker, gjør at saksbehandlingstiden fortsatt er for lang. Vi får en del kritikk fra industrien og andre aktører, og har derfor sett på hvordan vi kan effektivisere arbeidet ytterligere. I 2019 satt vi i gang et arbeid med å få på plass elektroniske søknader - et initiativ som er videreført i 2020 med oppstart av et digitaliseringsprosjekt hvor søknad og tillatelser inngår sammen med digitalisering av tilsynsarbeidet. Tillatelsene er individuelle og inneholder en del vilkår som vi ser på om kan forenkles og tas ut av tillatelsene og inn i en forskrift.

Tilsyn

Vi gjennomfører risikobasert tilsyn av virksomheter innen industri, avfalls-, offshore-, produkt, og kjemikalieområdet. Det betyr at vi bruker mest ressurser på områder der påvirkning eller risiko for påvirkning av miljøet er størst, og der det er stor risiko for brudd på miljøregelverket.

På grunn av koronasituasjonen har vi gjennomført færre tilsyn ute hos virksomhetene enn planlagt, men vi har gjennomført tilsyn på vanlig måte der vi kan overholde smittevernregler. Samtidig har vi gjennomført tilsyn på digitale plattformer, og gjennom dokumentkontroll slik at vi likevel kan kontrollere næringslivets etterlevelse av lover og regler.

Med bakgrunn i koronasituasjonen har vi i 2020 måttet legge om tilsynsplanene og det har ikke vært mulig å fullt ut gjennomføre tilsynet slik det var planlagt. Vi har derfor prioritert de virksomhetene der hvor vi anser miljørisikoen som størst, det vil si virksomheter der vi gjennom tilgang på informasjon er kjent med at oppfølgingen av miljøregelverket ikke er god nok. Meldinger om tips og hendelser har vært prioritert å følge opp. Vi har totalt gjennomført 70 tilsyn i 2020.

Petroleumsvirksomhet

- **Fortsatt utslipp av miljøfarlige stoffer, stabile utslipp av olje**

Selv med lave oljepriser, og noen avlyste og utsatte prosjekter i petroleumsbransjen på grunn av koronasituasjonen, har aktivitetsnivået vært relativt høyt også i 2020. Skattepakken til bransjen har også medvirket til dette. Vi har så langt fattet 168 vedtak: 36 tillatelser til boring av letebrønner og 74 endringer av eksisterende tillatelser til felt i drift.

Det høye aktivitetsnivået og krav til saksbehandlingstid medfører at arbeidet preges av mye drift. Men vi jobber også med utvikling av kravstillingen, og har i samarbeid med Petroleumstilsynet også i år foreslått endringer i HMS-regelverket for petroleumsvirksomheten. Endringer i dette regelverket er et langsiktig arbeid der vi vurderer behov for klargjøring, forenkling og muligheter for å forskriftsfeste likelydende krav fra tillatelsene. Dette vil på sikt effektivisere arbeidet med enkeltvedtak og bidra til likebehandling av operatørene.

Krav til beredskap mot akutt forurensning er et fagområde med høy interesse og ulike synspunkter på hvordan bør reguleres, både internt og eksternt. Vi har i dialog med bransjen og samarbeid med Kystverket jobbet med å komme fram til ny kravstilling. Dette arbeidet har lidd noe av hjemmekontortilværelsen og begrensede muligheter for fysisk samhandling. Vi kom ikke så langt som vi hadde planlagt i 2020, men fortsetter arbeidet i 2021 med mål om kunne foreslå nye krav til regional beredskap som endring av HMS-forskriftene i 2021.

For å effektivisere arbeidet med tillatelser ytterligere har vi oppdatert og digitalisert veilederen for innholdet i søknader om tillatelse etter forurensningsloven for petroleumsvirksomhet til havs. Det er også gjennomført et omfattende arbeid med revisjon av retningslinjer for den årlige egenrapporteringen, samt retningslinjer for miljøovervåking. Arbeidet med digitalisering av søknader om tillatelse etter forurensningsloven involverer også petroleumsvirksomheten.

Miljødirektoratet er høringspart ved konsesjonsrunder, utbyggingsplaner og avviklingssaker. I 2020 har det både vært høring av forslag til utlysning gjennom TFO 2020 og 25. konsesjonsrunde. Det har vært en økning i antall søknader om oppfylt utredningsplikt for nye mindre utbygginger de siste årene. Dette er oftest søknader som omfatter en ny undervannsinstallasjon tilknyttet en eksisterende installasjon, og vi må vurdere om eksisterende beskrivelser/konsekvensutredninger av miljøpåvirkninger fra virksomhet i området er dekkende også for den nye installasjonen. I 2020 har vi vurdert 10 slike søknader.

Parallelt med dette ser vi en økning i søknader om økt levetid på innretningene som vi får til uttalelse fra Petroleumstilsynet. Av disse sakene er det stor variasjon i hvor krevende de er for Miljødirektoratet. Vanskelige vurderinger er oftest knyttet til hvor langt vi kan gå i å etterspørre/kreve nye investeringer i forbedret miljøteknologi. Politiske føringer om å utnytte eksisterende infrastruktur, kutte kostnader og samtidig opprettholde norsk olje- og gassproduksjon kan komme i konflikt med miljømålsettinger om å redusere utslipp til luft og sjø.

Tilsyn

For petroleumsvirksomhetene offshore har vi i starten av året gjennomført noen få tilsyn ute på installasjonene, mens det fra mars måned kun ble gjennomført fjerntilsyn via nettbaserte løsninger. Vi har hatt jevnlig kontaktmøter med Petroleumstilsynet på flere nivåer, bl.a. for å sikre god informasjonsutveksling knyttet til pandemien påvirkning på bransjen.

Et satsingsområde i 2020 har vært å føre tilsyn med bunnrammeinstallasjoner for å sjekke om operatørene jobber systematisk og forsvarlig med forebyggende arbeid for å hindre lekkasjer av olje, gass og kjemikalier fra undervannsanlegg på norsk sokkel. Dette har vært utført som en felles tilsynsaksjon sammen med Petroleumstilsynet, og det har så langt vært gjennomført fire tilsyn (noen av dem omfattet flere installasjoner). Aksjonen vil fortsette utover i 2021.

Forurenset grunn og sjø

- **Mye forurenset grunn er ryddet opp, mye gjenstår.**
- **Mye forurenset sjøbunn er ryddet, men mye gjenstår.**

Mange steder i Norge er det fortsatt høye konsentrasjoner av miljøgifter i grunnen. Jorda forurenses når miljøgifter slippes ut eller graves ned. Sjøbunnen i mange norske havne- og fjordområder er sterkt forurenset av miljøgifter. Opprydding pågår.

Flere store utbyggingsprosjekter som krever opprydding i forurenset grunn er i gang, som ny flybase ved Evenes lufthavn, nytt sykehus i Drammen på Brakerøya og ny lufthavn Bodø. Forsvaret gjennomfører opprydding ved flere tidligere skytefelt. For alle Avinors anlegg har vi iverksatt en overordnet plan der vi pålegger og vil pålegge nye tiltak på de områdene der størst mengder PFAS fjernes på en kost/effektiv måte. I tillegg gir vi pålegg om å fjerne forurensning fra områder som utgjør risiko for drikkevannsrestriksjoner eller ligger til grunn for kostholdsråd. Avinor har fått pålegg om å gjennomføre supplerende undersøkelser ved ti flyplasser i 2020/2021, og vi vil fortløpende følge opp med pålegg om å utarbeide tiltaksplaner. Forsvarsbygg har ryddet opp på Rygge flyplass og Ørland flyplass, etter tillatelse fra oss, og har dermed tatt store mengder PFOS ut av sirkulasjon. Vi setter strenge krav i tillatelsene for alle disse oppryddingene for å unngå spredning av miljøgifter.

På Svalbard har vi bistått med faglige råd til Sysselmannen i oppryddingsprosjektet i Svea gruve. Vi følger også opp at statsforvalterne prioriterer arbeidet med grunnforurensning, både hos seg selv, og i deres oppfølging av kommunene. I tillegg til å stille og følge opp krav som hindrer forurensning, må de sørge for at databasen Grunnforurensning er oppdatert siden den er knyttet til matrikkelen.

Av de 17 prioriterte fjordområdene for opprydding i forurenset sjøbunn, er nå fem ryddet opp. Det er Oslo indre havn, Tromsø, Harstad, Trondheim og Sandefjord. To områder, Arendal og Kristiansand, er nesten ferdige.

I tillegg er tiltak også blitt gjennomført i større delområder av Lister (Flekkefjord og Farsund) og i Bergen havn (Puddefjorden). Forutsatt statlig medfinansiering vil gjennomføring av tiltak i delområdet Store Lungegårdsvann i Bergen starte i 2022. I Grenlandsfjordene er Hydro godt i gang med detaljplanlegging for opprydding i Gunneklevfjorden. Planlegging for opprydding i Stavanger og Fedafjorden pågår. Opprydding i Hammerfest starter i 2021.

Samarbeid med lokale utbyggingsprosjekter om opprydding i sjø, gir økt totalnytte. Utover de 17 områdene, bidrar vi med statlige midler til opprydding der vi kan oppnå økt gevinst ved å samarbeide med andre, for eksempel Kystverket. Opprydding i Horten er et eksempel på et slik samarbeid. Oppryddingsprosjektet "Ren Indre havn" i Horten kommune, som ble ferdig høsten 2020, er finansiert av Forsvarsbygg, Horten Industripark, Horten kommune og Miljødirektoratet.

Malingsprodusenten Hempel AS har i løpet av 2020 fullført arbeidet med å fjerne over 10 000 tonn forurenset masse på land ved Florvågen på Askøy utenfor Bergen. For øvrig arbeider vi med oppfølging av kilden til betydelig forurensning (PFAS) i Tyrifjorden og Randselva.

Nasjonalt mål 4.2 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer skal stanses.

Status: Utviklingen mot målet er positiv, men ikke tilstrekkelig til at målet nås.

Miljøgifter

- **Utslippene er betydelig redusert, men fortsatt gjenstår mange utfordringer**
- **Det alt vesentlige av det farlige avfallet behandles forsvarlig**

Det langsiktige arbeidet med å regulere helse- og miljøfarlige stoffer i Europa og globalt, er prosesser som går over mange år og hvor Norge bidrar aktivt til framgang i arbeidet. I 2020 har vi startet arbeidet med å få regulert flere nye stoffer og stoffgrupper i EU, i tillegg til å følge opp de stoffene og stoffgruppene der reguleringene er kommet lenger. Vi bidrar i arbeidet med å regulere større stoffgrupper og ikke enkeltstoffer. Eksempler på områder vi har prioritert å jobbe videre med i 2020 er å se på effekten av blandinger, hormonforstyrrende stoffer, bruken av tilsetningsstoffer i plast, hvorvidt lineære siloksaner har miljøgiftgenskaper og nye testkrav til virksomhetene.

Vi har sendt inn flere forslag om fareklassifisering av reproduksjonsskadelige og kreftfremkallende stoffer, blant annet for bromerte flammehemmere og et tinnorganisk stoff. Under Reach har vi startet arbeidet med å utarbeide et forslag om forbud for den klororganiske flammehemmeren dekloran pluss, og sammen med fire EU-land har vi jobbet fram forslag om forbud mot alle perfluorente stoffer, anslagsvis 5 000 stoffer.

Et norsk forslag om EU-forbud mot det perfluorente stoffet PFHxS har i 2020 blitt akseptert av kjemikaliebyrået Echas vitenskapelige komiteer og er sendt til EU-kommisjonen for sluttbehandling.

I det globale kjemikaliearbeidet deltar vi i periodene mellom de store forhandlingsmøtene i prosjekter, ekspertgrupper, arbeidsgrupper og komiteer tilknyttet de globale avtalene, og vi har bilateral og multilateral dialog med andre lands myndigheter. Vi jobber parallelt med å få regulert stoffer i EU og globalt, for å ha EU-forbud på plass i forkant av den globale diskusjonen. Arbeidet med å få regulert det perfluorente stoffet PFHxS og den klorerte flammehemmeren dekloran pluss pågår for fullt også globalt. Begge disse stoffene ble nominert av Norge. I 2020 utarbeidet vi en global risikoprofil for dekloran pluss som er viktig inn i reguleringsarbeidet. PFHxS har vært gjennom alle trinnene i de faglige prosessene under Stockholmkonvensjonen og vil bli foreslått listet i konvensjonen på neste partsmøte i 2021.

I miljøgiftovervåkingen har vi prioritert å få mer kunnskap om hvordan flere stoffer hoper seg opp i næringskjeder, spredning av mikroplast og hva vi finner igjen i miljøet av farlige stoffer i mikroplast eller stoffer som brukes som tilsetningsstoff i plast. Overvåkingen har gitt kunnskap om stoffer som kan være relevant for regulering under Reach og Stockholmkonvensjonen, eksempelvis dekloraner, perfluorente stoffer og siloksaner. Data fra våre miljøovervåkingsprogrammer er distribuert til andre lands myndigheter og brukes av dem og oss til å få på plass en streng regulering av de verste stoffene internasjonalt.

Biocidarbeidet krever mye ressurser og vil gjøre det i uoverskuelig framtid. I 2020 har det vært ekstra utfordringer i biocidarbeidet som resultat av koronapandemien. Mangelen på desinfeksjonsmidler som oppsto i mars 2020 skapte et betydelig merarbeid. Vi fikk raskt utarbeidet en midlertidig forskrift som ga unntak for alkoholbaserte desinfeksjonsmidler for å sikre markedstilgang for trygge og effektive produkter som ellers ikke ville vært tillatt i Norge. Videre har vi drevet utstrakt regelverksinformasjon, både på nett og i direkte dialog med virksomheter, vi har behandlet 17 søknader om unntak fra regelverket, og det har vært stor medieinteresse rundt dette.

Vi har svart på om lag 900 ekstra henvendelser om desinfeksjonsmidler. Merarbeidet har medført forsinkelser i ordinære leveranser i biocidarbeidet. Vi har, som en del av fordelingen av arbeid mellom land i EU, avsluttet en stor og omfattende vurdering av et biocid og er helt i slutfasen med et annet. Andre vurderinger av biocidstoff og produkter er forsinket. På grunn av kapasitet har vi avvist alle forespørsler om å være referanseland fra flere firma som har biocidaktive stoffer eller produkter som skal vurderes.

Vi har spilt inn i diskusjonene om den nye EU-strategien for bærekraftig kjemikaliebruk, som er en del av det grønne skiftet (Green Deal). Dette inkluderer oppfølgingen av EU-kommisjonens gjennomgang av Reach og andre kjemikalier regelverk og viktige spørsmål om hvordan materialgjenvinning kan økes uten en uønsket spredning av miljøgifter.

Tilsyn

En økende andel produkter som kan inneholde farlige stoffer og kjemikalier handles via internett. Vi kontrollerer nettbutikker som retter sin markedsføring mot Norge, selv om de holder til utenfor Norge, men innenfor EØS-området. De aller fleste produktene vi kontrollerer og sender inn til analyse blir kjøpt på Internett. Resultater fra et nordisk prosjekt om netthandel publisert i april 2020, viser at det er omtrent dobbelt så mange brudd på regelverket hos nettbutikker og markedsplattformer utenfor EØS-området, sammenliknet med nettbutikker som holder til innenfor EØS-området.

Vi samarbeider med bransjeorganisasjonene og forbrukerorganisasjoner for å gjøre virksomhetene og forbrukere bevisste på situasjonen i lys av tilsynsresultatene våre. I 2020 har vi jobbet med å utvikle en søkerobot som automatisk søker nettet etter mistenkelige annonser. Til tross for koronapandemien har vi beholdt den samme nivå på tilsynsvirksomheten vår på produkter og kjemikalier.

Vi jobber tett med Tollvesenet og andre nasjonale (Forbrukertilsynet, Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap, Mattilsynet), nordiske og europeiske tilsynsmyndigheter for å koordinere virkemiddelbruk, tilsynsinnsatsen og utveksle informasjon om farlige produkter på tvers av grensene gjennom ICSMS (Information Communication System for Market Surveillance).

Prioritering 60: Oppfølging av Handlingsplanen mot miljøgifter

- *Styringsparameter 60.1: Stoffer foreslått for ny eller skjerpet regulering i EU og globalt.*
- *Styringsparameter 60.2: Nye stoffer foreslått på prioriteringslista dersom de dekker kriteriene for å stå der.*
- *Styringsparameter 60.3: Ha bidratt i kjemikaliebyrået Echas strategiarbeid med å gjennomgå de registrerte stoffene under Reach og identifisere høyvolumstoffer det er behov for å regulere.*
- *Styringsparameter 60.4: Det er stillt krav for å hindre spredning av miljøgifter fra forurenset grunn.*

En rekke forslag om fareklassifisering, forbud og andre reguleringer av prioritetslistestoffer i EU og globalt er innlevert eller i prosess. Den norske prioritetslista, hvor nye stoff blir tatt inn når de fyller kriteriene for å stå der, er et av grunnlagene for hvilke stoff vi spiller inn for nye reguleringer i EU og globalt.

Det har vært en god utvikling i antall regulerte stoff over tid, men utfordringen er samtidig alle nye stoff som kommer på markedet. Vi jobber også godt for å begrense utslipp av miljøgifter nasjonalt.

Prioritering 61 Arbeidet med politikktutvikling på kjemikalieområdet etter 2020

- *Styringsparameter 61.1: Faglig grunnlag for politikktutvikling på kjemikalieområdet er utarbeidet.*

- *Styringsparameter 61.2: Direktoratet har bistått departementet i forhandlingene om det nye globale rammeverket for kjemikalier og avfall, herunder om etableringen av et kunnskapspanel og et sett med globale mål og indikatorer.*

Vi har spilt inn et underlag til departementet for en ny handlingsplan, som også er godt forankret i andre direktorats arbeid. Vi bistår i det internasjonale arbeidet, men har behov for en videre avklaring med departementet om ambisjonene på vårt arbeid videre.

Nasjonalt mål 4.3 Veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten, og ressursene i avfallet utnyttes best mulig gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse.

Status: Målet om at veksten i avfallet skal være lavere enn økonomisk vekst er ikke nådd. Mesteparten av avfallet gjenvinnes, men gjenvinningsandelen har falt.

Avfall og gjenvinning

- **Avfallsmengdene øker mer enn BNP**
- **73 prosent av avfallet gjenvinnes**

Vi har begrenset med virkemidler for å nå det nasjonale målet om at veksten i mengden avfall skal være lavere enn økonomisk vekst, utover arbeidet med matsvinn, hvor vi bidrar aktivt. Kommende endringer av byggeteknisk forskrift, kan påvirke avfallsmengdene fra bygg og anlegg. Her har vi god kontakt med Direktoratet for byggkvalitet.

Arbeidet med virkemidler rettet mot engangsprodukter av plast vil bidra til redusert forbruk av slike plastprodukter, men vil ikke gi vesentlig utslag på det nasjonale målet. Pågående arbeid er oppsummert i avfallsplanen med program for avfallsforebygging fra desember 2019. For farlig avfall vil status oppsummeres i et vedlegg til denne avfallsplanen, som nå ligger til KLD for fastsettelse.

Mesteparten av avfallet i Norge materialgjenvinnes eller energiutnyttes, men den totale gjenvinningsandelen har falt senere år. Det pågår omfattende arbeid som vil bidra til økt materialgjenvinning. Eksempler er krav om forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av husholdningsavfall og lignende næringsavfall, emballasjeavfall og bygg- og anleggsavfall. Forslag til økte materialgjenvinningsmål for emballasje og krav om utsortering og materialgjenvinning av plastavfall og bioavfall er nå på høring.

Forslaget vårt til endringer i forurensingsforskriften kapittel 20 om at havner skal tilrettelegge for å ta imot sortert avfall fra skip, vil også bidra til å øke materialgjenvinningen. Det samme vil forskriften om håndtering og bruk av lett forurenset betong som trådte i kraft 1. juli 2020. Det pågående arbeidet vårt med en tiltaksanalyse for EUs materialgjenvinningsmål og gjennomgang av utvidet produsentansvar, er også viktig for å øke materialgjenvinningen og støtte opp om sirkulær økonomi. Vi forventer at mengden materialgjenvinning vil øke i årene framover.

Det aller meste av det farlige avfallet som oppstår i Norge behandles forsvarlig. Vi ser økende kompetanse og ansvarlighet i bransjen. I 2020 har vi mottatt 385 anmodninger om refusjon for spillolje for til sammen 18 084 deklarasjoner for spillolje. 33 deklarasjoner av avslått fordi de ikke oppfyller kravene for refusjon. Det er utbetalt i overkant av 67 mill. kroner.

Vi har i samarbeid med andre etater styrket innsatsen for å stanse ulovlig eksport av EE-avfall, og vi er godt i gang med å følge opp etatens tiltaksplan. Vi forventer at vår anbefaling til skjerpet regulering ved mottaksanleggene for EE-avfall vil bidra til en bedring om det blir vedtatt. I 2020 har vi mottatt 564 søknader om eksport/import av avfall, en liten nedgang fra 2019, men fortsatt høyere enn tidligere år før det. Endringen kan skyldes koronasituasjonen og et endret marked.

Vi deltar i mye arbeid som bidrar til økt opprydding og redusert marin forurensning og spredning av mikroplast, nasjonalt og internasjonalt. Vi viser til en bred omtale av arbeidet som pågår og behov for videre arbeid i de oversendte oppdaterte tiltaksplanene for marin forurensning og mikroplast. Vi har god kontakt med andre sektormyndigheter og Handelens Miljøfond som også gjør viktige oppgaver på disse områdene. Det kom inn 149 søknader om tilskudd til opprydding av marin forurensning, og 50 av disse fikk støtte. Vi bidrar aktivt under Baselkonvensjonen for å sikre forsvarlig avfallshåndtering og økt kontroll med eksport/import av plastavfall, og vi bistår aktivt i arbeidet med plast under FNs miljøforsamling UNEA. Stikkord er å styrke samarbeidet mellom landene, dele informasjon og samarbeide om pilotprosjekter.

Ordnningen for kasserte fritidsbåter har gitt svært gode resultater, med stadig økt innlevering til 13 090 båter i 2020. Det er betalt ut til sammen 13,09 mill. kroner i "vrakpant"-tilskudd til innlevering av kasserte fritidsbåter. Vi har anmeldt et alvorlig tilfelle med mistanke om mislighold. Videre har vi i 2020 innvilget 78 søknader med til sammen 42,58 mill. kroner i tilskudd til mottaksanlegg for kasserte fritidsbåter, som helt eller delvis skal dekke kostnader for avfallshåndtering. Også her har vi anmeldt et alvorlig tilfelle med mistanke om mislighold. I 2021 vil vi ha en intern gjennomgang av forvaltningen av ordningen som grunnlag for å vurdere tiltak for å redusere risikoen for mislighold.

Vi har arbeidet aktivt for å sikre fortsatt gode rammevilkår for avfallsbransjen under koronasituasjonen og har blant annet utarbeidet hasteforskrifter for avfall som muliggjør økt lagring i påvente av materialgjenvinning og annen avfallsbehandling. Det har vært særlig store utfordringer i markedet for plastemballasje, ytterligere forverret under koronasituasjonen. I tett dialog med departementet har vi satt i verk ulike tiltak for å sikre fortsatt innsamling og materialgjenvinning av plastemballasje, inkludert å åpne for midlertidige unntak fra enkelte krav i forskriften i forbindelse med koronaviruset. Vi har gjort tilsyn med godkjente returselskap og følger opp de antatt største gratispassasjerene for å sikre at de tar sitt produsentansvar.

Vi har mange løpende oppgaver med saksbehandling på avfallsområdet og vi jobber kontinuerlig med digitalisering og effektivisering. Den økte digitaliseringen gir en enklere hverdag og lavere kostnader for næringslivet og forvaltningen. Økt digitalisering gjennom flere år har senket deklarasjonsgebyret for farlig avfall betydelig. Egenrapporteringen for virksomheter med tillatelse fra statsforvalteren til mottak og mellomlagring av farlig avfall er nå digitalisert. Arbeidet med eksport/import av avfall er også ytterligere digitalisert. EE-registeret er erstattet med nettstedet Produsentansvar.no, og er nå utvidet til å håndtere enkelte oppgaver for kjøretøy, batterier og emballasje.

Vi behandler også en rekke klagesaker, svarer på spørsmål og søknader knyttet til å nyttiggjøre avfall, og vi følger med på og gjennomfører EU-regelverk og deltar i andre internasjonale fora, blant annet har vi ledet og hatt sekretariat i den nordiske sirkulær økonomi-gruppen.

Tilsyn

På avfallsområdet har vi i 2020 brukt e ressurser på å følge opp det nasjonale myndighetssamarbeidet med å hindre ulovlig eksport av EE-avfall ut av landet. Vi har levert en tiltaksplan til KLD i mars måned, og har i perioden etter det prioritert oppfølging av de konkrete tiltakspunktene i handlingsplanen. Vi er i rute med det, og

har gjennomført flere tilsynsaksjoner mot ulike aktører som er involvert i den ulovlige eksporten.

Vi har gjort flere tilsyn av EE-forhandlernes plikter til å oppbevare EE-avfall forsvarlig for å hindre ulovlig uttak fra EE-returpunktene. Videre har vi gjort tilsyn av eksportører som står for en del av den ulovlige eksporten til Vest-Afrika. Vi har også hatt felles tilsynsaksjon med Tolletaten på en rekke grenseoverganger samt at det har vært flere enkeltsaker som er fulgt opp med tilsyn fra Miljødirektoratet etter at Tolletaten har stoppet forsendelser. Flere av disse forsendelsene har vært forsøk på ulovlig eksport av EE-avfall, og disse har blitt stoppet og fulgt opp med forvaltningsmessige virkemidler. Så langt er det én sak som er besluttet å anmelde.

Vi har indikasjoner på at den deklarererte eksporten av EE-avfall som foretas gjennom kontainertransport ut over norske havner har hatt en nedgang siste år, og at noe av den har blitt flyttet over på veitransport og smugling av avfallet ut av landet. Vi vil følge opp dette arbeidet videre fremover i 2021, sammen med Tolletaten og Økokrim.

Prioritering 58: Arbeidet med marin forurensning og mikroplast

- *Styringsparameter 58.1: Levert forslag til nasjonale tiltak og virkemidler på marin forurensning og spredning av mikroplast.*
- *Styringsparameter 58.2: Bidratt med faglig innspill og aktivt deltatt for styrket globalt samarbeid på området.*
- *Styringsparameter 58.3: Status for prosjektsamarbeidet med Russland på marin forurensning.*
- *Styringsparameter 58.4: Levert de miljøfaglige vurderingene av søknader under UDs bistandsprogram og bidratt i utviklingen av selve bistandsprogrammet.*

Midlene til midlertidige stillinger på marin forurensning gjør at vi samlet sett er godt rustet til å følge opp fagområdet. Vi har levert på oppdragene fra departementet, både i arbeid som skal bidra til å hindre ny spredning av plast og mikroplast og i oppryddingsarbeidet gjennom tilskuddsposten. Vi jobber både nasjonalt og internasjonalt.

Prioritering 62: Arbeid med oppfølging av nasjonal behandlingsskapitet for farlig avfall

- *Styringsparameter 62.1: Status for arbeidet.*

Miljødirektoratet har levert på alle fire deloppdragene og på oppfølgingsspørsmål fra Klima- og miljødepartementet i 2020.

Prioritering 63: Gjennomføring av EUs avfallsregelverk og sirkulær økonomipakke

- *Styringsparameter 63.1: Levert forslag til nasjonale tiltak og virkemidler for å nå målene og til gjennomføring av EUs avfallsregelverk.*

Det har vært stort trykk på dette arbeidet og vi har hatt mange leveranser til departementet. Arbeidet med å gjennomføre rammedirektivet om avfall og deponidirektivet er forsinket som følge av arbeid med høyt prioriterte KLD-oppdrag innen farlig avfall, stortingsmeldingen om miljøkriminalitet og koronapandemien. Vi prioriterer ferdigstilling av arbeidet. Forsinkelsen medfører forsinkelser i gjennomføring av EUs reviderte avfallsregelverk.

Vi har sendt KLD forslag til endringer av emballasjedirektivet og ELV-direktivet. For rammedirektivet om avfall har vi sendt et notat om behov for lovendringer og et konkret forslag til endring av forurensningsloven, samt vurderinger av direktivets krav for farlig avfall og spillolje som ikke innebærer behov for regelverksendring.

Endelig nasjonal avfallsplan og program for avfallsforebygging for farlig avfall sendes KLD i januar 2021. Arbeidet med forslag til forskriftsendringer og annen form for gjennomføring av rammedirektivet er fortsatt i prosess.

Nasjonalt mål 4.4 Å sikre trygg luft. Basert på dagens kunnskapsstatus blir følgende nivå sett på som trygg luft: Årsmiddel PM10: 20 µg/m³ Årsmiddel PM2,5: 8 µg/m³ Årsmiddel NO2: 40 µg/m³

Status: Lokal luftforurensning er redusert de siste årene, men er en utfordring en del steder. Det nasjonale målet for trygg luft er fortsatt ikke oppfylt.

Luft

- Flere byer har for høye nivåer av svevestøv PM10
- Flere byer har for høye nivåer av svevestøv (PM2,5)
- NO2 i lufta er en utfordring i de største byene

Lokal luftkvalitet

Vi følger opp og veileder kommunene etter forurensningsforskriften kapittel 7. Vi har generelt styrket vår oppfølging av kommuners overvåking og tiltaksutredninger. Dette ser vi har bidratt til å løfte arbeidet med luftkvalitet i flere kommuner, som igjen bidrar til å gjennomføre flere tiltak for renere luft. I 2020 behandlet vi tiltaksutredningene til Narvik og Tromsø.

Vi følger opp Norges målenettverk og Referanselaboratoriet sin aktivitet for å sikre at kvaliteten på luftkvalitetsmålingene er i tråd med kravene i direktiv 2008/50/EC og 2004/107/EC. I 2020 inngikk vi ny langsiktig kontrakt med Nilu om rollen som nasjonalt referanselaboratorium for luftkvalitetsmålinger for perioden 2022-2026.

Vi har sammen med Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og Vegdirektoratet gjort vurderinger og anbefalinger for videre arbeid med verdsetting av helse- og miljøeffekter ved luftforurensning til KLD, SD og HOD. Vi har sammen med Folkehelseinstituttet oppdatert luftkvalitetskriteriet for NO2. I april leverte vi sammen med Folkehelseinstituttet og Statens vegvesen forslag til nye skjerpede grenseverdier for svevestøv.

I 2020 evaluerte vi også hvordan retningslinjen for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging (T-1520) fungerer, og vi oppsummerte funnene i en rapport som ble levert 1. desember. Evalueringen gir grunnlag for arbeidet med å foreslå endringer i retningslinje T-1520 som vi skal gjøre i 2021.

Vi arbeider aktivt sammen med samarbeidspartnerne i luftsamarbeidet som består av Vegdirektoratet, Meteorologisk institutt, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Ledelse av prosjektstyret, ledergruppa og arbeidsgruppa går på omgang, og foreløpig ledes disse av oss. Vi drifter sammen den landsdekkende varslings-tjenesten for luftkvalitet, Luftkvalitet i Norge. Vi arbeider med å videreutvikle tjenestene våre slik at langsiktige, gode tiltak kan iverksettes og myndighetsoppgaver i større grad knyttes til løsningen.

15. juni i år ble fagbrukertjenesten for luftkvalitet tilgjengelig, og 29. oktober lanserte vi en tiltakskalkulator som lar kommuner og andre simulere effekter av en rekke tiltak for å bedre luftkvaliteten. I 2020 ble det også lansert et rapporteringsverktøy hvor kommuner kan kvalitetssikre sentrale inngangsdata, som piggdekkandeler og veidriftstiltak som brukes i luftp-tjenestene. Vi arbeider med å

utvikle et nasjonalt utslippssystem og en database for utslipp til luft og med å forbedre utslippsdata. Systemet vil bidra med data til Luftsamarbeidets tjenester og gi gode inngangsdata for andre som gjør luftkvalitetsberegninger.

Langtransportert forurensning

Vi rapporterer utslipp av gasser under langtransportkonvensjonen (LRTAP). Utslippstallene rapportert for perioden 1990-2018 viser at forpliktelsene i Gøteborgprotokollen er spesielt krevende for ammoniakk. Vi har levert et kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling til KLD basert på analyse av tiltak, barrierer og mulige virkemidler for å redusere ammoniakkutslippene fremover (levert i februar 2020). Vi har i tillegg levert vurderinger av status og behov for nye tiltaksanalyser for NMVOC.

Vi har også samarbeidet med DiBK og NVE om å jobbe mot et forslag til ny målemetode for partikkelutslipp fra vedovner i Europa. Bakgrunnen er at det i byggvareforordningen er foreslått å ta inn en ny målemetode som vil underestimere partikkelutslipp fra nye vedovner. Norges posisjon er at det er viktig at målemetoden måler reelle partikkelutslipp, inkludert såkalte kondenserbare partikler. Dette temaet har vi blant annet løftet i møter under langtransportkonvensjonen, og vi har distribuert et såkalt "non-paper" til relevante aktører for å fremme Norges synspunkter. Miljødirektoratet ble i desember 2020 valgt inn for en ny to-års periode i langtransportkonvensjonens implementeringskomite, som etterser at landene oppfyller forpliktelsene sine i konvensjonens protokoller.

Prioritering 59: Arbeidet med EØS-beslutning for EUs andre NEC-direktiv

- *Styringsparameter 59.1: Nødvendig faglig grunnlag er levert til avtalt tid.*

Ingen oppdrag eller involvering av oss fra KLD i 2020.

Nasjonalt mål 4.5 Støyplager skal reduseres med 10 prosent innen 2020 ift 1999. Tallet på personer utsatt for over 38dB innendørs støy nivå skal reduseres med 30 prosent innen 2020 ift 2005.

Status: Utviklingen i støyplageindeksen er positiv, men det er usikkert om målet nås. Målet om å redusere innendørs støy med 30 pst innen 2020, vil ikke nås.

Støy

- **Støyplagen er ikke redusert nok**
- **Innendørsstøyen øker**

Tallgrunnlag vårt på støy er fra hhv. 1999 og 2014. Vi får nytt tallgrunnlag fra SSB i 2021. Det er fortsatt en utfordring at gjeldende støyindikator ikke gir et riktig bilde av måloppnåelse. Vi samarbeider med kildeeierne og FHI i etablerte støyforum.

Forslag til revidert støyretningslinje T-1442 er oversendt KLD. Vi etablerer nye nettsider for støyveiledning som også vil erstatte eksisterende veileder M-128 til støyretningslinjen T-1442. Miljødirektoratet har satt i gang nødvendige prosesser med sikte på implementering av støyberegningsmetodikken CNOSSOS-EU i Norge, som i henhold til forurensningsforskriften skal brukes ved støykartlegging i 2022.

Prioritering 64: Arbeidet med politikkutvikling om støy etter 2020

- *Styringsparameter 64.1: Forslag til nye nasjonale støymål er utarbeidet, veileder til støyretningslinjen T-1442 er oppdatert og forslag til ny handlingsplan for støy er levert.*

Revidert retningslinje T-1442 ble levert 1. desember, og vi jobber med veiledning til denne. Vi har jobbet med å revidere forurensningsforskriften kap. 5 om støy, men ikke slutført i 2020. Vi har vært dialog med KLD om øvrige styringsparametere.

3.1.4 Klima

Nasjonalt mål 5.1 Norge skal fram til 2020 kutte i de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp i 1990

Status: Nasjonale tiltak og fleksible mekanismer forventes å være tilstrekkelig til at Norge overholder sin utslippsforpliktelse.

Nasjonalt mål 5.2 Norge har under Parisavtalen tatt på seg en forpliktelse til å redusere utslippene av klimagasser med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent i 2030 sammenlignet med nivået i 1990

Status: Norge har meldt inn et forsterket klimamål under Parisavtalen. Regjeringen ønsker å oppfylle det forsterkede målet sammen med EU.

Nasjonalt mål 5.3 Norge skal være klimanøytralt i 2030

Status: Målet kan oppnås gjennom EUs kvotesystem, internasjonalt samarbeid om utslippsreduksjoner og nasjonale tiltak.

Nasjonalt mål 5.4 Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050

Status: Arbeidet med å utvikle en lavutslippstrategi for 2050 er igangsatt.

Rådgivning klima

Klimagassregnskapet og utslippsregnskapet

Et godt og dekkende utslippsregnskap utgjør et viktig faglig fundament for analyser av hvordan nasjonale utslipp kan reduseres. Vi har i 2020 fokusert spesielt på å forbedre og oppdatere modellene for utslipp av fluorgasser (HFK) og utslipp fra fritidsbåter.

Klimagassregnskapet ble rapportert til EU, FN og UNECE innen fastsatte frister. Det ble gjennomført dybderevisjon av utslippsregnskapet i forbindelse med fastsettelse av Norges utslippsbudsjett i den felles forpliktelsen om utslippsreduksjoner med EU. Sektoren skog og annen arealbruk er en del av klimagassregnskapet. I 2018 var nettooptak fra sektoren 23,7 millioner tonn CO₂-ekvivalenter.

Vi har bistått departementet i arbeidet med å rapportere under klimaloven og ledet sekretariatet for teknisk beregningsutvalg for klima. Utvalgets andre rapport ble ferdigstilt før sommeren 2020. Utvalget, med justert sammensetning, fortsatte arbeidet høsten 2020.

I april 2020 publiserte vi 2018-tallene i klimagassregnskapet for kommuner, og

verktøyene for å beregne effekten av enkelte klimatiltak ble oppdatert. Klimagassregnskapet er nå over i en driftsfase, men vi fokuserer fortsatt på forbedringer for å øke nytteverdien for kommunene, og vi involverer dem derfor i en arbeidsgruppe som vil se på hvordan regnskapet kan bli et enda bedre verktøy.

Klimakur 2030 og underlag for regjeringens klimamelding

Vi la frem utredningen "Klimakur 2030" i januar 2020. Ulike tiltak og virkemidler som kan utløse minst 50 prosent reduksjon i ikke-kvotepliktige utslipp i 2030 ble utredet, sammen med tiltak som kan redusere utslipp og øke opptaket i norsk skog- og arealbruk. Fem direktorat og Enova samarbeidet tett om faggrunlaget.

Miljødirektoratet sendte rapporten på høring på vegne av departementet og oppsummerte høringssvarene i et felles dokument våren 2020. Vi har også bidratt med å formidle innholdet i Klimakur2030 i mange ulike sammenhenger.

Vi har prioritert å gi departementet et godt faglig underlag i arbeidet med stortingsmeldingen Klimaplan 2030. Som ledd i dette har vi svart ut en rekke tilleggsbestillinger om faglige vurderinger og tallgrunnlag i forbindelse med departementets arbeid med Klimaplan 2030. Dette har blant annet inkludert oppdrag om null- og lavutslipp i havbruksnæringen, antall nullutslippskjøretøy, virkemidler og klimaeffekten av tiltakene i et tiårsperspektiv (og andre tilleggseffekter).

Biodrivstoff og biogass

Vi har utredet økt omsetningskrav for flytende biodrivstoff til veitrafikk, etterfulgt av tilleggsutredninger og oppsummering av høringsinnspill. Vi leverte i mars en utredning av virkemidler for økt produksjon og etterspørsel av biogass, og har bistått KLD i arbeidet med en handlingsplan for biogass.

Krav i offentlige anskaffelser kan bidra til å kutte utslipp fra kjøretøy. Vi har bidratt med miljø- og klimafaglige råd til Difis (nå DFØ) arbeid med å videreutvikle drivstoffmatrisen og innkjøpsråd, og særlig vurdert klimaeffekten ved kjøp av flytende biodrivstoff i offentlige anskaffelser gitt omsetningskravet for flytende biodrivstoff i veitrafikk.

Transport

Vi har sammen med Difi utarbeidet et kunnskapsgrunnlag til KLD om muligheter for å stille krav til nullutslippstransport i leveranser til det offentlige. Vi har levert kunnskapsgrunnlag og vurderinger inn mot handlingsplanen for grønne offentlige anskaffelser. Vi har levert et notat som ser på bærekraftig livssyklus for batterier til transportsektoren. Transportetatene utarbeidet en rapport om "Klimagassutslipp fra investeringer i NTP" til Samferdselsdepartementet, i samarbeid med oss. Og vi har bistått KLD med overordnede vurderinger i forbindelse med stortingsmeldingen om NTP.

Vi har bygget kompetanse om utslipp, tiltak og virkemidler innen skipsfartsektoren og opprettholdt dialog og samarbeid med Kystverket og Sjøfartsdirektoratet etter Klimakur 2030. Vi deltar i Grønt skipsfartsprogram, og i prosjektet for Grønn shipping i Arktis, under arktisk råd (ACAP) og Maritimt Forum.

Jordbruk og skog

Vi har sammenstilt kunnskapsgrunlaget for biokull for jordforbedrings- og karbonlagringsformål i Norge (januar 2020).

I etterkant av Klimakur 2030 ga vi innspill om prioriteringer av virkemidlene som ble lagt frem for tiltakene matsvinn og endret kosthold. I forbindelse med jordbruksoppgjøret leverte vi på et oppdrag som så på klimaeffekt og reduserte ammoniakktutslipp av vårt forslag til strengere krav for spredning av husdyrgjødsel i revidert gjødselvereforskrift. I samarbeid med Landbruksdirektoratet gjennomførte vi også en tiltaksanalyse for å begrense ammoniakktutslippene i Norge.

Som et ledd i arbeidet med å redusere klimagassutslipp fra torv leverte vi rapporten *Forslag til plan for overgang fra bruk av torvbaserte til torvfrie produkter* til KLD. Rapporten vurderer tilgangen på alternative substrater til torv og gir en første gjennomgang av mulige virkemidler for å utfase bruk av torv i privat- og proffmarkedet.

I oktober hadde regnskapsgruppen, som skal føre regnskap for oppfølging av klimaavtalen mellom jordbruket og staten, sitt første møte. Vi leder sekretariatet for gruppen.

Vi har bistått KLD i arbeidet med å svare på revisjonsspørsmål til dokumentasjonsrapporten for den norske referansebanen for forvaltet skog, som skal ligge til grunn for hvordan endringer i den forvaltede skogens karbonlager skal telle med i forpliktelsen med EU mot 2030. Sammen med NIBIO har vi utarbeidet en revidert referansebane som følger opp revisjonskommentarene.

Annet

I samarbeid med NVE og Skatteetaten har vi utredet mulige virkemidler for å redusere utslippene av den svært potente klimagassen SF₆.

I juni publiserte vi rapporten, *Klimakur 2030: Klimaeffekt på kort sikt og tilleggs effekter* der vi belyste klimaeffekten på kort sikt (ti år) av tiltakene som ble utredet, samt helseeffekter av tiltakene og tilleggs effekter relatert til miljø. For å belyse betydningen av ulike metodiske tilnæringer har Cicero på oppdrag fra oss utarbeidet rapporten, *Metodikk for framstilling av klimaeffekt på kort og lang sikt (M-1719)*.

I desember gjennomførte vi et vellykket oppstartsmøte i det bilaterale prosjektet vi har med kinesiske myndigheter om hvordan redusere utslippene av svart karbon (ChiNorBC).

Vi har laget en nettside som viser mulige klimatiltak i Norge (der tiltakene fra Klimakur2030 vises) for å bidra til lett tilgjengelig informasjon om det faglige underlaget som er vurdert.

Vi bistår i arbeidet med CO₂-fangst og -lagring, bl.a. i vurderinger knyttet til kvoteregelverket.

Prioritering 93: Kunnskapsgrunnlaget om langsiktig omstilling (Klimakur 2050)

- *Styringsparameter 93.1: Oppstart av arbeidet.*

Ikke mottatt oppdrag fra KLD i 2020.

Prioritering 94: Tiltak og virkemidler for å redusere innenlandske utslipp

- *Styringsparameter 94.1: Status i arbeidet*

Vi har levert på en rekke bestillinger og oppdrag i forbindelse med klimameldingen

Prioritering 95: Bygging av kompetanse om tiltak og virkemidler innen grønn skipsfart

- *Styringsparameter 95.1: Status i direktoratets samarbeid med berørte etater og dialog med næringsliv.*

- *Styringsparameter 95.2: System for jevnlig oppdatering av tiltaksanalyser innen skipsfart er etablert.*

Vi har hatt mindre og mellomstore oppdrag for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget og har fortsatt dialog med Kystverket og Sjøfartsdirektoratet. Vi sitter i maritimt forum og grønt skipsfartprogram. Vu har også koordinert interne ressurser i eget prosjekt.

Prioritering 97: Bærekraftig produksjon og bruk av biologiske ressurser

- *Styringsparameter 97.1: Status i arbeidet*

Målet er kun delvis nådd på grunn av ressurser. Vi har levert på oppdrag på biodrivstoff og arealutfordringer i andre land.

Prioritering 98: Støtte til departementet i arbeidet med NTP

- *Styringsparameter 98.1: Høy kvalitet på leveranser til KLD knyttet til kunnskapsgrunnlaget for NTP.*
- *Styringsparameter 98.2: Høy kvalitet på forberedelser til stortingsmeldingen om NTP.*

Vi har levert på oppdrag fra KLD, men har ikke hatt ressurser til å jobbe med NTP internt og levere høringsinnspill.

Prioritering 99: Kommunenes arbeid med revisjon av klima- og energiplaner

- *Styringsparameter 99.1: Veiledningen i klima- og energiplanlegging til kommuner og fylkeskommuner og fylkesmenn er godt tilrettelagt, og med eksempler på tiltak for lokale klimagassreduksjoner og kommunalt klimagassregnskap på Miljødirektoratet.no.*
- *Styringsparameter 99.2: Fylkesmennene har fått styringssignaler om å bidra til at alle kommuner har en gjeldende klima- og energiplan, og at nye planer har ambisiøse mål.*

Vi arbeider kontinuerlig med å utvikle veiledning og formidling via lokalt utslippsarbeid. Vi har hatt en egen samling med statsforvalterens plannettverk om klima og plan. Vi har også fulgt opp kommunes arbeid med revisjon av klima- og energiplaner via styringsdialogen med statsforvalteren.

Prioritering 102: Klimarisikoutvalgets rapport og EUs handlingsplan for bærekraftig finans

- *Styringsparameter 102.1: Status i arbeidet.*

Vi har holdt oss oppdatert på klimarisiko og svart opp spørsmål fra KLD. I tillegg har vi bidratt med støtte i arbeidet med EUs handlingsplan for bærekraftig finans.

I slutten av juni sendte vi våre vurderinger knyttet til taksonomien og norske forhold til KLD.

Myndighetsoppgaver klima

Klimakvoter

Oppfølgingen av klimakvotereguleringen krevde særlig mye ressurser i 2020, som en følge av prosessen med søknad om tildeling av vederlagsfrie kvoter for fase IV av kvotesystemet (2021- 2030).

Nye underliggende rettsakter til kvotedirektivet for fase IV av kvotesystemet utløste behov for en del endringer i klimakvoteforskriften. Vi er i rute med arbeidet, men avventer innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen. Etter en høring høsten 2020 blir

det endringer av gebyrene i klimavoteforskriften. Hensikten er å sikre bedre samsvar mellom det virksomhetene betaler til statskassen og arbeidstidene som brukes på de ulike oppgavene, i tråd med sentrale føringer. Det blir også justeringer i bestemmelsene om klimavoteregisteret, både på grunn av nytt regelverk for fase IV, og for å tydeliggjøre direktoratets myndighetsrolle på dette området.

Søknadsfristen for tildeling av vederlagsfrie kvoter var 30. juni 2019 og vi fikk totalt inn 126 søknader. Vi leverte innen fristen den 30. september 2019 en liste over foreløpig grunnlag for tildeling til den enkelte virksomhet til kommisjonen (NIM 1). På grunn av de svært korte tidsrammene fra EU og det kompliserte regelverket, ble vi ikke ferdige med all kvalitetssikringen av dette i 2019 og har hatt behov for å jobbe med kvalitetssikring av enkeltsaker også i 2020. ESA skal godkjenne Norges grunnlag for tildeling til den enkelte virksomhet. Dette har medført flere runder med svært detaljerte spørsmål fra ESA knyttet til flere av søknadene om tildeling og krevd mye ressurser i 2020.

Vi er i gang med å fatte vedtak om grunnlaget for tildeling til de virksomhetene som har søkt. Alle virksomheter som har søkt om tildeling av vederlagsfrie kvoter skal ha en metodeplan som oppgir metoden som ligger til grunn for å beregne tildelingen. Denne metodeplanen skal godkjennes av oss, og vi er i gang med dette arbeidet.

Vi er i mål med å godkjenne alle utslippsrapporter, og samtlige virksomheter har gjort opp for sine kvotepliktige utslipp innen fristen 30. april 2020, til tross for krevende omstendigheter på grunn av koronaviruset, spesielt for luftfarten.

I forbindelse med overgangen til nytt regelsett for fase IV, er det behov for å tilpasse våre ulike elektroniske søknadsskjemaer, nettsider og generelt informere virksomhetene om endringene. Klimavoteregisterets søknadskjema er oppgradert og tilpasset nytt regelverk fra 1. januar 2021, og vi vil jobbe videre med de elektroniske løsningene for rapportering av utslipp, data som er relevante for tildeling av gratiskvoter og søknader om tillatelse. Vi har gjennomført flere informasjonsmøter og flere nettbaserte møter med virksomhetene i 2020.

Kvotereguleringen gir i dag ikke gode nok insentiver for fangst og lagring av CO₂. Vi har også i 2020 jobbet med å identifisere svakhetene i reguleringen og har løpende dialog med EU-kommisjonen om endringer i regelverket for måling og rapportering under EU ETS. Her må vi regne med mer innsats fremover, både nasjonalt i samarbeid med KLD og OED, og opp mot EU og andre land.

CO₂-kompensasjon

1,434 mrd. kroner har blitt utbetalt i CO₂-kompensasjon i 2020 for støtteåret 2019. Støtten blir utbetalt på basis av grunnlagsvedtak fattet for hele støtteperioden (2013-2020). I tillegg har vi bidratt med underlag til KLD for en eventuell ny CO₂-kompensasjonsordning for perioden 2021-2030.

Biodrivstoff

Vi har sammenstilt og kvalitetssikret innrapportering av omsatt flytende biodrivstoff til veitrafikk og kartlagt 2019-omsetningen fra leverandører som ikke var rapporteringspliktige. Vi har også utviklet et rapporteringssystem for omsetningskravet i luftfart og gjort en større revisjon og digitalisering av veiledningen til de rapporteringspliktige virksomhetene.

Produktforskriften og F-gass regulering

Produktforskriftens kapittel 6a, som regulerer HFK, PFK og SF₆ i produkter og bulk, ble endret i desember 2018. Siden har mye av arbeidet, også i 2020, gått på å gjennomføre endringene i regelverket og veilede ulike aktører. På grunn av koronasituasjonen sendte vi på høring og fastsatte en ny forskrift som endret fristen for å fornye sertifikatene først fra 1. juni til 1. desember 2020, som igjen måtte endres til 1. juni 2021.

Mengde HFK/PFK gass som leveres til destruksjon fortsatte å øke i 2020. Det ble utbetalt litt over 110 mill. kroner i refusjon for HFK/PFK innlevert til destruksjon. Innsamling av brukt gass og utbetaling av refusjon har økt kraftig de siste årene. Dette skyldes både at mer gass leveres inn for destruksjon og at refusjonssatsene har økt i takt med avgiftssatsen.

De ozonreduserende stoffene er i all vesentlig grad faset ut av bruk. På tilsyn som vi utfører, erfarer vi fremdeles at det er anlegg i drift med HKFK. Det ble også, gjennom produkttilsyn, avdekket at det var skumleketøy i salg som inneholder ulovlig ozonreduserende gass.

Arbeid med lokale utslippsreduksjoner og Klimasats

I femte utdelingsrunde av klimasatsmidler har 349 prosjekter fått tilsagn om i overkant av 245 mill. kroner. Kommunene søkte om 661 mill. kroner fordelt på 580 søknader. 70 prosent av kommunene får støtte til å delta i klimanettverk med fire eller flere kommuner.

I tillegg kom det ti søknader om støtte til hurtigbåter, med samlet søknadssum 160 millioner (en søknad er fremmet to ganger, med søkesum på hhv. 45 millioner og 65 millioner). I overkant av 95 mill. kroner er delt ut til seks hurtigbåtprosjekter i 2020 (en stor utviklingskontrakt, merkostnad i ny driftskontrakt, ombygging til nullutslipp og tre ulike utredningsprosjekter).

Klimasats-prosjektene gjennomføres vanligvis over flere år. Av alle prosjektene som har fått støtte fra og med 2016 er 597 prosjekter nå gjennomført, 612 er under gjennomføring og 99 avlyst. Korona har medført mange utsettelse i 2020.

Listen med søknader, tilsagn, rapporter med mer, er en viktig del av formidlingsarbeidet. Erfaringer fra gjennomførte tiltak spres gjennom ulike kanaler, blant annet på vår nettside, webinarer ca. to ganger i måneden, podcaster og på to regionale samlinger for kommunene i Troms og Finnmark (digital), og Vestfold og Telemark (fysisk).

Veiledningen på nett om klimatiltak i ulike sektorer forbedres kontinuerlig. Facebookgruppa for lokalt klimaarbeid omhandler både tilpasning og utslippskutt, og har nå 1 900 medlemmer. Vi har gjennomført en effektevaluering av Klimasats og fått utarbeidet metode for systematisk vurdering av omstillingseffekt.

Vi har tett kontakt med Enova og fylkene i dette arbeidet.

Oljefyrforbudet

Fra 2022 blir forbudt å bruke mineralolje til byggørk og byggvarme. Forbudet er inkludert i forskriften om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger. Vi har utarbeidet veiledning til disse nye endringene i forskriften og publisert denne i januar 2021.

Prioritering 101: Forvaltning av støtteordning for hurtigbåter under Klimasats

- *Styringsparameter 101.1: Støtteordningen er utlyst og søknadene er behandlet.*
- *Styringsparameter 101.2: Tilsagnene bidrar til å framskynde utviklingen av lav- og utslippsfrie hurtigbåter.*
- *Styringsparameter 101.3: Tildelingene er fulgt opp.*

Støtte til utvikling av utslippsfrie hurtigbåter har vært tildelt i to runder i 2020. Vi har totalt gitt tilsagn for over 90 mill.

Nasjonalt mål 5.5 Reduserte utslipp av klimagasser fra avskoging og skogradering i utviklingsland, i samsvar med bærekraftig utvikling.

Status: Avskogingen av verdens regnskoger skjer fortsatt i et tempo som innebærer at målene er langt unna å nås.

Skogtiltak utviklingsland

- Norge har betalt for 273 millioner tonn reduserte utslipp fra tropisk regnskog

Vi har levert en vurdering av ett programdokument fra Etiopia med basis i Karbonfondets metoderammeverk, og av et teknisk notat om referansenivåer for å måle utslippsreduksjoner.

I mai arrangerte vi et fagmøte om hva IPCC og IPBES sier om tropisk skog og andre landarealer, med deltagere fra KLD, Norad og Miljødirektoratet. I november arrangerte vi en workshop for KLD, der vi holdt en presentasjon om hvordan norsk forbruk påvirker arealbruk i andre land.

Vi har hatt dialog med KLD om forventninger på området fremover.

Nasjonalt mål 5.6 Politisk mål om at samfunnet skal forberedes på og tilpasses klimaendringene

Status: Det er en positiv utvikling når det gjelder nasjonale myndigheters innsats for å tilpasse og forberede samfunnet på klimaendringene.

Klimatilpasning

- Framgang i arbeidet med klimatilpasning

Kunnskapen om klimaendringene i Norge og virkningene av dem er styrket de siste årene. Samtidig er det behov for ny og økt kunnskap for å bedre den helhetlige forståelsen av klimaendringenes påvirkning på Norge. Vi har i 2020 vurdert hvordan kunnskapsgrunnlaget kan videreutvikles i det helhetlige klimatilpasningsarbeidet, og gjort en vurdering av behovet for å utarbeide en handlingsplan eller annet styringsdokument, på oppdrag fra KLD.

Vi har i 2020 gjennomgått hva slags klimarisiko kommunene er eksponert for, hvordan de kan håndtere risikoen og hvordan arbeidet kan styrkes. Vi har vurdert hva dette betyr for areal- og samfunnsplanleggingen. Arbeidet bidrar til regjeringens oppfølging av Klimarisikoutvalgets rapport (NOU 2018:17).

Vi har fokus på å styrke statsforvalteren gjennom styringsdialogen og støtter kompetansebyggende prosjekter i flere embeter. Alle fylker har fått støtte til å gjennomføre introduksjonskurs i klimatilpasning (Værsmart!), men gjennomføringen har blitt utsatt til 2021 på grunn av koronaviruset. Dette inkluderer kurs hos Sysselmannen på Svalbard.

I 2020 startet pilotprosjektet "fra kartlegging til tiltaksplaner", ledet av

Statsforvalteren i Trøndelag. Hensikten med prosjektet er å få frem eksempler på kommunale klimasårbarhetsstrategier for små og mellomstore kommuner. Prosjektet forventes å være ferdig til sommeren 2021. Tre kommuner er involvert.

Vi bruker aktivt webinarer og Facebook-gruppa "Lokale klimatiltak" i vår formidling. Klimatilpasning.no har i 2020 blitt lagt over på nytt hovednettsted for Miljødirektoratet. Oppdatering av sektorsider på Klimatilpasning.no er påbegynt, med involvering av aktuelle direktorater og statlige etater. Det ble arrangert sju webinarer om klimatilpasning i 2020, et av dem om veiledningen til klimatilpasningsdelen av de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Klimatilpasningsnettverket "I front" koordineres av Miljødirektoratet. Første strategiperiode ble avsluttet i 2019. Strategien for 2020-2025, er utarbeidet. Nettverket er utvidet fra 11 til 13 bykommuner fra alle fylker i landet. Nettverksmøter er gjennomført på digitalt i 2020 på grunn av koronasituasjonen.

I 2020 har vi mottatt 39 søknader for til sammen 20,9 mill. kroner om tilskudd til klimatilpasning. Av disse er 18 søknader innvilget med til sammen 7,26 mill. kroner.

Det årlige møtet i direktoratsgruppa for klimatilpasning fant sted i januar og viser stor og positiv utvikling i de enkelte etaters arbeid med klimatilpasning innenfor deres ansvarsområder. Øvrig kommunikasjon og involvering av direktoratsgruppa har skjedd over nett. Gruppa gitt innspill til flere leveranser i 2020.

Prioritering 96: Kunnskapsgrunnlaget om hvordan klimaendringene påvirker Norge

- *Styringsparameter 96.1: Kunnskapsgrunnlaget for klimatilpasning er videreutviklet, inkludert en vurdering av behovet for å utarbeide en handlingsplan eller annet styringsdokument.*

Vi sendte notatet "Underlag for vurdering av behovet for ny politikk på klimatilpasningsfeltet" ble sendt til KLD 15. desember 2020.

Prioritering 100: Arbeidet med SPR for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

- *Styringsparameter 100.1: Dialog med sektormyndighetene har bidratt til god og samordnet veiledning.*
- *Styringsparameter 100.2: Veiledning til statlige planretningslinjer for klimatilpasning er aktivt formidlet.*
- *Styringsparameter 100.3: Planretningslinjene er satt på agendaen gjennom kurs og som tema i nettverk.*

Vi formidler aktivt i ulike fora og har hatt en egen samling med statsforvalterens plannettverk om klima og plan. Vi har utarbeidet nye måter å formidle SPR-en på, blant annet gjennom animasjon. Har startet et arbeid med å videreutvikle en samordnet veiledning knyttet til naturbaserte løsninger og SPR.

Tverrgående arbeid knyttet til klima

Tilsyn klima

Vi har i år gjennomført få kvotetilsyn med industrivirksomheter, siden vi nå er midt i prosessen med tildeling av vederlagsfrie kvoter.

Vi har sett nedgang i antall avvik når det gjelder vedlikehold av anlegg som benytter fluorholdige gasser. Tilsyn har bidratt til at regelverket er bedre kjent i næringslivet, men avviksprosenten på disse temaene er fortsatt høyt (ca. 40 prosent).

Som oppfølging av ikrafttredelse av Kigaliendringene har vi i 2020 fokusert på kontroll av importører av HFK, inkludert kontroll med plikten til å kun selge HFK-gasser til sertifiserte virksomheter. Vi gjennomførte i mars en kontrollaksjon av virksomheter som selger kjølegass og/eller varmepumper, og av virksomheter som installerer varmepumper ulike steder i landet. Innkommende tips om manglende sertifisering av virksomheter som arbeidet med anlegg, som bruker fluorholdige gasser, følges opp fortløpende.

Vi har også kontrollert nettbutikker som omsetter varmepumper for å sikre at de sørger for at montering av varmepumpene som selges på nettet skjer gjennom sertifiserte installatører. I samarbeidet med Finn.no sørger vi for at annonser om ulovlig salg av fluorholdige gasser blir fjernet. Når det gjelder smugling til og ulovlig omsetning på nettet av f-gass i Norge, har vi samarbeidet med både Tolletatens etterretningstjeneste og Økokrim. Vi har for øvrig beholdt den samme tilsynsvirksomheten som tidligere år, til tross for koronapandemien.

FNs klimapanel

Arbeidet med FNs klimapanel ble sterkt påvirket av den pågående pandemien. Det planlagte fysiske møtet høsten 2020 ble erstattet med et virtuelt møte hvor kun klimapanelets budsjett for 2021 ble behandlet. Fra norsk side har det vært fokus på at arbeidet ikke stopper opp. Det har vært krevende å få alle land med på å holde virtuelle plenums møter hvor man vi fatte beslutninger, og det er en reell risiko for at dette kan forsinke arbeidet med rapportene og forberedelsene og overgangen til den neste syklusen til IPCC.

På grunn av pandemien har arbeidet med sjette hovedrapport, som var planlagt publisert i løpet av 2021, foreløpig blitt utsatt med ca. fire måneder (for alle tre arbeidsgrupperapportene). Utsettelsene vil også påvirke publisering synteserapporten. Det kan bli ytterligere forsinkelser.

I 2020 har vi koordinert og kommentert på førsteutkastet til arbeidsgruppe 3 (utslippsreducerende tiltak) og andreutkastene til arbeidsgruppe 1 (klimavitenskap) og 2 (virkninger og tilpasning). Totalt er det 19 norske forskere/eksperter som bidrar som koordinerende hovedforfattere, hovedforfattere eller høringsredaktør.

Den økonomiske situasjonen til FNs klimapanel, som på et tidspunkt var kritisk, er noe forbedret. Flere land bidrar og noen land, som Norge, har økt sine bidrag vesentlig de seneste årene. Siden bidragene er frivillige og derfor mindre forutsigbare, er det fortsatt viktig å arbeide med å sikre klimapanelets økonomi fremover. Klimapanelets utgifter i 2020 ble lavere enn planlagt på grunn av pandemien og vil bli høyere enn tidligere planlagt i 2021 og 2022 på grunn av utsettelse av rapportene. Norge bidro med 1 mill. kroner i 2020 til arbeidet med å utarbeide kommende metoderapport for kortlevde klimadrivere. Til sammen har Norge bidratt med ca. 1,8 mill. kroner til dette arbeidet i 2019 og 2020.

Norge hadde rollen som rapportør i arbeidsgruppa for å tilpasse panelets tidsplaner til de globale gjennomgangene under klimakonvensjonen. Vi leverte oppdrag om tettere koblinger mellom klimapanelet og FNs naturpanel. I tillegg jobbet vi globalt for at FNs klimapanel skal jobbe tettere med FNs naturpanel. I midten av desember ble det, med finansiell støtte fra Storbritannia og Norge, avholdt en felles virtuell workshop for å samle de vitenskapelige miljøene og diskutere sammenhenger mellom biodiversitet og klimaendringer.

CCAC

Klima- og ren luft-koalisjonen (CCAC) vedtok en ny 2030-visjon i 2019, og det har i år blitt vedtatt et handlingsprogram for å adressere utfordringene ved å holde den globale temperaturen under 1,5 grader. Vi har bidratt til arbeidet ved å kommentere

utkast og deltatt i møter. Vi har også fått inn en norsk ekspert i CCAC sitt vitenskapspanel.

Vi har koordinert arbeidet med å utarbeide og rapportere både vår nasjonale rapport og sektorrapporten for olje og gass, som har bidrag fra landene i Arktisk råd, til Arktisk råds ekspertgruppe på svart karbon og metan (EGBCM). Vi har aktivt deltatt i arbeidet med å levere en rapport med anbefalinger til Ministermøtet i Arktisk råd fra EGBCM og i ekspertgrupper under AMAP. Dette gjelder spesielt ekspertgruppen på kortlevde klimadrivere (SLCF) og ACAP.

Klimakonvensjonen

I klimaforhandlingene under Klimakonvensjonen bidrar vi innen det naturvitenskaplige grunnlaget, forskning/overvåkning, måling, rapportering, bokføring, utslippsreduksjoner, klimatilpasning og de periodiske gjennomgangene under FNs klimaforhandlinger. I 2020 ble to planlagte forhandlingssesjoner ikke avholdt fysisk, men vi deltok i mer uformelle virtuelle møter i regi av FN og i andre nettverk. Miljødirektoratet representerer Norge i Klimatilpasningskomiteen for perioden 2020-2021. Komiteens møter går som planlagt, selv om de gjennomføres digitalt.

Montrealprotokollen

Arbeidet under Montrealprotokollen ble i 2020 sterkt påvirket av koronasituasjonen. 2020 skulle egentlig vært et år hvor partene skulle bli enige om påfylling til det multilaterale fondet sin neste treårsperiode (2021-2023). Det forberedende møtet i juli 2020, ble erstattet av tekniske presentasjoner av fagpanelet sin rapport som skal danne grunnlaget for videre påfyllingsforhandlinger. Partene har fått mulighet til å stille oppklarende spørsmål, og kommentere på rapporten.

Som erstatning for det planlagte fysiske partsmøtet ble det holdt et virtuelt partsmøte med begrenset agenda som kun inneholdt de temaene hvor man måtte beslutte noe. De fleste mer krevende agendapunktene er forskjøvet fremover i tid. Norge har for tiden en ekspert fra NTNU/SINTEF som bidrar i det tekniske-økonomiske panelet, spesielt inn mot bruk og utvikling av kjøle-, luftkondisjonering- og fryseteknologier.

Vi har også bidratt i arbeidet med det utøvende styret (ExCom) til det multilaterale fondet under Montrealprotokollen, dette gjør vi sammen med Finland, Island, Liechtenstein, Norge, Sveits (leder gruppa i perioden 2020-21), Sverige og Østerrike. Vi har heller ikke her kunnet møtes fysisk i 2020, men har hatt noe framdrift tilknyttet godkjenning av prosjekter for å fase ut HKFK i flere utviklingsland gjennom virtuelt arbeid. Policy-relaterte diskusjoner er satt på pause fram til styret kan igjen møtes fysisk.

Hav og klima

Vi jobber også for å øke kunnskapsgrunnlaget om havets rolle i klimasystemet, bl.a. gjennom Nordisk Ministerråds prosjekt om blå skog (tareskog, tang og ålegras) og blått karbon. Prosjektet ble avsluttet i 2020 og rapporten, som ble publisert i februar 2021, gir bl.a. oppdaterte estimater på utbredelse av og karbonopptak i blå skog i Norden, og hvor mye av produksjonen i nordisk blå skog som blir langtidslagret i marine sedimenter.

3.1.5 Polarområdene

Nasjonalt mål 6.1 Omfanget av villmarkspregete områder på Svalbard skal opprettholdes, og naturmangfoldet bevares tilnærmet upåvirket av lokal aktivitet.

Status: Både villmarksområder og naturmangfold på Svalbard er i endring, men med dagens indikatorer er det ikke mulig å vurdere måloppnåelse for hele målet.

Svalbard

- Svalbard har store og sammenhengende villmarksområder
- Over 64 prosent av landarealet på Svalbard er vernet
- Rundt 2100 snøskutere registrert årlig
- Et økende antall turister går i land på Svalbard
- Økende antall ilandstingningsplasser
- Varierende utvikling for svalbardrein og svalbardrype
- Leveområdet for isbjørn forsvinner

Vi bistår i etatsstyringen av Sysselmannen, og koordinerer innspill til tildelingsbrevet for både Sysselmannen og Norsk Polarinstitutt.

Prioritering 126: Besøksforvaltning både i og utenfor verneområdene

- *Styringsparameter 126.1: Sysselmannens forslag til forvaltningsplan for sentral-Spitsbergen og utvidelse av Nordenskiöld Land nasjonalpark er faglig gjennomgått av Miljødirektoratet og sendt på høring.*
- *Styringsparameter 126.2: Arbeidet med verneforslag for Nedre Adventdal skal være påbegynt.*

På grunn regleverksoppdraget, er fristene for arbeid med forvaltningsplaner og verneforslag Nedre Adventdal utsatt. Prioriteringen vil dermed ikke nås i 2020.

Prioritering 127: Opprydding etter virksomheten i Lunckefjell og Svea

- *Styringsparameter 127.1: Forslag til vilkår for opprydding Svea fase 2 B er levert til Sysselmannen.*

Prosjektet er avsluttet ved leveranser til Sysselmannen.

Nasjonalt mål 6.3 Negativ menneskelig påvirkning og risiko for påvirkning på miljøet i polarområdene skal reduseres

Status: Målet omfatter både Arktis og Antarktis. Indikatorene dekker bare klimaendringer i Arktis, og vi kan derfor ikke gi en samlet vurdering av målet.

Polarområdene

- Havisen smelter
- Temperaturen i permafrosten stiger

Arbeidet i polarområdene er viktig på flere av fagområdene i direktoratet, og er også omtalt under de enkelte resultatområder.

Noen av de sentrale oppgavene i 2020 har vært arbeidet med verneplanen for utvidelsen av Nordenskiöld Land nasjonalpark, oppryddingen i Lunckefjell og Svea etter mange års kullvirksomhet og gjennomgangen av dagens miljøregelverk for å redusere den samlede påvirkningen fra ferdsel på Svalbard.

Vi er aktive i flere av arbeidsgruppene under Arktisk råd for å utvikle kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget for forvaltningen av miljøet og ressursene i nord. Vi har bidratt i

arbeidet med statusrapporten for arktisk naturmangfold i terrestriske områder i Arktis, som vil være en hovedleveranse fra CAFF til ministermøtet våren 2021. Rapporten vil bidra med oppdatert informasjon om effekten av klimaendringer på arktiske terrestriske økosystemer. Resultatene vil være viktige for å vurdere om det bør gjøres endringer i overvåkingen av terrestrisk naturmangfold i norsk del av Arktis.

Vi bidrar også i arbeidet med CAFFs prosjekt om betydningen av å bevare våtmark i Arktis, som skal levere sin sluttrapport til Arktisk råd våren 2021. AMAP er i ferd med å ferdigstille vitenskapelige rapporter på fem ulike miljøtema i Arktis: klimaendringer; kortlevde klimadrivere; retningslinjer for overvåking av marin forsøpling; statusrapport om human helse; statusrapport om miljøgifter og klima. Sammendrag for beslutningstakere for disse rapportene skal legges fram for ministermøtet våren 2021. Forskerdeltakelsen fra norsk side har vært god og bidrar til at norsk kompetanse synliggjøres internasjonalt.

Vi leder arbeidet med retningslinjer for overvåking av marin forsøpling. Planleggingen av et felles prosjekt mellom AMAP og CAFF på klima og økosystemeffekter under ulike klimascenarier, er igangsatt.

I PAME deltar vi i ekspertgruppa som skal utvikle en regional handlingsplan for marin forsøpling i Arktis. Vi ser en positiv utvikling av arbeidet i ACAP under Norge sitt formannskap. Videre har vi deltatt i et prosjekt som utarbeider en handlingsplan med konkrete mål for å redusere risiko fra utslipp av kvikksølv i Arktisk, i arbeidet med reduksjon av utslipp av svart karbon fra arktisk shipping, utfasing av fluorholdig brannskum og reduksjon av fakling fra petroleumssektoren.

I det bilaterale samarbeidet med Russland bidrar vi til gjensidig kompetanseheving, erfaringsutveksling og overvåking gjennom møter og seminarer på fagområdene havmiljø, biodiversitet, forurensning og grensenært samarbeid under arbeidsprogrammet for 2019-2021. Arbeidet med å lage en felles rapport om status for marin forsøpling og mikroplast i Norge og Russland er i gang og skal leveres til miljøkommisjonsmøtet i 2021. Det samme gjelder en felles rapport om luftovervåking i grenseområdene mellom Norge og Russland.

Digitale møter og webinarer er nytt i samarbeidet med Russland og har vist seg å fungere så godt i 2020 at vi ser på det som en positiv utvikling. Under miljøministermøtet for Barentsrådets miljøsam arbeid i 2020 ble ytterligere fire av de opprinnelig 42 miljøgift-hotspotene strøket, og totalt er nå elleve fullt strøket og fem delvis strøket. Dette representerer en miljøforbedring. Norge har formannskapet i Barentsrådet og ønsket i forbindelse med dette å gjennomføre workshopen "A climate smart Barents region". Den var planlagt gjennomført i 2020, men er utsatt til 2021 på grunn av koronaviruset.

Norge avsluttet under partsmøtet i mars sitt toårige formannskap for den internasjonale isbjørnavtalen. Vi var vertskap for møtet, som tok opp statusen for samarbeidet om Sirkumpolar handlingsplan for isbjørn (CAP), som er halvveis i gjennomføringsperioden. Særlig viktig var vedtaket om en gjennomføringsplan for samarbeidet for 2020-2023. Vi bidrar videre som formann i både arbeidsgruppa for menneske-isbjørnkonflikter og i arbeidsgruppa for kommunikasjon om klimaendringer.

Prioritering 128: Ledelse av det nasjonale arbeidet med Arktisk råds arbeidsgruppe ACAP

- *Styringsparameter 128.1: Oppnådde resultater i ekspertgruppene på utvalgte prosjekter rapporteres til neste ministermøte*

Arbeidet med ACAP er i rute under norsk formannskap, og leveranser til ministermøte i mai 2021 er i prosess.

3.1.6 Oppgaver på tvers av resultatområdene

Tverrgående internasjonalt samarbeid

Europas grønne giv (European Green Deal) har vært en viktig ramme rundt mye av EU-arbeidet i 2020, og vi har økt kunnskapen om denne strategien i direktoratet og hva den betyr for arbeidet vårt. Vi har gode prosesser for samhandling internt og har også styrket samarbeidet med eksterne, slik at vi er godt rigget for det videre arbeidet med grønn giv.

Vi har bistått departementet med å spille inn på ulike prosesser i EU, er aktive i regelverksutviklingen, deltar aktivt i ekspertgrupper, komiteer og andre møter under EU-kommisjonen og bruker EU/EØS-koordineringsmøtene mellom departementet, miljøråden og direktoratet aktivt for å forankre mandat og posisjoner. Behov for EØS-notater avklares løpende med KLD ved nye initiativ, og vi har klart å starte tidligere med gjennomføringen av EU-regelverk. EU-arbeidet er også omtalt under de ulike resultatområdene.

Vi har bidratt til å starte implementeringen av klima- og miljøprogrammer under EØS-midlene med våre åtte samarbeidsland (Bulgaria, Romania, Slovenia, Slovakia, Tsjekia, Polen, Estland og Latvia). Arbeidet skal bidra til forbedret miljøtilstand i mottakerlandene, bedre overholdelse av EU-regelverket og gjensidig læring og erfaringsutveksling. Det er gode muligheter for prosjektsamarbeid mellom virksomheter fra mottakerlandet og Norge, og flere av landene har nå utlyst prosjekter. Vi er partner i et predefinert prosjekt som skal bygge kapasitet innen klimaområdet i latvisk forvaltning, og planen er oppstart i begynnelsen av 2021. Fra midten av mars 2020 har det ikke vært fysiske møter, bilaterale studiebesøk er utsatt, men aktiviteten har likevel vært relativt god med nettbaserte løsninger.

Vi samarbeider med Kina på områder som miljøgifter, klimaendring, bevaring av naturmangfold og marin plastforsøpling. Et nytt prosjekt om å redusere utslipp av svart karbon ble startet opp i vår. Fase tre av klimavoteprojektet med Kina ble formelt startet opp i november 2020. Formålet er å bidra til å implementere Kinas nasjonale kvotesystem som skal være et verktøy for å redusere utslipp av klimagasser. Pandemien påvirker gjennomføringen av aktiviteter, men vi har opprettholdt et akseptabelt aktivitetsnivå.

I India leder vi arbeidet med å få på plass et samarbeidsprosjekt på havforvaltningsplaner i løpet av 2021. Prosjektet om å regulere kjølegasser (HFK) ble avsluttet i 2019 og søknad for en ny fase er levert til indiske myndigheter. I Sør-Afrika har vi dialog med nasjonale miljømyndigheter om å gjennomføre et seminar innen avfall, men på grunn av koronasituasjonen er dette utsatt til 2021.

Vi har bidratt med faglige innspill til Norads gjennomgang av Olje for utviklingsprogrammets (Ofu), inkludert mulige nye samarbeidsformer innen fornybar energi og godt styresett. Pandemien har påvirket gjennomføringen og aktivitetsnivået, spesielt i land hvor vi var i gang med å starte opp nytt samarbeid. I etablerte, pågående samarbeidsprogrammer, som f.eks. Uganda, Myanmar og Libanon, har vi lykket i å opprettholde god dialog og fortsatt trykk på kompetanseheving på områder som konsekvensutredninger, kravstilling og miljødataforvaltning.

Vi deltar i mye arbeid under FNs miljøprogram. De fleste områdene er omtalt under de ulike fagområdene. Miljødirektoratet representerer Norge i styringskomiteen til ressurspanelet, og de har nylig lansert vitenskapelige rapporter om blant annet klima, ressurseffektivitet og sirkulær økonomi og styresett i gruvesektoren. Ifølge ressurspanelet er det et betydelig potensial for å redusere utslipp av klimagasser gjennom materialgjenvinning og mer effektiv bruk av materialer.

Bærekraftig finans

I mars kom første del av EUs klassifiseringssystem for hva som kan defineres som bærekraftig aktivitet. Taksonomien omfatter per i dag screeningkriterier for to av EUs seks miljømål - klimagassreduksjoner og klimatilpasning. I 2021 kommer det screeningkriterier for de fire andre miljømålene bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og marine ressurser, omstilling til en sirkulærøkonomi, forebygging og kontroll av forurensing og beskyttelse av artsmangfold og sunne økosystemer. Vi har gått gjennom kriteriene for klima og klimatilpasning og vurdert disse ut fra norske forhold.

Arealplan

Vi har publisert en første versjon av en digital veiledning og utarbeidet generell metodikk for konsekvensutredninger på klima- og miljøtemaer, og vi har opprettet en dialogarena med KLD og KMD for diskusjon og erfaringsutveksling på konsekvensutredningsområdet.

Vi har laget forslag til hvordan det fastsettes innslagspunkt for konsekvensutredning og innsigelse ved nedbygging av karbonrike arealer.

Veiledning om miljøhensyn i arealplanleggingen og tilrådinger i innsigelsessaker er viktig for å bidra til enhetlig praksis hos statsforvalterne. Vi mottok 28 innsigelsessaker, like mange som i 2018 og 2019 til sammen. 21 tilrådinger ble levert KLD i løpet av året, øvrige skrives i 2021. Vi holdt plannettverkssamlinger med statsforvalterne våren og høsten 2020.

Prioritering 140: Utvikling av generell metodikk og veiledning for konsekvensutredninger

- *Styringsparameter 140.1: Generell metodikk er utviklet.*
- *Styringsparameter 140.2: Veiledning er utarbeidet.*

Første versjon av ny nettbasert KU-veiledning inkludert metodikk ble lansert 14. desember, og vi anser dermed oppdraget som fullført.

Kunnskap og formidling

Forskning

Miljødirektoratet er en aktiv pådriver for FoU som har legitimitet, er forvaltningsrelevant og med tilstrekkelig kvalitet. Vi følger med på ny forskning og tar forskningsresultater i bruk når vi løser oppgavene våre.

Vi er med på å sette forskningsagendaen i nasjonale og internasjonale prosesser, blant annet gjennom Forskningsrådet, EUs forsknings- og innovasjonsprogram, klimapanelet, naturpanelet og ressurspanelet.

Vi har god dialog med KLD om forskningssaker. Den viktigste oppgaven i 2020 har vært oppdrag om arbeid og organisering av kunnskapsynteser, og bidrag til KLDs kunnskapsprosjekt.

Miljøovervåking

Miljøovervåking har i 2020 gitt ny kunnskap om norsk miljø, både gjennom vår langsiktige trendovervåking og gjennom kampanjer og kartlegginger.

Vi startet høsten 2019 en evaluering av Miljødirektoratets miljøovervåking. Evalueringen er nå utført, og vi har informert KLD i et eget brev om konklusjonene. Evalueringen viser at overvåkingsporteføljen treffer godt på prioriteringskriteriene, men at noen av programmene vil avsluttes for å kunne sette i gang nye overvåkingsbehov, som integrert klimaovervåking og mikroplastovervåking. Vi holder nå på å lyse ut overvåkingen for en femårsperiode. Bruk av ny teknologi vil bli innfaset

der det er mulig. Dersom overvåkingsbehovet knyttet til økologisk tilstand skal dekkes, må overvåkingsbudsjettet styrkes.

Et annet viktig resultat av mange års miljøovervåking, blant annet i Tyskland og Norge, er et europeisk forbud mot det miljøskadelige stoffet PFOA. Forbudet kom etter mange års innsats fra Norge og Tyskland. Vi har satt i gang overvåking av insekter i 20 områder på Østlandet. Dette skal være starten på en nasjonal overvåking av insektene våre.

Videre har vi også satt i gang en utredning av om hvordan overvåkingsprogrammet terrestrisk naturovervåking (TOV) kan videreutvikles mer i retning av økosystembasert, integrert overvåking. Vi har testet ut bruk av satellitteknologi til å overvåke økologisk tilstand i innsjøer og vi har kommet mye nærmere et operativt system for bruk av fjernmålingsdata i kombinasjon med feltdata for miljøovervåking av innsjøer.

Miljødata

Miljødirektoratet koordinerer arbeidet med miljødata på tvers av sektorene og er en pådriver for å sikre helhetlige nasjonale løsninger for dataforvaltning, slik at kunnskapen vi formidler til samfunnet om klima og miljø blir tilgjengelig og brukt. Vi har i 2020 bidratt til dataflyt hvor åpenhet og hensyn til brukerne står sentralt, i tillegg til at dataene er kvalitetssikret og autorisert. Vi har for eksempel etablert data.miljodirektoratet.no, som er første versjon av en samlet inngangsport for våre åpne datatjenester.

Vi har startet arbeidet med en utredning om framtidens miljødata, som skal danne grunnlaget for en felles nasjonal miljødatapolicy i Norge. Første fase av utredningen er gjennomført høsten 2020 og vil være et viktig grunnlag i revisjonen av KLDs kunnskapsstrategi og for å oppfylle digitaliseringsstrategien for miljøforvaltningen.

I utformingen av nytt nasjonalt statistikkprogram 2021-2023 har vi fremhevet behovet for utviklingsarbeid rundt nye nasjonale statistikkprodukter på miljøområdet, og vi vil bidra som produsent av offisiell statistikk i det første programmet.

Vi har levert rapportering på FNs bærekraftsmål i 2020 som gir en oversikt over de 30 indikatorene knyttet til mål 6, 11, 12, 13, 14 og 15, som Miljødirektoratet har ansvaret for. Rapporteringen på bærekraftsmålene bidrar til å gi et bilde av status og utvikling for Norge i en internasjonal kontekst, men bare ca. halvparten av indikatorene er foreløpig egnet for å beskrive utviklingen. Rapporteringen bidrar til å vise hvor vi må videreutvikle indikatorer og metodikk for rapporteringen.

Miljødirektoratet tilbyr 39 datasett og ca. 60 tjenester med geografiske data - primært kartinnsynstjenester. Alle er dokumentert i Geonorge. Vi drifter også en egen katalogtjeneste for geografisk informasjon med oversikt og tilgang for alle typer brukere. 13 av datasettene våre inngår i Det offentlige kartgrunnlaget (DOK), som er et viktig kunnskapsgrunnlag for beslutning lokalt, regionalt og nasjonalt.

Vi er nasjonalt knutepunkt for EUs miljøbyrå EEA og koordinerer 24 nasjonale fagnettverk. Vi representerer miljøforvaltningen i Copernicus user forum sammen med Romsenteret. I mars 2020 etablerte vi i samarbeid med NRS et nasjonalt Copernicus-brukerforum. Formålet med arbeidet i det nasjonale nettverket er å stimulere til samarbeid mellom aktørene og økt bruk av Copernicus-data.

Gjennomgangen av overvåkingsprogrammene våren 2020 viste at ny teknologi, og spesielt fjernmåling, kan nyttes til å øke effektiviteten, kostnyttverdien og omfanget av programmene. Vi utforsker og bruker alle typer data (drone, flybilder, høy-oppløsning satellittbilder, høydemodell) og er i gang med å bygge en infrastruktur for fjernmålingsdata for å lagre, distribuere og optimalisere bruken av fjernmålte data og produkter.

Formidling

Miljødirektoratets kommunikasjonsarbeid er omfattende. Vi jobber mot målgruppene våre gjennom flere kanaler. Både på nett, i sosiale medier og tradisjonelle medier har vi hatt en økning i aktiviteten og nådd målgruppene i større grad enn noen gang før.

Overgangen til nye Miljødirektoratet.no ble slutført våren 2020. Nettstedet er et digitalt førstevalg der brukerne får løst sine oppgaver best mulig, og vi unngår henvendelser om svar på spørsmål som brukerne finner selv. Vi følger føringen om å sikre god veiledning og ryddig myndighetsutøvelse, blant annet gjennom nye digitale veiledere for målgruppene og oppgavene våre.

Det var 1,7 millioner besøksøkter på Miljødirektoratet.no i 2020. Det er 300 000 flere enn i 2019. Brukertest og besøksstatistikken tyder på at brukerne i større grad finner det de leter etter raskere.

Miljøstatus.no har i 20 år vist miljøets tilstand og utvikling i Norge. Nettstedet er et samarbeid mellom flere statlige etater, der Miljødirektoratet er ansvarlig redaktør. En ny versjon ble lansert i juni i 2019. Det var over 1 million besøksøkter på nettstedet i 2020, 250 000 flere enn året før.

Både Miljødirektoratet.no og Miljøstatus er bygd på prinsippene om klart språk og de ivaretar kravene til universell utforming. Begge er søkemotoroptimaliserte.

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet, og som en oppfølging av departementets digitaliseringsstrategi, har vi sammen med de andre virksomhetene i miljøforvaltningen utarbeidet en strategi for miljøformidling på nett, der Miljøstatus er sentral.

Vi er til stede i de sosiale mediene Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn og Youtube. Vi opplever at vi når ut med innholdet vårt og har sett en vekst i antall følgere i alle kanalene.

På Instagram økte vi til over 14 000 følgere i 2020. På Facebook er det over 64 000 som følger oss. På Twitter er det 12 000. Vi utvikler fortløpende hvordan vi bruker disse kanalene for å nå ulike målgrupper, og ser særlig på hvordan vi kan kommunisere med flere unge.

Miljø saker er ofte politiserte og med store interessekonflikter. Vi er avhengige av tillit og troverdighet i et faktabasert ordskifte for å kunne utføre oppgavene våre og nå de politisk vedtatte miljømålene. Mediene spiller også en viktig rolle i å spre miljøkunnskap.

Miljødirektoratet og fagområdene våre er hyppig omtalt i mediene. Antall oppslag og rekkevidde har økt fra 20 076 til 21 058. Vi er imidlertid mer omtalt i nasjonale medier og rekkevidden på omtalen av oss er, ifølge Infomedia, om lag 30 prosent høyere enn i fjor. Dette har vært et mål i mediearbeidet.

Temaer som pandemi og amerikansk politikk fikk mye oppmerksomhet i mediene i 2020. En av årsakene til at omtalen av oss likevel økte, kan være at vi i større grad når ut med budskap som vi aktivt går ut med som nyhetsmeldinger eller medieutspill. Et tegn på dette er at antall artikler som nevner Ellen Hambro har økt fra 1076 i 2019 til 1781 i 2020.

Økende polarisering i den offentlige debatten, mange konfliktsaker og spredning av innhold som er misvisende eller direkte feil (fake news), er en klar trend. Myndighetsinstitusjoner har ikke automatisk den samme troverdigheten som tidligere. Vi har ambisjoner om å være en den beste kilden til miljøkunnskap gjennom å formidle fakta åpent, tydelig og tilgjengelig.

Miljødirektoratet har i 2020 satset mye på klarspråk. Dette er viktig for at brukerne forstår forvaltningen. Vi har revidert språkprofilen vår, gjennomført en rekke språkkurs og utviklet maler for enkeltvedtak. Satsingen på klarspråk vil fortsette i 2021.

Samfunnsøkonomi

Vi har i 2020 videreført arbeidet med å øke kompetansen om og bruken av samfunnsøkonomi i direktoratet. Samfunnsøkonomiske analyser er ett av satsningsområdene i Miljødirektoratets strategi. Samfunnsøkonomisk kompetanse er viktig, blant annet for å sikre at vi møter kravene i utredningsinstruksen. Hovedansvaret for dette ligger hos miljøøkonomiseksjonen, som bistår de miljøfaglige seksjonene med samfunnsøkonomiske vurderinger i ulike saker og er ansvarlige for opplæring i samfunnsøkonomi.

Samfunnsøkonomene bidrar aktivt inn i stadig flere miljøfaglige områder. I februar 2020 la seksjonen fram et rollenotat som tydeliggjør og forankrer samfunnsøkonomenes rolle i organisasjonen ytterligere. Dette er formidlet til resten av direktoratet på avdelingsmøter gjennom våren. Som en oppfølging av strategien har miljøøkonomiseksjonen i 2020 utarbeidet en skisse til et kompetanseutviklingsopplegg for alle miljøfagavdelinger om miljøøkonomi. Dette vil bli iverksatt våren 2021.

Som en ytterligere oppfølging av Miljødirektoratets strategi har miljøøkonomiseksjonen utarbeidet tiltak for økt synliggjøring og verdsetting av verdier. Disse ble forankret hos ledelsen før jul, og vil bli videreutviklet og tatt i bruk i konkrete saker i 2021.

Dialogen med departementet om samfunnsøkonomiske analyser har økt vesentlig i 2020. Arbeidsgruppa om samfunnsøkonomiske analyser som ble vedtatt etablert på etatsstyringsmøtet i vår, leverte sin rapport i oktober med konkrete forslag som vil bidra til økt gjensidig forståelse for samfunnsøkonomiske analyser. Arbeidet har også medført betydelig økt dialog mellom miljøøkonomiseksjonen og samfunnsøkonomi- og virkemiddelseksjonen i KLD.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM)

VKMs samfunnsoppdrag er å utføre uavhengige, vitenskapelige risikovurderinger for Mattilsynet og Miljødirektoratet, og sikre åpen kommunikasjon om dette. I 2020 leverte VKM ni oppdrag til Miljødirektoratet, deriblant risikovurdering for handel med papegøyer på CITES liste A, import av grovfor og risiko for etablering av fremmede organismer. I form av felles bestilling med Mattilsynet leverte VKM fem oppdrag til Miljødirektoratet deriblant antimikrobiell resistens i avløpslam og avløpsvann.

Prioritering 134: FAIR forvaltning av Miljødata fra kartlegging, overvåkning og utredninger

- *Styringsparameter 134.1: En nasjonal komité for miljødata med forskningsinstituttene og sektorene er etablert.*
- *Styringsparameter 134.2: Felles standarder og protokoller for metadata og datatjenester for miljødata er utviklet.*
- *Styringsparameter 134.3: Forslag til struktur og innhold for en helhetlig og moderne datakatalog for miljødata er utviklet.*

Oppgaven er omdefinert og videreføres inn i to oppdrag for 2021. TB03 - levere forslag om felles nasjonal miljødatapolicy. TB077 - oppdrag om utredning om fremtidens miljødata KVU.

Styring og administrasjon

Vi har de siste årene jobbet planmessig og målrettet med å effektivisere og forbedre arbeidsprosesser. Koronasituasjonen har preget prioriteringene og progresjonen i arbeidet med å effektivisere arbeidsprosesser og digitale løsninger. Dette gjelder både internt og i samhandling med eksterne aktører.

Effekter og resultater av digitalisering

Vårt kontinuerlige arbeid med digitalisering gir effekter både intern og for våre eksterne brukere. Vi har innført en mer effektiv samhandlingsplattform som har bidratt til at vi i større grad har oppnådd effektiv samhandling, til tross for utstrakt bruk av hjemmekontor.

Brukerorienterte tjenester på nett tilrettelegger for økt selvbetjening og raskere svar. Jegere får digital støtte for alle tjenester de har behov for, ved at all nødvendig dokumentasjon er samlet i en mobilapp. Kommuner som ønsker å søke om tilskudd til å jobbe med klimatiltak får bedre digital støtte til å utarbeide søknader.

Vi benytter droner i kartlegging og overvåking, og har også benyttet droner i tilsynsvirksomheten. Dette effektiviserer arbeidet og gir oss nyttig informasjon. Vi jobber også kontinuerlig med å gjøre miljøkunnskap tilgjengelig og har lansert et nettsted for Norges nasjonalparker som viser hvordan man kan ferdes i nasjonalparker. Nettstedet kan benyttes av turgåere og feriegjester.

Effektivisering av arbeidsprosesser

Vi jobber kontinuerlig for å forbedre arbeidsprosesser og har utviklet en modell for å beregne nytte og gevinster av forbedringsarbeidet vårt. Vi tester løsningene våre på brukere underveis i utviklingsløpet for å sikre at løsningene vi utvikler er effektive og brukervennlige.

Miljødirektoratet har økende oppgavetilfang og har som mål og levere mer for mindre. Vi jobber derfor systematisk for å kartlegge arbeidsprosesser og målrette tiltak som vil effektivisere arbeidet. Vi har startet et prosjekt som skal sørge for bedre håndtering av henvendelser. Vi sørger også for god innføring av nye samhandlingsløsninger, slik at vi utnytter potensialet i løsningene våre best mulig.

Fellestjenester for miljøforvaltningen

Vi har nå ansvaret for å levere felles IKT-tjenester til Riksantikvaren, Norsk Polarinstittutt, Artsdatabanken og Kulturminnefondet. Det er fortsatt potensiale for å samordne og standardisere for å ta ut effekter av felles IKT-plattform.

Gjennom prosjektet *Samordning av arkivtjenestene for etatene i miljøforvaltningen* har Miljødirektoratet nå overtatt arkivfunksjonen for fire av fem etater i løpet av 2020. Dette gjelder Artsdatabanken, Norsk polarinstittutt, Kulturminnefondet og Meteorologiske institutt 2021. Overføringen og driften etter overføringen har fungert tilfredsstillende

I 2020 ble det gjennomført fem felles anskaffelseskonkurranser hvor to eller flere virksomheter i miljøforvaltningen deltok. Et verktøy for innkjøpsanalyser er under implementering i alle virksomhetene. Handlingsplanen knyttet til innkjøpsstrategien følges tett opp i alle virksomheter og tiltakene gjennomføres i henhold til plan.

Overgang til DFØs fellesløsninger på regnskap- og økonomi er utsatt til 1. mars 2021.

Prioritering 139: Handlingsplan for grønne innovative offentlige anskaffelser

- *Styringsparameter 139.1: Miljøfaglig bistand til Direktoratet for forvaltning og IKT i arbeidet med handlingsplan for klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon, er gitt*

Handlingsplanen er levert og vil bli publisert i mars.

Prioritering 148: Samordning av de administrative funksjonene i miljøforvaltningen

- *Styringsparameter 148.1: Løpende vurdering og identifisering av risikomomenter som kan føre til at målene i samordningsstrategien ikke nås, er gjort.*
- *Styringsparameter 148.2: Som følge av Miljødirektoratets initiativ har alle etatene i miljøforvaltningen bidratt til å gjennomføre anskaffelsesstrategien, slik at denne er implementert.*
- *Styringsparameter 148.3: Antall felles innkjøpsavtaler for miljøforvaltningen er registrert.*
- *Styringsparameter 148.4: Miljødirektoratet har overtatt driftsansvaret og IKT-driftstjenester er levert til Kulturminnefondet og Artsdatabanken. Kostnadsdekning mellom Miljødirektoratet og deres kunder er avtalt.*
- *Styringsparameter 148.5: Fremdrift er i henhold til plan for etablering og drifting av felles enhet for arkivene i miljøforvaltningen innen 2022.*
- *Styringsparameter 148.6: Overgang til DFØ på regnskapstjenester er forberedt og klargjort til 2021.*

Strategisk innkjøpsfunksjon har i tett dialog med berørte virksomheter utarbeidet en gevinstrealiseringsplan og gevinster er hentet ut i dialog med departementet.

Se nærmere omtale over.

Prioritering 149: Minimum en lærling i 2020

- *Styringsparameter 149.1: Virksomheten har hatt minimum en lærling i perioden.*

Ved utgangen av 2020 hadde vi fire lærlinger i IKT-servicefag. To førsteårslærlinger og to andreårslærlinger, fordelt på Oslo, Trondheim og Tromsø.

3.2 Ressursbruk

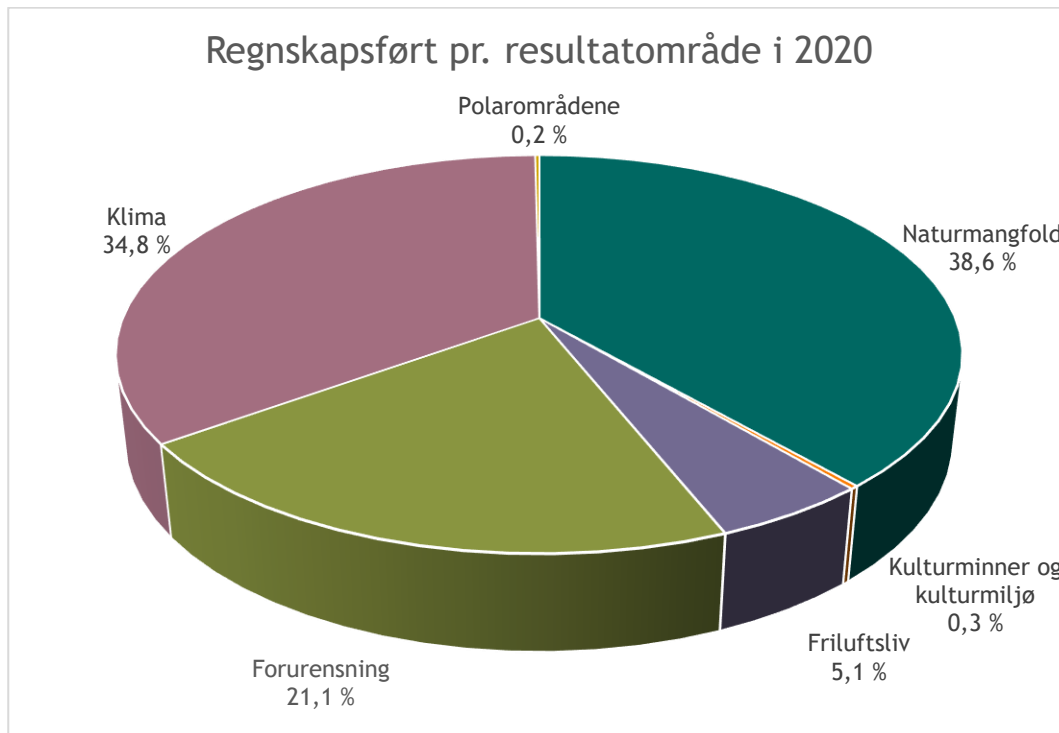
I det følgende presenteres direktoratets ressursbruk og sammenhengen mellom ressurser og resultater. Vi har forsøkt å belyse de mest relevante forholdene basert på Miljødirektoratets tallgrunnlag for perioden 2016-2020.

3.2.1 Fordeling per resultatområde

Utgifter

Diagrammet under viser de totale utgiftene på kap. 1420 Miljødirektoratet og kap. 1425 Fisketiltak i 2020, fordelt på resultatområder. Fra 2018 tok Landbruks- og matdepartementet over ansvaret for Viltfondet. Dette medfører at midler til viltressurser, som tidligere var ført under kap. 1420 og 1425, nå er ført under kap. 1140 og 1141 og ikke lenger inngår i tallgrunnlaget.

Utgifter ført av statsforvalteren, etter tildeling fra Miljødirektoratet, er inkludert. Fordelingen mellom områdene viser ikke bare direktoratets egne utgifter og interne prioriteringer. Om lag 72 prosent av midlene er knyttet til investeringer, tilskudds- og refusjonsordninger.

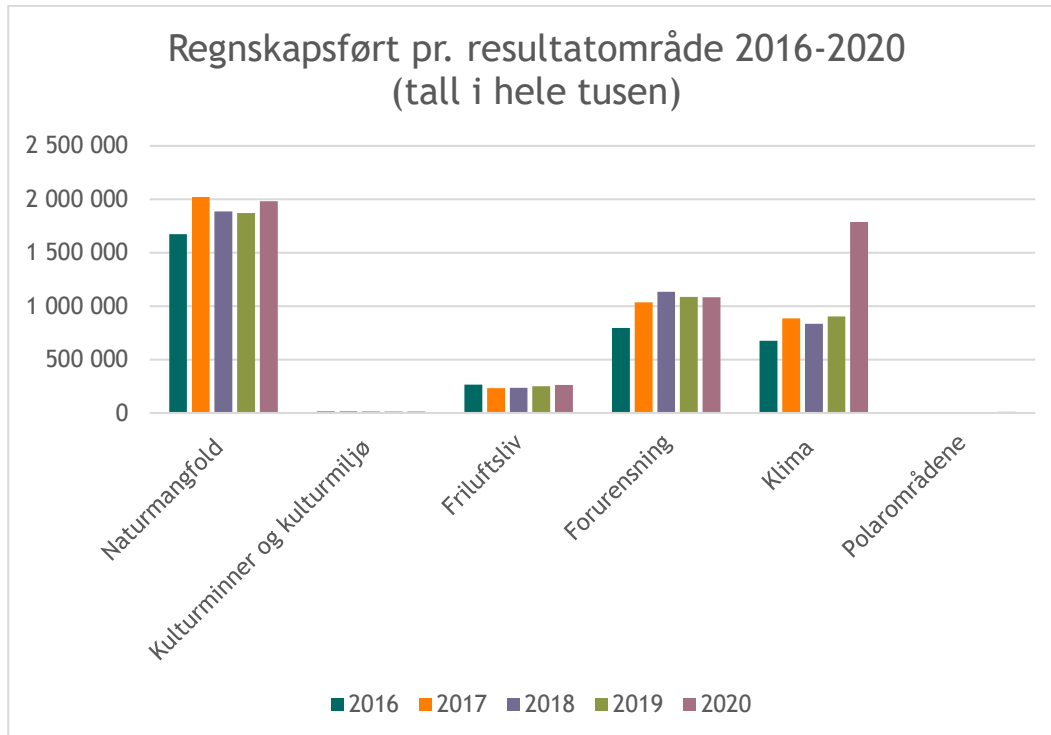

Regnskapet er fra og med 2015 ført etter ny resultatområdestruktur. Utgifter som tidligere har vært ført på virkemiddelområdene «kunnskap», «regelverk» og «internasjonal» er fordelt på de ulike resultatområdene. Flere av utgiftene er dermed fordelt skjønsmessig mellom områdene.

38,6 prosent av utgiftene til Miljødirektoratet er i 2020 knyttet til området naturmangfold. Tilskudd til forskjellige formål, som for eksempel vannmiljøtiltak, erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, rovvilttiltak, naturarv og kulturlandskap, truede arter og naturtyper og naturinformasjonssentre utgjør 484 mill. kroner. Til sammen 578 mill. kroner er brukt til verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og tiltak i verneområder og restaurering av våtmarker. Totalt utgjør dette omtrent 54 prosent av utgiftene på området naturmangfold.

Klima er det nest største området sett ut fra regnskapsførte utgifter. CO₂-kompensasjonsordningen utgjør om lag 1,435 mrd. kroner av totalbeløpet. Dette tilsvarer 80 prosent av utgiftene på området klima.

Mer enn en femtedel av utgiftene faller inn under området forurensning. Utbetaling av pant for bilvrak på 513 mill. kroner utgjør, sammen med andre refusjonsordninger og utgifter til oppryddingstiltak, totalt 61 prosent av utgiftene knyttet til forurensning.

Tabellen over viser utgiftsfordelingen mellom de ulike resultatområdene i perioden 2016 til 2020.

Utgifter til området naturmangfold er økt fra 1,67 mrd. kroner i 2016 til 1,98 mrd. kroner i 2020, men redusert fra 2017 da utgiftene var 2,022 mrd. kroner. Den største økningen innenfor naturmangfold i perioden 2016-2020 er på driftspostene (eksklusive vanmiljøtiltak) og tilskuddspostene.

Utgifter til friluftsliv var 263 mill. kroner i 2020, og på samme nivå som i 2016, etter noe reduksjon i perioden 2017-2019.

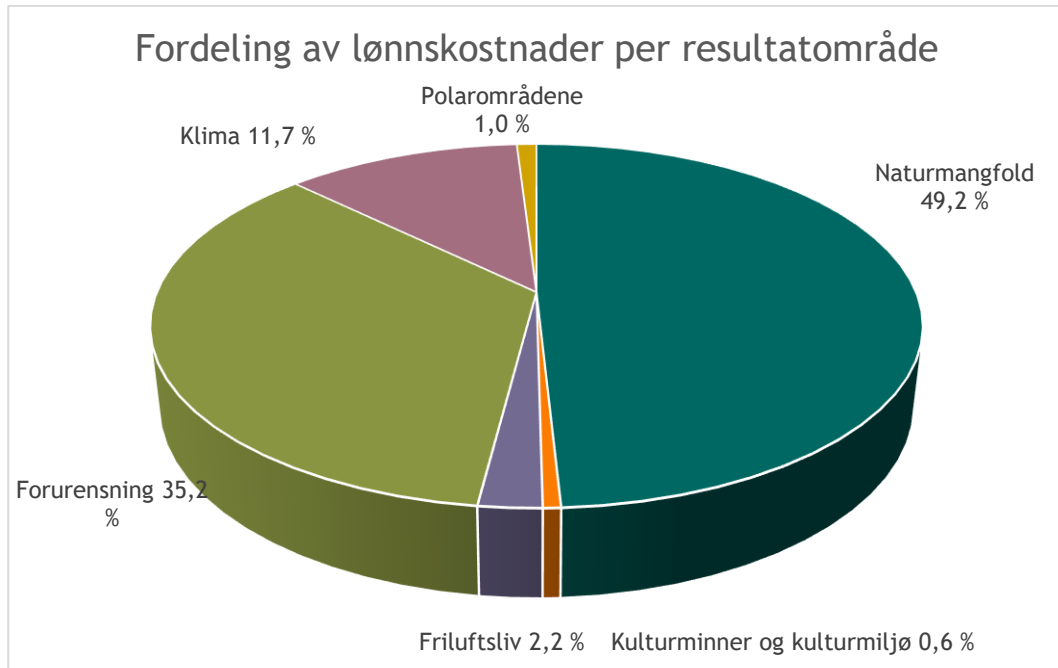
Utgifter knyttet til forurensning har økt fra 795 mill. kroner i 2016 til 1,083 mrd. kroner i 2020. Vrakpantordningen for kjøretøy (+101 mill. kroner) og tilskuddsordningen mot marin forurensning (+45 mill. kroner) er de postene som har økt mest dersom vi ser bort fra driftsutgiftene.

Utgifter knyttet til klima er økt fra 674 mill. kroner i 2015 til 1,79 mrd. kroner i 2020. Økningen på mer enn 1,1 mrd. skyldes i stor grad økt utbetaling av CO₂- kompensasjon til industrien (+937 mill. kroner) og tilskuddsordningen for klimatiltak, Klimasats (+110 mill. kroner).

Prosentvis er det områdene forurensning og klima som har de største økningene i perioden, med henholdsvis 36 og 165 prosent økning.

Årsverk

Diagrammet under viser fordelingen av årsverk pr. resultatområde i 2020, basert på samlede lønnskostnader. Administrative ressurser og ressurser som går på tvers av resultatområdene er skjønsmessig fordelt på resultatområdene.

Fordelingen av ressursbruk mellom de ulike resultatområdene er relativt stabil fra år til år.

3.2.2 Nøkkeltall

Nøkkeltall	2018	2019	2020
Antall årsverk*	644	673	698
Samlet tildeling post 01-99**	4 820 708 000	4 956 581 350	5 961 327 000
Utnyttelsesgrad post 01-29**	95 %	96 %	99 %
Utnyttelsesgrad post 30-99**	87 %	87 %	92 %
Driftsutgifter	1 523 309 666	1 636 046 270	1 684 301 510
Lønnsandel av driftsutgifter	36 %	36 %	37 %
Lønnsutgifter per årsverk*	860 896	876 969	881 818
Samlede inntekter post 01-09***	159 882 519	156 194 985	149 634 891

* I årsrapporten for 2018 ble det rapportert 634 årsverk for 2018, mens det i årsrapporten for 2019 ble rapportert 669 årsverk for 2019. Som følge av endrede rapportoppsett og uttrekk er historiske tall korrigert.

** Tallene inkluderer samtlige tildelinger og mottatte belastningsfullmakter

*** Inntektene inkluderer også høstbare viltressurser (kap. 4141 post 01) og kjemikaliekontroll (kap. 3640 post 04). Beløp for 2018 og 2019 er oppdatert med disse postene.

Antall utførte årsverk

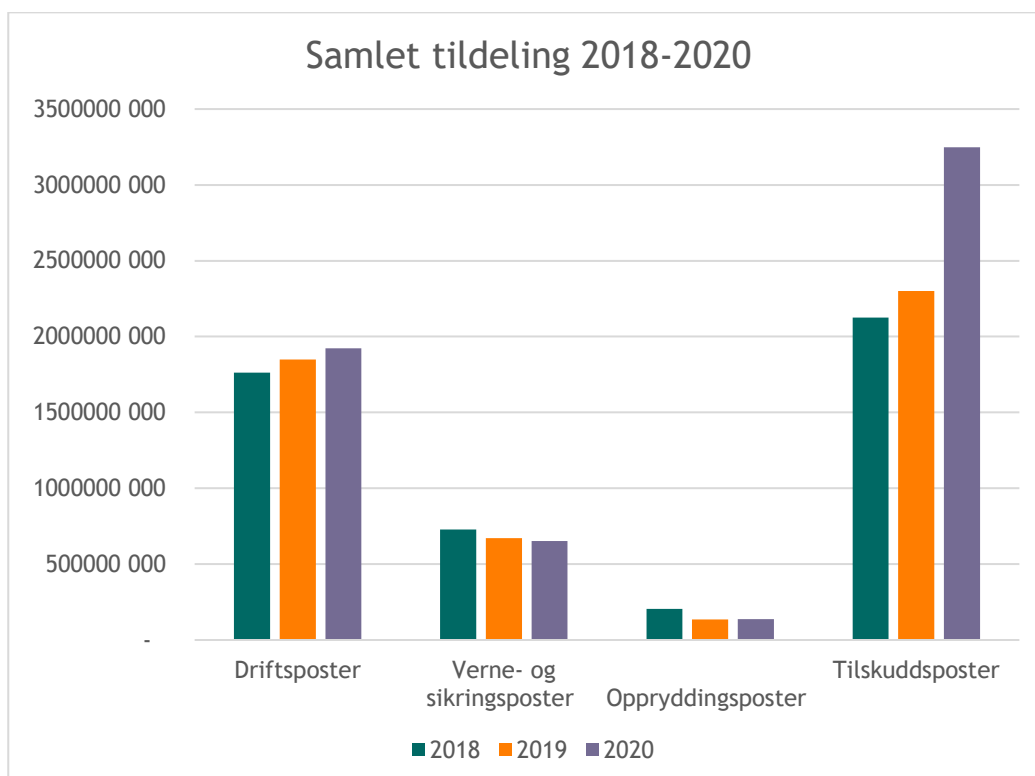
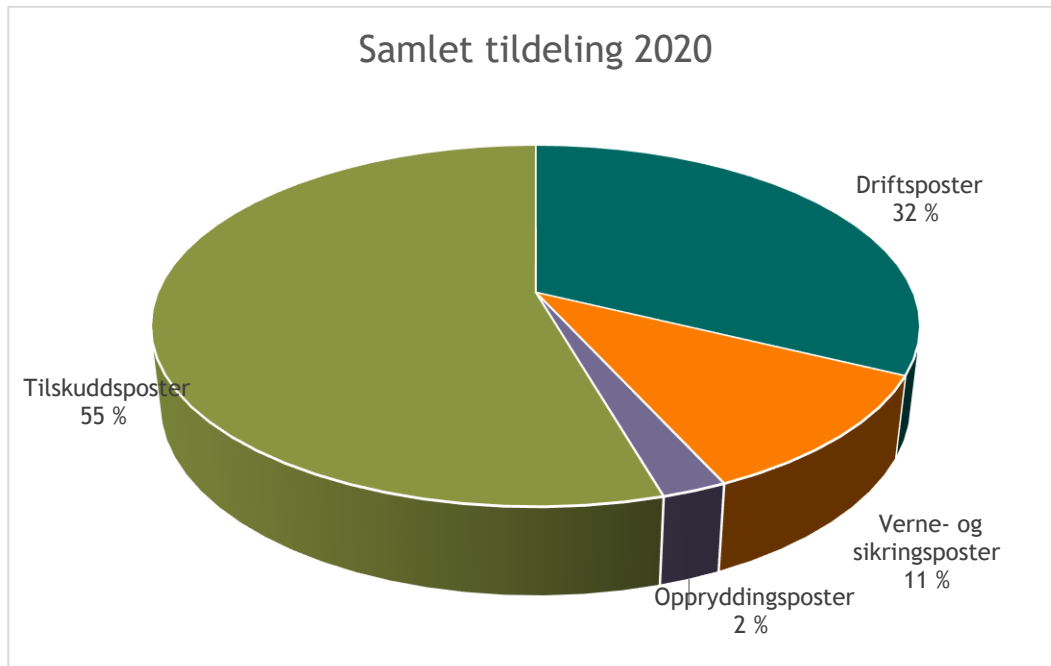
Årsverksberegningen er basert på KMDs definisjon av utførte årsverk (PM-2019-13) og DFØs nye rapportoppsett i SAP pr. 18. februar 2020. Antall utførte årsverk inkluderer årsverk utført av timelønnede og månedslønnede, pålagt utbetalt overtid og ekstratimer. Fravær er trukket fra i beregningen.

Antall utførte årsverk har økt med 25 fra 2019 til 2020. En stor del skyldes nedgang i fravær, særlig sykefravær. Økningen skyldes videre økt ressursbruk til felles administrative funksjoner for miljøforvaltningen, styrking av arbeidet med oppsyn i Lofoten og styrket lakseoppsyn og grønn skipsfart i tråd med føringer i Prop. 1S og

Tildelingsbrev (seks årsverk), som ikke hadde full årsverksuttelling i 2019 grunnet tiltredelsesdatoer i løpet 2019 og 2020.

Samlet tildeling post 01 – 99

Diagrammene viser fordelingen av Miljødirektoratets samlede tildelinger på egne og fremmede kapitler. En vesentlig andel av disse midlene tildeles og forvaltes av statsforvalteren. I tillegg gir vi belastningsfullmakter til andre etater. Tildelingene er fordelt på driftsposter, tilskuddsposter og investeringsposter (oppryddingsposter og verne- og sikringsposter).

Samlet tildeling er økt med mer enn 1,14 mrd. kroner fra 2018 til 2020. Total tildeling på driftspostene er økt fra 1,76 mrd. kroner i 2018 til 1,92 mrd. kroner i 2020. Dette tilsvarer en økning på 9 prosent.

Økningen på driftspostene dekker delvis lønns- og prisstigning, men i realiteten har det vært en betydelig reduksjon i disponible driftsmidler i perioden, først og fremst som følge av avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt, men også som følge av en økende andel faste, løpende kostnader

Kap. 1420 post 21 er økt med 50 mill. kroner, mens post 22 er redusert med 22 mill. kroner i perioden. Totalt tildelte midler på verne- og sikringspostene er redusert med over ti prosent, fra 729 mill. kroner i 2018 til 653 mill. kroner i 2020. Erstatningsutbetalinger i forbindelse med nasjonalparker utgjør den største endringen; en reduksjon på 32 mill. kroner.

Tildelte midler til opprydding i forurenset bunn og sjøgrunn er også redusert, fra 205 mill. kroner i 2018 til 138 mill. kroner i 2020. Tildelingene vil naturlig variere fra år til år, avhengig av fremdrift i prioriterte oppryddingsprosjekter.

Tilskuddspostene er økt fra 2,12 mrd. kroner i 2018 til 3,25 mrd. kroner i 2020, en økning på 53 prosent. Den største økningen er knyttet til CO₂-kompensasjonsordningen for industrien, som er økt med 200 prosent/ 965 mill. kroner i perioden. Refusjonsordninger knyttet til HFK/PFK og spillolje er økt med 51 mill. kroner og tilskuddsmidler til klimatiltak og klimatilpasning har økt fra 150 til 195 mill. kroner. Den største nominelle reduksjonen er tilskudd til vannmiljøtiltak som er redusert med 15 mill. kroner.

Utnyttelsesgrad post 01-29

Utnyttelsesgraden på driftspostene er økt fra 95 prosent i 2018 til 99 prosent i 2020.

For å imøtekomme avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt arbeider vi kontinuerlig med å digitalisere tjenester, omstille og effektivisere driften. Bemanning og driftskostnader tilpasses disponible rammer, og økte faste, løpende driftskostnader gjør at ordinære driftsmidler utnyttes i større grad. Samtidig er det noen forsinkelser i enkeltprosjekter/ aktiviteter som gir noe mindreforbruk av spesielle driftsmidler.

Utnyttelsesgrad post 30-99

Utnyttelsesgraden på post 30-99 er økt fra 87 prosent i 2018 til 92 prosent i 2020. Årsaken er sammensatt, men det er ikke unaturlig at utnyttelsesgraden kan variere noe fra år til år.

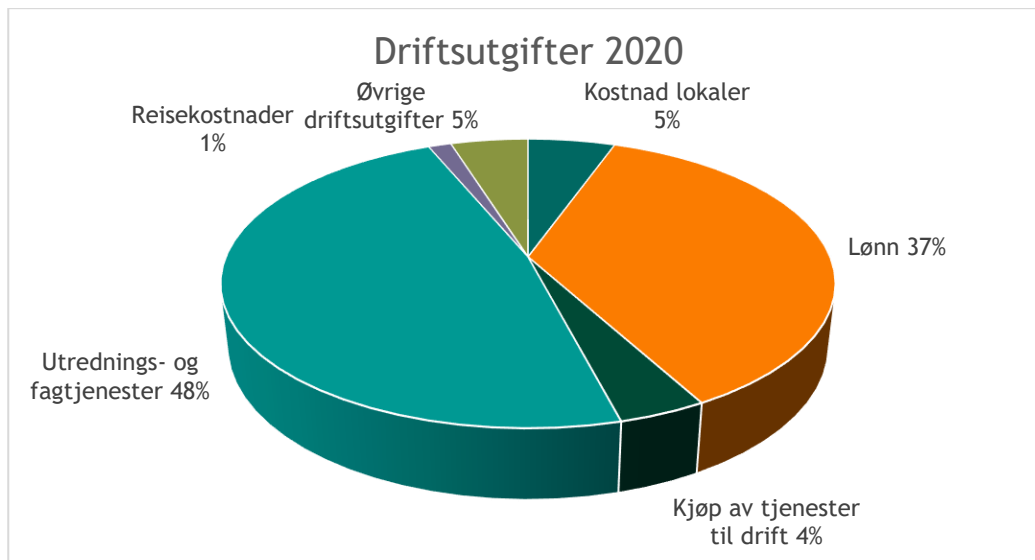
Mindreutgifter på verne- og sikringsposter skyldes at mange av prosessene som involverer kommuner og ulike grunneiere er svært tidkrevende, noe som har medført uforutsette forsinkelser i utbetalingene. Det er også forsinkelser i gjennomføringen av enkelte tiltak i verneområdene som følge av blant annet forsinkede forvaltningsmessige avklaringer, lange anbudsprosesser og uforutsette værforhold.

Også mindreutgifter knyttet til oppryddingspostene skyldes forsinket fremdrift i enkelte tiltak.

Utbetaling over overslagsbevilgninger og mottatte tilskuddssøknader påvirker også utnyttelsesgraden. Miljødirektoratet har en rekke tilskuddsposter med overslagsbevilgning, og utbetalinger over disse vil variere fra år til år som følge av forhold utenfor vår kontroll.

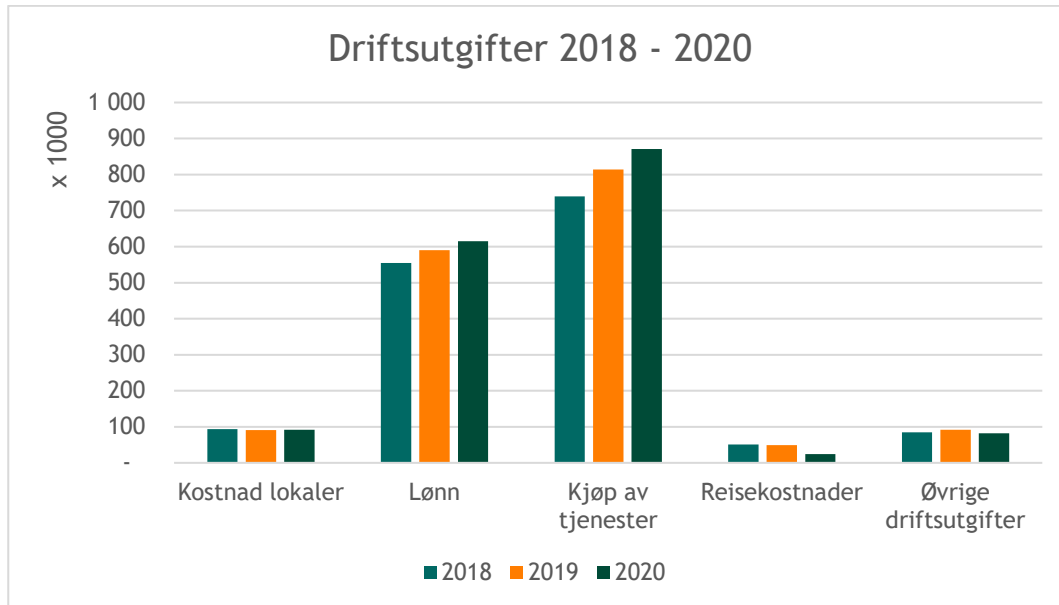
Driftsutgifter

Diagrammet under viser fordelingen av direktoratets driftsutgifter i 2020. Driftsutgiftene er hentet fra artskontooppstillingen i kapittel 6 i årsrapporten og tilsvarer utgiftene som er ført av Miljødirektoratet i statsregnskapet, dvs. alle de kapitler og poster som Miljødirektoratet har tildelte midler på. Dette inkluderer utgifter ført over Miljødirektoratets egne kapitler i Statsregnskapet, samt utgifter over andre kapitler som vi har mottatt fullmakter på (herunder fullmakter fra KLD på kap. 1400 og 1410, og fra LMD på kap. 1140 og 1141.) Utgifter som er ført av statsforvalteren og andre fullmaktsmottakere er ikke med i disse tallene.

Over halvparten av driftsutgiftene er knyttet til tjenestekjøp, der 92 prosent går til faglig utredningsvirksomhet, som omfatter tjenester knyttet til kartlegging og overvåking, statlige vannmiljøtiltak, SNOs tjenestekjøp og ulike utrednings- og fagprosjekter. Resterende 8 prosent av utgiftene til tjenestekjøp er knyttet til direktoratets administrative drift. Sammen med lønnsutgifter utgjør dette 88 prosent av direktoratets totale utgifter til drift.

Kostnader til lokaler utgjør vel 5 prosent av driftsutgiftene. De inkluderer kontorlokaler i Oslo og Trondheim og en rekke lokalkontorer i SNO. Reiseutgiftene er i stor grad knyttet til tilsynsvirksomhet, naturoppsyn og internasjonalt arbeid. I tillegg kommer reisekostnader som følge av reisevirksomhet mellom kontorene i Oslo og Trondheim. Reisekostnadene i 2020 er betydelig lavere enn i 2019, i all hovedsak som følge av koronapandemien.

Direktoratets samlede driftsutgifter er nominelt sett økt med 11 prosent i perioden fra 2018 til 2020.

Lønnskostnadene er økt med om lag 11 prosent fra 2018 til 2020. Økningen reflekterer lønnsveksten i perioden, i tillegg til at vi har flere utførte årsverk, blant annet som følge av at vi utfører tjenester for de andre etatene i miljøforvaltningen.

Kostnader knyttet til lokaler er redusert med 2 prosent fra 2018 til 2020. Dette skyldes at det i 2018 og 2019 ble foretatt ombygging for fremleie i Trondheim. Fra 2019 medfører ombyggingen også økte husleieinntekter.

Andelen driftsutgifter knyttet til lønn og lokaler er redusert fra 43 prosent i 2018 til 42 prosent i 2020.

Kostnader til tjenestekjøp ligger relativt stabilt, og utgjør i 2020 52 prosent av de samlede driftsutgiftene. Reisekostnadene ligger vanligvis stabilt fra år til år, men vi ser i 2020 en naturlig reduksjon. Nivået på andre driftsutgifter er relativt stabilt fra år til år.

Lønnsandel av driftsutgifter

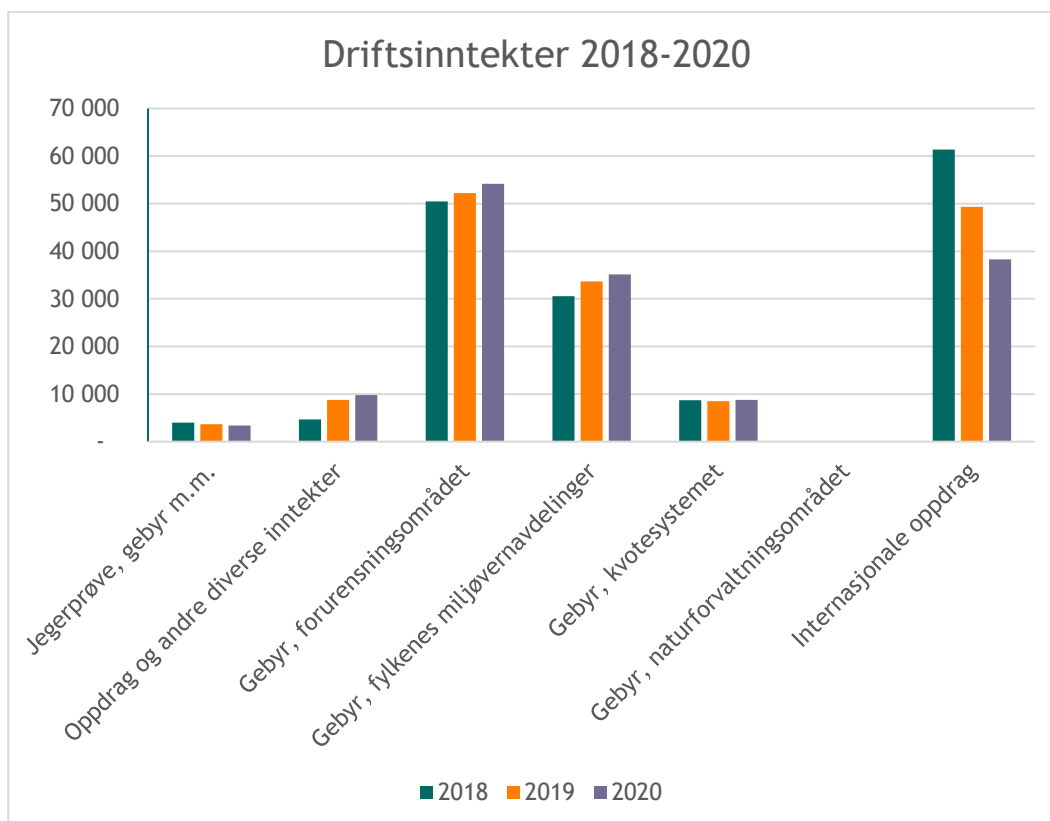
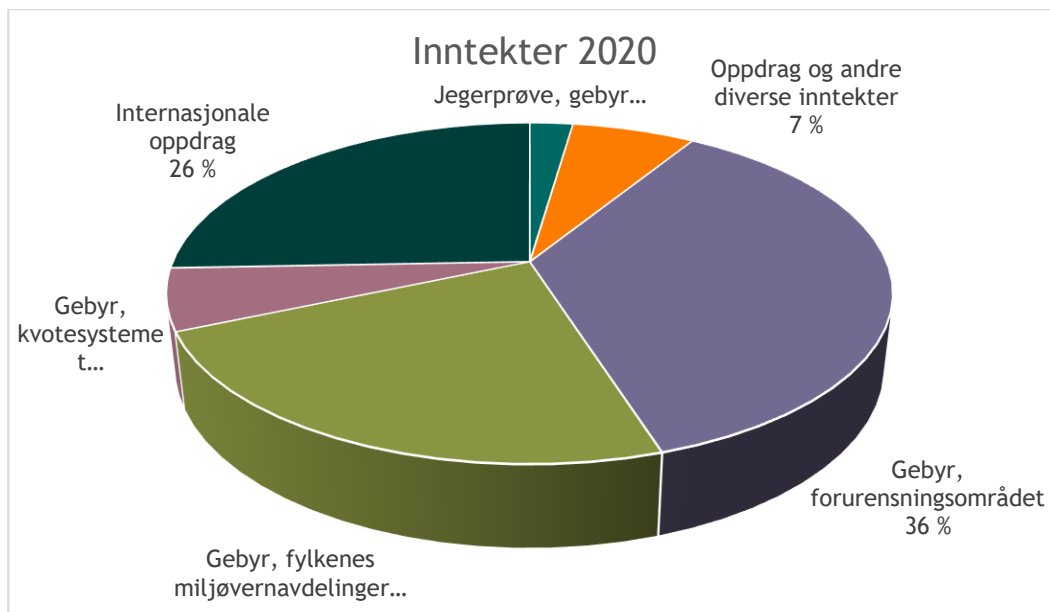
Lønnsandelen av driftsutgiftene ligger stabilt på 36 prosent, slik de har gjort siden 2018. De totale driftsutgiftene økte med i overkant av 11 prosent i perioden, relativt likt økningen i lønnskostnader.

Lønnsutgifter per årsverk

Lønnsutgifter per årsverk for 2020 var 881 818 mill. kroner. Dette er marginal økning fra 2019, og gjenspeiler beskjeden lønnsøkning, sent tidspunkt på lønnsoppgjør og redusert sykefravær. Nøkkeltallet viser alle lønnsutgifter inkludert pensjonskostnader, arbeidsgiveravgift, overtid, reisetid og andre ytelser, fordelt på antall utførte årsverk.

Inntekter

De samlede inntektene i direktoratet var på 149,6 mill. kroner i 2020. Gebyr på forurensningsområdet og internasjonale oppdrag utgjør henholdsvis 36 og 26 prosent, og til sammen nesten to tredjedeler av inntektene. Innenfor internasjonale oppdrag utgjør bistandsprosjekter en vesentlig andel, mens det er gebyrer knyttet til avfall og gebyrer for ulike tilsyn og konsesjoner som representerer de største inntektene på forurensningsområdet.

De samlede inntektene ble redusert med 2 prosent fra 2018 til 2019, og vi ser en ytterligere reduksjon på 4 prosent fra 2019 til 2020. Fra 2018 til 2020 er inntektene redusert med over 6 prosent, fra 159,9 mill. til 149,6 mill. kroner. Inntektsøkningen innenfor oppdrag og andre diverse inntekter er knyttet til fremleie av lokaler i Trondheim. Gebyrinntektene som direktoratet selv tar inn på forurensningsområdet er økt med 7 prosent, mens inntektene som statsforvaltningsmiljøvernmyndigheter tar inn på forurensningsområdet er økt med 15 prosent i perioden. Inntektene knyttet til aktivitet på det internasjonale området er redusert med nesten 38 prosent.

Fra 2018 er inntekter knyttet til jegerprøven bokført på en egen post under Landbruks- og matdepartementet. Disse ble tidligere ført sammen med gebyr på naturforvaltningsområdet.

3.2.3 Volumtall

Volumtall	2018	2019	2020
Antall medieklipp*	19 591	20 067	21 058
Antall økter på miljødirektoratet.no	1 491 977	1 454 390	1 708 658
Antall økter på miljostatus.no	740 192	758 410	1 005 631
Antall inngående dokumenter	43 681	46 408	53 517
Antall utgående dokumenter	40 235	41 425	51 300
Antall innsynsbegjæringer	6 721	7 322	7 228
Antall enkeltvedtak**	13 004	14 299	15 411
Antall avgjorte klagesaker fra underinstans	297	324	312
Antall behandlede klager på direktoratets vedtak	46	74	89

*Antall medieklipp er basert på søk i medieovervåkingsverktøyet Infomedia. Søket inkluderer treff på enten miljødirektoratet eller naturoppsyn». Sosiale medier er utelatt.

** Antall enkeltvedtak inkluderer returordningen for kasserte fritidsbåter. For 2018 utgjør dette 9 311 enkeltvedtak, og for hhv 2019 og 2020 utgjør disse 9 878 og 10 350 enkeltvedtak.

Synlighet i det offentlige rom

Miljødirektoratet, inkludert Statens naturoppsyn, ble nevnt i om lag 21 000 artikler i norske medier i 2020. Tallene er hentet fra Infomedias analyseverktøy. Vi ligger på samme nivå som de to foregående årene. Klimakur og klima generelt, rovvilt, avfall og naturmangfold er mye omtalte temaer for Miljødirektoratet i 2020. Omtalen er jevnt fordelt over hele året. Brorparten av klippene var lokale og regionale, mens ca. 17 prosent var fra riksmidier.

Postjournal og dokumenthåndtering

I løpet av 2020 ser vi en fortsatt ganske stor økning på både inngående og utgående dokumenter.

Antall innsynsbegjæringer er på samme nivå som året før. 6 882 krav er mottatt via offentlig elektronisk postjournal, mens 346 krav har kommet via e-post, per telefon og personlig oppmøte. Dette inkluderer også innsynsbegjæringer til tidligere Direktoratet for naturforvaltning og Klima- og forurensningsdirektoratet.

Det er verdt å merke seg at partsinnsyn ved anskaffelser ikke er med i dette tallet. Disse håndteres direkte av saksbehandlerne som er ansvarlige for anskaffelsene.

Antall enkeltvedtak som fattes i Miljødirektoratet forteller om omfanget av myndighetsutøvelse. Vi startet derfor i 2016 opp med å registrere antallet enkeltvedtak som vi fatter i løpet av et år.

Klagesaker

Avgjørelsene som tas i klagesakene er en viktig del av myndighetsutøvelsen vår, og vi fører register over klagesakene for å styrke arbeidet med enhetlig myndighetsutøvelse.

Klager på underinstansvedtak

Vi mottok 366 klager på vedtak fra underinstans i 2020. Av mottatte klager er totalt 180 innenfor fagområdet rovvilt (erstatning for tap av sau og tamrein til fredet rovvilt, tilskudd til forebyggende og konfliktdependende tiltak og klager på vedtak om felling).

Dette utgjør omtrent 50 prosent av alle klagerne vi mottok fra underinstans.

Ved fordeling av mottatte klager etter lovverk, utgjør klager på vedtak etter naturmangfoldloven ca. 67 prosent av alle mottatte klager. Tilsvarende utgjør klager etter forurensningsloven ca. 20 prosent av alle mottatte klager.

Det ble avgjort 312 klager i 2020, en nedgang fra 2019 hvor det ble avgjort 324 klager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for avgjorte klager ble redusert fra 10,5 til 9 måneder.

Vi har gjennom klagebehandlingen av underinstansvedtak funnet grunnlag for å opprettholde 87 prosent av alle vedtakene som ble behandlet.

Klager på førsteinstansvedtak

Vi mottok 82 klager på våre førsteinstansvedtak i 2020, som er tilsvarende antall klager som vi mottok i 2019.

Ved fordelingen av mottatte klager etter lovverk, utgjør klager på vedtak etter naturmangfoldloven 45 prosent av alle de mottatte klagerne. Tilsvarende utgjør klager etter forurensningsloven 13 prosent av alle de mottatte klagerne. De øvrige 42 prosentene av klagerne fordeler seg i hovedsak på klager på vedtak om tilskudd, klager på vedtak etter produktkontrollloven og klager på vedtak etter offentleglova.

Direktoratet avgjorde tolv klager på egne vedtak. Av disse fant vi grunnlag for å opprettholde to vedtak med endring, fire vedtak ble endret totalt. Ingen vedtak ble opphevet av direktoratet. De øvrige klagerne ble trukket eller avvist. Vi sendte henholdsvis 74 og tre klager til klagebehandling i KLD og LMD. KLD behandlet 48 klager på våre vedtak i 2020. 40 av disse vedtakene ble opprettholdt, fem ble endret totalt, to ble avvist og en klage ble trukket. Ingen vedtak ble opphevet. LMD behandlet tre klager på våre vedtak, hvor to vedtak ble opprettholdt og ett vedtak ble avvist.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for behandling av klager som enten ble avgjort i direktoratet eller oversendt til departementet, ble redusert fra 5 måneder i 2019 til 4,5 måneder i 2020.

4 Styring og kontroll i virksomheten

Miljødirektoratet har et velfungerende opplegg for styring og kontroll. Vi jobber kontinuerlig med å videreutvikle og forbedre styringen av aktivitet, økonomi og bemanning.

Koronapandemiens påvirkning på virksomheten

I kapittel 3 går vi mer i detalj på resultatoppnåelsen. Her trekker vi frem noen overordnede konsekvenser av koronaen for våre fagområder:

Miljødirektoratet har i hovedtrekk levert på samfunnsoppdraget og opprettholdt driften på en god måte. Vi startet tidlig i 2020 med å oppdatere pandemiplanverk og tilrettelegge for økt bruk av hjemmekontor. Etter nedstengningen 12. mars var organisasjonen raskt operativ fra hjemmekontor, og vi har hatt høy oppetid på våre systemer. På enkelte områder har likevel koronatiltakene gjort det vanskelig å gjennomføre oppgaver som planlagt og noe er blitt utsatt.

Ferdselsrestriksjonene som ble innført av en del kommuner i våres la vesentlige begrensninger på Statens naturoppsyns oppsynsvirksomhet, herunder arbeidet med uttak og overvåking av rovvilt, motorferdselsoppsynet, lakseoppsynet, arbeidet med fjellrev m.m. Konsekvensene var at SNOs muligheter for å gjennomføre feltarbeid ble redusert/stoppet opp i en periode. Ferdselsrestriksjonene skapte også forbigående utfordringer for leveranser til levende genbanker, drift av fiskesperra i Driva og kalking av lakseelver.

Stengte grenser gjorde det også krevende å sikre at avfall fikk passere landegrensene. Miljødirektoratet fastsatte derfor hasteforskrifter om avfall, for å gjøre det lovlig å lagre noe mer avfall i påvente av videre transport og/eller behandling.

Også det internasjonale arbeidet vårt ble påvirket av globale pandemiltak. Arbeidet under flere viktige internasjonale prosesser og konvensjoner har blitt avlyst eller utsatt, mens andre internasjonale prosesser, for eksempel arbeidet under Montrealprotokollen og samarbeidsprosjektet med Kina om å etablere nasjonalt kvotesystem, har pågått til tross for pandemien.

Koronapandemien har også påvirket tilsynsvirksomheten vår i stor grad. Vi gjennomfører nå flere tilsyn via nettbaserte løsninger og færre tilsyn ute på anleggene for å ivareta smittevern hensyn og samtidig følge opp at næringslivet etterlever miljøregelverket.

Vi har hatt løpende kontakt med statsforvalteren på ledernivå, med veiledning/tilrettelegging slik at de kan gjennomføre tilsyn og vi har i stor grad utviklet og tatt i bruk digitale løsninger for å ha fag- og lederkonferanser på nett.

Selv om tilsynsvirksomheten totalt sett er noe lavere i 2020, har vi likevel hatt fokus på å sikre at næringslivet etterlever regelverket innenfor klima og miljø.

4.1 Risikostyring og -analyser

Risikostyring er integrert i virksomhetsstyringen vår og dokumenteres i styringssystemet vårt, Spor. Vi følger opp strategiske risikoer hvert tertial og har løpende oppfølging på avdelingenes prioriterte risikoobjekter. I tillegg risikovurderer vi større prosjekter, som en del av prosjektstyringen.

En oppdatert ROS-analyse for 2020 ble oversendt departementet i juni. Vi har analysert farekilder og trusler og vurdert uønskede hendelser som kan utløse en krise for Miljødirektoratet, eller som krever krisehåndtering fra oss. ROS 2020 er en oppdatering av foregående analyser. Valgte scenarioer i årets rapport er analysert i samsvar med metodikk fra KLD. De mest omfattende oppdateringene er innen områdene natur og miljø og biologiske hendelser. Analysen er gjennomført i samarbeid med relevante fagpersoner og verneombud og følges opp med en tiltaksplan.

Miljødirektoratet vil som regel ikke være operativt ansvarlig i samfunnssikkerhetsrelaterte kriser, men bidragsyter inn i andre etaters kriseledelse. Beredskapsarbeidet i Miljødirektoratet er delt inn i ulike beredskapsområder og beredskapsarbeidet bygger på den overordnede risiko- og sårbarhetsanalysen vår. ROS-analysen er delt inn i de tre beredskapsområdene våre; Natur og miljø, personell og infrastruktur, med tilhørende fagfelt. Organiseringen følger beredskapsprinsippene, og med bakgrunn i at vi er delt inn i ulike fagområder med tilhørende kriseledere og krisestabskoordinatører som kan fungere for hverandre, er vi også i stand til å håndtere flere kriser samtidig.

Under statlige aksjoner mot akutt forurensning ledet av Kystverket, er vi miljøfaglig rådgiver for Kystverket. Vi skal videre være et faglig støtteapparat for kriseutvalget for atomberedskap.

I hendelser med mennesker skadet eller drept av rovdyr er det politiets ansvar å sørge for sikkerheten til personer. Hovedregelen er at det er politiet som har regi og ansvar på skadestedet. Politiet vil normalt søke bistand hos SNO, dersom det er behov for å spore eller avlive dyret som har utført skade.

Underveisevalueringen av den pågående pandemien viser at vi har en robust og fleksibel organisering.

4.2 Fellesføringer fra KMD

I 2020 er det en fellesføring - inkluderingsdugnaden - som vi følger opp.

Inkluderingsdugnaden

Miljødirektoratet har, til tross for flere tiltak, ikke nådd målet om at minimum fem prosent av ansettelser i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Andelen ansatte med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV er 1,2 prosent i 2020.

Ansettelser	2020
Ansettelser totalt	83
Herav ansatte i målgruppene	1
Andel ansettelser med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV	1,2 %

Hvis vi skal lykkes med å ansette flere med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en gjennom ordinære stillingsutlysninger, må vi få flere søkere som tilfredsstillere kravene til disse kategoriene.

Følgende tiltak er etablert:

- Ved stillingsannonsering informerer vi om at minst én kvalifisert søker som oppgir nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en vil bli innkalt intervju. Kun tre prosent av søkermassen oppga dette i 2020. Av disse var det svært få som oppfylte kravene for å bli positiv særbehandlet på denne bakgrunnen.
- HR-rådgiveren og den rekrutterende lederen tar aktivt initiativ til å finne søkere som kan komme inn under kategoriene, selv om de ikke selv har oppgitt dette.

- Vi har deltatt i forsøket med anonyme søknader i staten. Formålet er å vurdere om dette kan bidra til å fremme integrering av innvandrere i arbeidslivet. Forsøket skal dokumentere om anonyme søknader fører til at flere innvandrere blir innkalt til intervju og får tilbud om ansettelse i staten. Forsøket varte ut 2020. Vi har hatt minimal effekt av dette, fordi vi har som rutine å innkalle søkere med "minoritetsnavn" til intervju.
- Vi har inngått samarbeidsavtale med NAV St. Hanshaugen i Oslo og NAV Lerkendal og NAV Falkenberg i Trondheim og har bl.a. jevnlig møter med dem for informasjonsutveksling og for å diskutere aktuelle tiltak.
- Vi deltar i KLDs arbeid med å utarbeide felles inkluderingstiltak for miljøforvaltningen.
- Vi vurderer kontinuerlig å benytte traineeprogrammet, men har foreløpig ikke hatt noen aktuell stilling å benytte til dette.
- Vi skal ha minst én person i velfungerende praksisplass. I 2020 har vi hatt to personer i midlertidig praksisstilling med delvis NAV-tilskudd. Begge ble forlenget etter første avtaleperiode.

4.3 Evalueringer

Evalueringer er en integrert del av styringsprosessen vår. Vi bruker evalueringer aktivt for å få enda bedre kunnskapsgrunnlag, understøtte forbedrings- og utviklingsarbeid, enhetlig praksis og effektive arbeidsmetoder. Avdelingene rapporterer årlig om gjennomførte evalueringer og læringsmomenter som kan være nyttige for andre i virksomheten. I tillegg gir avdelingene hver høst innspill til aktuelle evalueringer som en del av planleggingsprosessen.

Vi har i tråd med oppdrag fra KLD evaluert to tilskuddsordninger i 2020:

- Tilskudd til kommuner med ulverevir. Evalueringen er gjennomført av Menon Economics.
- Tilskudd til forebyggende og konfliktdepende tiltak rovvilt (vurdering av FKT-ordningen). Gjennomført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Evalueringsrapportene er publisert på Evalueringsportalen.

Andre eksterne evalueringer som er gjennomført i 2020 er:

- Løyper for rekreasjonskjøring med snøskuter. Vurdering av effekter. Følgeevalueringen er gjennomført av Norsk institutt for naturforskning (NINA) i samarbeid med Menon Economics.
- Hvordan dokumentere effektene av Klimasats? Gjennomført av Civitas m.fl.

Vi har i 2020 jobbet med evalueringen Evaluering av forvaltningsmodell store verneområder. Denne evalueringen gjennomføres av Nordlandsforskning i samarbeid med Fridtjof Nansens Institutt og Norsk institutt for naturforskning og vil bli ferdigstilt første kvartal 2021.

I tillegg har vi

- igangsatt en evaluering av stasjonsnett og klassegrenser i overvåkningsprogrammet Økokyst
- evaluert hvordan retningslinjen for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging (T-1520) fungerer

- evaluert Miljødirektoratets miljøovervåking
- underveisevaluering av den pågående koronapandemien

Gjennomførte evalueringer er nærmere omtalt i kapittel 3.

4.4 Revisjonsmerknader og tilsynsrapporter

Vi har ikke mottatt merknader fra Riksrevisjonen eller rapporter fra tilsynsmyndigheter i 2020 som krever oppfølgingstiltak.

4.5 Fakta om personellmessige forhold

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antall lederstillinger, fordelt på:						
- kvinner	28	28	26	31	32	31
- menn	33	29	27	24	22	23
Sum	61	57	53	55	54	54
Kvinneandel, prosent	45,9 %	49,1 %	49,1 %	56 %	59 %	57 %
Reduksjon i antall ledere siden 2015		4	8	5	7	7
Sykefraværsprosent	4,1 %	4,4 %	4,6 %	4,6 %	3,3 %	2,9 %

Lederstillinger

For 2020 er kjønnsfordelingen mellom kvinner og menn i lederstillinger 57 prosent kvinner og 43 prosent menn.

Sykefravær

Med sykefravær på 2,9 prosent i 2020, har vi mer enn nådd målet om samlet sykefravær under 3,5 prosent. Sykefraværet har de siste par årene vist en positiv utvikling med spesielt lavt sykefravær i 2020. Vi antar at den positive utviklingen i hovedsak skyldes godt forebyggende arbeid, men samtidig at tallene for 2020 kan forklares med hjemmekontor mesteparten av året og de omfattende smitteverntiltakene på tvers av samfunnet.

4.6 Helse, miljø og sikkerhet

Vi har et hendelses- og forbedringssystem som ivaretar HMS. Det er i 2020 meldt inn 73 saker av ulik karakter.

HMS arbeidet i 2020 har vært preget av håndtering av koronasituasjonen gjennom smitteverntiltak, risikovurderinger, scenarioutvikling og hjemmekontortiltak.

5 Vurdering av framtidsutsikter

Norge og verden står overfor store klima- og miljøutfordringer. Vi må begrense og tilpasse oss klimaendringene, ivareta økosystemene og begrense tapet av naturmangfold og utvikle en sirkulær økonomi som tar vare på ressursene og ikke sprer miljøgifter. Det blir stadig viktigere å se miljøutfordringene i sammenheng og utviklingen i et langt perspektiv. Vi er avhengige av et godt kunnskapsgrunnlag som har legitimitet og er forståelig for bredden av målgrupper.

EUs grønne giv varsler betydelige forsterkninger i EUs klima- og miljøpolitikk. Klimagassutslippene skal kuttes med sikte på at EU blir det første klimanøytrale kontinentet i 2050, økonomisk vekst skal være framkoblet ressursbruk, folks helse og livskvalitet skal bedres, naturen skal beskyttes, naturbaserte løsninger skal stå sentralt og omstillingen skal være rettferdig og inkluderende. Det blåser en kraftig grønn vind over Europa og mye av det kommende regelverket blir bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. Dette vil gi betydelige miljøforbedringer og kreve omfattende regelverksutvikling og innsats fra oss i årene som kommer.

Perspektivmeldingen redegjør for forventede reduserte olje og gassinntekter og demografiske endringer som vil gi redusert handlingsrom i offentlige budsjetter i årene framover. Samtidig viser den at klima- og miljøhensyn i økende grad integreres i andre politikk- og forvaltningsområder. Etterspørselen etter vår kunnskap øker, og betydningen av vårt bidrag til fellesskapet er avgjørende for å forberede samfunnet på framtiden. Det blir enda viktigere med godt samarbeid og god arbeidsdeling mellom sektorene og med omforente og felles beslutningsgrunnlag.

Målet om å kutte klimagassutslippene med 50-55 prosent innen 2030 og 90-95 prosent innen 2050 innebærer en enorm samfunnsomstilling. Klimameldingen varsler et taktskifte i klimapolitikken - som berører og skal følges opp av alle sektorer. Vi har en stadig viktigere oppgave i å følge opp helheten i dette i samarbeid med andre sektorer. Vi ser at det vil bli behov for betydelig innsats fra oss i årene framover med videre utvikling av et helhetlig kunnskapsgrunnlag om tiltak og virkemidler for å utløse utslippsreduksjoner, og med å forvalte virkemidler som etter hvert kommer på plass.

Grønn omstilling av landets verdiskapning innebærer et betydelig behov for utslippskutt og utvikling av ny landbasert industri, med blant annet økt behov for elektrifiserte løsninger. Samtidig skal også transportsektoren elektrifiseres, og petroleumsnæringen jobber med elektrifisering av sin produksjon. Etterspørselen etter elektrisitet vil øke i årene framover og utbygging av økt kapasitet og effekt, både vind- og vannkraft, vil kunne medføre en rekke miljørelaterte utfordringer hvor Miljødirektoratet vil få oppgaver knyttet til både kunnskapsgrunnlag og virkemidler.

Klimaendringenes realitet blir stadig mer konkrete og følbare for mange sektorer og samfunnsområder, og vår rolle som koordinator for klimatilpasning vil trolig kreve mer av oss framover. Naturbaserte løsninger vil få en viktig rolle både for klimatilpasning og reduserte klimagassutslipp og for blant annet naturmangfold og friluftsliv. Klimaendringenes betydning for naturmangfoldet blir også stadig tydeligere.

Innretningen av arealbruk og arealbruksendringer er vesentlig for måloppnåelse både på naturmangfold- og klimaområdet. I framtida er det behov for økt kunnskap om hvordan en helhetlig arealpolitikk bedre kan ivareta begge disse hensynene, og det kan bli behov for ytterligere vurderinger av tiltak, virkemidler og økt veiledning fra oss.

På partsmøtet i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) til høsten i Kunming skal ny "Parisavtale for naturen" med nye globale mål forhandles og vedtas. Det vil gi en felles

global plattform og vil kunne innebære både ny politikk og behov for nytt kunnskapsgrunnlag - oppgaver som vil involvere oss.

I vårt arbeid søker vi å utvikle oss i retning av mer helhetlig, økosystembasert forvaltning og vrir fokus fra enkeltarter og -områder, til mer helhetlig blick på sammenhengene i naturen, slik at vi kan ta vare på økosystemene og den mest truede naturen. Det medfører en gradvis dreining av innhenting av kunnskap og utformingen av virkemidler. Å få på plass et system som varslet i naturmangfoldmeldinga, med mål og forvaltningsplaner for økosystemene, blir svært viktig. Det vil kunne legge til rette for en mer helhetlig, tverrsektoriell innsats for mer treffsikker ivaretagelse av økosystemene og økosystemtjenestene. Kunnskapsgrunnlaget, både arealstatistikk og system for måling tilstand og utvikling i økosystemene, økosystemregnskap og økologisk grunnkart, må utvikles målrettet mot dette, og samtidig være realistisk og gjennomførbart.

Vi har kommet langt i arbeidet med å bevare verdifull natur i Norge, men det gjenstår fortsatt utfordringer knyttet til representativitet, ivaretagelse av trua natur, økologiske nettverk og klimarobusthet. Det er behov for videre arbeid for å nå ambisjonene om representativt vern og for å sikre verneverdiene i eksisterende verneområder gjennom forvaltningsplaner og skjøtsel. Verneverdiene skal utnyttes for reiseliv og annen verdiskapning og det er blant annet viktig å rulle ut merkevaren for nasjonalparker og besøksforvaltning. FNs tiår for restaurering 2021-2030 tilsier økt innsats for naturrestaurering for å motvirke naturødeleggelse.

På veien til et mer bærekraftig samfunn vil det vokse fram ny næringsaktivitet på land og til havs. Vi må bidra til å skaffe nødvendig kunnskap om miljøutfordringene i de nye næringene, og stimulere frem ny teknologi, blant annet gjennom vår kravstilling. Skjønnsmessige avveininger mellom til dels motstridende hensyn vil alltid være en krevende del av myndighetsutøvelsen vår.

Gjennom felles europeisk regelverk og utvikling av nye krav om best tilgjengelig teknologi (BAT) fastsettes forpliktende utslippsnivå for en rekke bransjer og prosesser i hele EU. Flere bransjer kan bli inkludert i IED i forbindelse med revisjon av direktivet. Hver enkelt sak må vurderes i lys av aktuelle resipienter og de enkelte anleggenes tekniske og økonomiske forutsetninger, men utviklingen går klart i retning av stadig strengere krav til utslipp fra industrien og samtidig likere konkurransevilkår i et felles marked.

Innsatsen for å bekjempe farlige stoffer skjer primært på den internasjonale arenaen og gir klart mest effekt på denne måten. Den bør i økende grad rettes mot grupper av stoffer framfor enkeltstoffer.

Vi har få virkemidler for å påvirke veksten i avfallsmengdene generelt, og målet om å frakoble avfallsveksten fra økonomisk vekst er vanskelig å oppnå. Økte forpliktelser gjennom EØS-avtalen knyttet til sirkulær økonomi vil kreve nye virkemidler, mer tverrsektoriell innsats og økt innovasjonstakt i både privat og offentlig sektor. Et næringsliv som investerer i bærekraftige aktiviteter, er helt nødvendig for den omstillingen vi står overfor. EUs utvikling av regelverk for bærekraftig finans er særdeles viktig for å mobilisere privat kapital i riktig retning. Miljødirektoratet er blant de få som dekker bredden i klima- og miljøtemaene som er omfattet av dette regelverket. Det er et nytt og viktig fagfelt som trolig vil kreve mer av oss i årene framover.

Det internasjonale arbeidet legger rammene for framtidig regelverk og politikk på hele klima- og miljøområdet, og det blir stadig viktigere at vi er til stede og fremmer norske standpunkter og interesser.

Miljødirektoratets strategi for perioden 2020 til 2025 staker ut kursen for hvordan vi skal forsterke innsatsen, slik at vi leverer enda bedre på samfunnsoppdraget vårt.

Hovedoverskriftene er: best på miljøkunnskap; mer på tvers; brukerne i fokus; ledende i forvaltningen på å anvende miljø-økonomi; mer for mindre.

Vi skal i årene som kommer sette stadig flere klima- og miljøpolitiske virkemidler ut i livet. Offentlig sektor har samtidig krav på seg om å effektivisere driften. Et stramt lønnsbudsjett gjør at vi er færre ansatte til å utføre den økende mengden oppgaver. Vi jobber hele tiden for å effektivisere innsatsen. Vi må jobbe enda smartere og prioritere riktig i alle ledd og fortsette å utvikle gode digitale tjenester som effektiviserer arbeidsprosesser internt og for brukerne våre. Med vedvarende økte løpende forvaltningsoppgaver og reduserte budsjetter vil det før eller siden være behov for at noen oppgaver må falle bort.

6 Årsregnskap

Ledelseskommmentar årsregnskapet 2020

Formål

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har om lag 725 faste stillinger fordelt på våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) som er lokalisert 58 steder i landet. I tillegg kommer faste stillinger knyttet til oppgaver vi utfører for andre etater i miljøforvaltningen.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring. Våre viktigste funksjoner er å skaffe og formidle miljøinformasjon, utøve og iverksette forvaltningsmyndighet, styre og veilede regionalt og kommunalt nivå, gi faglige råd og delta i internasjonalt miljøarbeid.

Miljødirektoratet fører regnskap etter kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Årsregnskapet utgjør del VI av årsrapporten til Miljødirektoratet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet, og retningslinjer fra Klima- og miljødepartementet. Regnskapet gir et dekkende bilde av Miljødirektoratets disponible midler, regnskapsførte utgifter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2020 har Miljødirektoratet disponert tildelinger på utgiftssiden, over kap. 1420 og 1425 på til sammen 5,4 mrd. kroner. I tillegg har direktoratet mottatt tildelinger og fullmakter over kap. 1400 og 1410 på til sammen 442,9 mill. kroner, og tildeling over kap. 1140 og 1141 (Landbruks- og matdepartementet) på 79,7 mill. kroner. Samlet utgiftsbevilgning er økt med mer enn 20 prosent fra 2019. En vesentlig årsak til den store økningen er økte utgifter til CO₂- kompensasjon for industrien.

Artskontorrapporteringen viser netto rapporterte utgifter til drift og investeringer (eksklusive utbetalinger av tilskudd) tilsvarende 1,96 mrd. kroner i 2020. Kostnader til tjenestekjøp i ulike fagprosjekter som Miljødirektoratet er ansvarlig for utgjør om lag 871 mill. kroner.

Investerings- og finanskostnader utgjør til sammen 451,6 mill. kroner, og er knyttet til statlig erverv av friluftsområder, fylkesvise verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og marint vern.

Kostnader til lønn, sosiale utgifter og andre ytelser utgjorde 615,5 mill. kroner etter fratrukk av sykepengerefusjoner og andre offentlige refusjoner.

Krav om avbyråkratisering og effektivisering innebærer at Miljødirektoratet kontinuerlig jobber med å digitalisere tjenestene, omstille og effektivisere driften og å tilpasse bemanningen.

På kapittel 1420 post 01 har Miljødirektoratet regnskapsført 722,1 mill. kroner. I tillegg har statsforvalterne utgiftsført 3,2 mill. kroner på posten. Justert for merinnteksfullmakt og fullmakt til å overskride bevilgningen med overtid, timelønn og reisetid for november 2020, viser posten et mindreforbruk på 11 mill. kroner, tilsvarende 1,5 prosent av tildelte midler. Overførte disponible midler fra 2019 til 2020 var 14 mill. kroner. Miljødirektoratet har i 2020 redusert overføringene og benyttet om lag 3 mill. kroner utover årets bevilgning. Disse midlene er benyttet til investeringer og tiltak knyttet til digitalisering, effektivisering og omstilling.

Kap. 1420 post 23 består av innteksfinansierte utgifter. Miljødirektoratet har regnskapsført 101,3 mill. kroner, mens statsforvalterne har regnskapsført 35,2 mill. kroner på posten. Norsk Polarinstitutt har regnskapsført 3 mill. kroner. Justert for merinnteksfullmakt og fullmakt til å overskride bevilgningen med overtid, timelønn og reisetid for november 2020 har posten et mindreforbruk på 2,5 mill. kroner, tilsvarende 1,7 prosent av bevilgningen.

På kap. 1420 post 21 er det i 2020 et mindreforbruk på 13,9 mill. kroner, tilsvarende 4,5 prosent av bevilgningen. En vesentlig andel av mindreforbruket er knyttet til forsinkelser i arbeid hos Statsforvalteren og hos nasjonalparkstyrene. Det er også reduserte utbetalinger som følge av forsinket fremdrift i enkeltprosjekter og at noen tiltak har blitt mindre kostnadskrevenne enn først estimert.

Kap. 1420 post 22 viser et mindreforbruk på 8,2 mill. kroner, tilsvarende 3,1 prosent av bevilgningen. Mindreforbruket er knyttet til forsinket ferdigstilling av enkeltprosjekter.

Miljødirektoratet disponerer betydelige beløp til tiltak i verneområder og statlig erverv av friluftsområder, fylkesvise verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og marint vern. Disponible midler (inklusive overføringer fra 2019) på postene utgjør til sammen 624,4 mill. kroner, der tiltak i verneområder utgjør 96,6 mill. kroner. I 2020 har Miljødirektoratet regnskapsført 506,6 mill. kroner på disse postene, mens statsforvalterne har brukt 80,1 mill. kroner. I sum er 94 prosent av disponible midler i 2020 benyttet. Det er en økning på 6 prosentpoeng fra 2019. Mindreforbruket på postene skyldes at mange av prosessene som involverer kommuner og ulike grunneiere er svært tidkrevende, noe som har medført uforutsette forsinkelser i utbetalingene. Kompliserte eierforhold, uenighet om prinsippene for erstatningsutmåling og krevende forhandlinger påvirker fremdriften i stor grad. Gjennomføring av tiltak som skjøtsel og tilrettelegging i verneområdene er også noe forsinket.

Miljødirektoratet hadde i 2020 en bevilgning inkl. overføringer fra 2019 på 138 mill. kroner til opprydding i forurenset bunn og sjøgrunn, i tillegg til en bestillingsfullmakt på 31 mill. kroner. Av samlet bevilgning ble det utbetalt 76 mill. kroner. Mindreforbruket på totalt 62 mill. kroner skyldes flere forhold, blant annet reduserte kostnader i det store oppryddingsprosjektet i Flekkefjord. I tillegg var det satt av midler til opprydding i Fedafjorden som det ikke ble behov for, og forsinkelser og reduserte kostnader i en rekke andre mindre oppryddingsprosjekter. Av midlene er 70 mill. kroner benyttet til undersøkelser, planlegging og tiltak i forurenset sjøbunn og 6 mill. kroner til undersøkelser og tiltak i forurenset grunn. Av de 70 mill. kroner brukt på forurenset sjøbunn er 55,3 mill. kroner benyttet til opprydding i Horten.

Miljødirektoratet disponerer nærmere 3,2 mrd. kroner over en rekke tilskuddsposter (i tillegg til tilskuddspostene knyttet til oppryddingsformål) på kap. 1420. De største tilskuddspostene er

- post 61 Tilskudd til klimatilpasningstiltak
- post 71 Marin forsøpling
- post 72 Erstatninger for beitedyr tatt av rovvilt (overslagsbevilgning)
- post 73 Tilskudd til rovvilttiltak
- post 74 CO₂- kompensasjonsordning for industrien (overslagsbevilgning)
- post 75 Utbetaling av pant for bilvrak (overslagsbevilgning)
- post 76 Refusjonsordninger (overslagsbevilgning)
- post 78 Tilskudd til friluftformål
- post 81 Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping
- post 85 Naturinformasjonssenter

Miljødirektoratet har gitt tilskudd for totalt 2,3 mrd. kroner over kap. 1420, mens Statsforvalteren har gitt tilskudd for 243,1 mill. kroner. I tillegg har Skatteetaten, som administrerer bilvrakordningen, utbetalt 457,2 mill. kroner.

Miljødirektoratet disponerer 15,3 mill. kroner over kap. 1425, Fisketiltak. Midlene er i hovedsak tilskuddsmidler, og finansieres ved avgifter på fiske. Midlene er benyttet i sin helhet. Miljødirektoratet og Statsforvalteren har gitt tilskudd for henholdsvis 6,5 mill. kroner og 8,5 mill. kroner.

Se note B for nærmere beregning av overføringer og andre etaters belastninger på Miljødirektoratets kapitler og poster.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen reviderer årsregnskapet for Miljødirektoratet. Resultatet av revisjonen vil bli rapportert i form av en revisjonsberetning innen 1. mai 2021. Denne vil bli publisert på Miljødirektoratets hjemmesider når den foreligger.

Trondheim, 12. mars 2021

Ellen Hambro
direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet for Miljødirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (“bestemmelsene”). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 - de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen “Netto rapportert til bevilgningsregnskapet” er lik i begge oppstillingene.

Miljødirektoratet er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Miljødirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Miljødirektoratet har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva direktoratet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Miljødirektoratet står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra direktoratet selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsrapporteringen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen.

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Miljødirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Miljødirektoratet har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser note 8 til artskontorapporteringen "Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen" bokførte tall fra Miljødirektoratets kontospesifikasjon i kolonnen "Spesifisering av bokført avregning med statskassen". Notene viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Bevilgnings- og artskontorrapportering 2020

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2020							
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2020	Merutgift (-) og mindrentgift
1140	Høstbare viltressurser	01	Driftsutgifter	A,B	16 728 000	11 817 448	4 910 552
1140	Høstbare viltressurser	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	24 074 000	24 065 799	8 201
1140	Høstbare viltressurser	71	Tilskudd til viltformål	A,B	33 327 000	27 185 558	6 141 442
1141	Høstbare viltressurser	23	Jegerprøve m.m.	A,B	3 514 000	3 422 021	91 979
1141	Høstbare viltressurser	75	Organisasjoner - høstbare viltressurser	A, B	2 028 000	2 028 000	0
1400	Klima- og miljødepartementet	01	Driftsutgifter	A,B	2 217 000	1 023 318	1 193 682
1400	Klima- og miljødepartementet	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	43 805 000	37 795 322	6 009 678
1400	Klima- og miljødepartementet	51	Den naturlige skolesekken	A,B	10 169 000	10 169 000	0
1400	Klima- og miljødepartementet	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak	A,B	33 150 000	33 040 000	110 000
1410	Miljøforskning og miljøovervåking	21	Miljøovervåking	A,B	252 258 000	228 089 566	24 168 434
1410	Miljøforskning og miljøovervåking	22	Miljøkartlegging	A,B	99 701 000	99 677 902	23 098
1410	Miljøforskning og miljøovervåking	23	MAREANO	A,B	1 600 000	1 017 408	582 592
1420	Miljødirektoratet	01	Driftsutgifter	A,B	732 503 000	722 087 530	10 415 470
1420	Miljødirektoratet	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	320 047 000	203 740 794	116 306 206
1420	Miljødirektoratet	22	Statlige vannmiljøtiltak	A,B	268 038 000	162 986 033	105 051 967
1420	Miljødirektoratet	23	Oppdrags- og gebvrelatert virksomhet	A,B	154 851 000	101 270 886	53 580 114
1420	Miljødirektoratet	30	Statlig erverv, båndlegging av friluftsområder	A,B	31 539 000	23 753 239	7 785 761
1420	Miljødirektoratet	31	Tiltak i verneområder	A,B	96 581 000	9 920 065	86 660 935
1420	Miljødirektoratet	32	Statlig erverv, fylkesvise verneplaner	A,B	4 456 000	711 377	3 744 263
1420	Miljødirektoratet	33	Statlig erverv, nytt vern	A,B	500 000	518 859	-18 859
1420	Miljødirektoratet	34	Statlig erverv, nasjonalparker	A,B	24 266 000	16 098 201	8 167 799
1420	Miljødirektoratet	35	Statlig erverv, nytt skogvern	A,B	456 141 000	455 162 486	978 514
1420	Miljødirektoratet	36	Statlig erverv, marint vern	A,B	10 962 000	484 504	10 477 496
1420	Miljødirektoratet	37	Skosplanting	A,B	1 814 000	0	1 814 000
1420	Miljødirektoratet	38	Restaurering av myr	A,B	26 887 000	943 363	25 943 637
1420	Miljødirektoratet	39	Oppryddingstiltak	A,B	12 483 000	3 832 058	8 650 942
1420	Miljødirektoratet	61	Tilskudd til klimatilpasningstiltak	A,B	195 317 000	116 782 453	78 534 547
1420	Miljødirektoratet	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	A,B	500 000	0	500 000
1420	Miljødirektoratet	64	Skrantesykkeprøver fra fallvilt	A,B	1 200 000	842 500	357 500
1420	Miljødirektoratet	65	Tiltak i kommuner med ulvrevir	A,B	20 560 000	20 560 000	0
1420	Miljødirektoratet	69	Oppryddingstiltak	A,B	124 495 000	63 430 876	61 064 124
1420	Miljødirektoratet	70	Tilskudd til vannmiljøtiltak	A,B	48 254 000	38 117 078	10 136 922
1420	Miljødirektoratet	71	Marin forsøpling	A,B	72 950 000	60 030 665	12 919 335
1420	Miljødirektoratet	72	Erstatning for betedyr tatt av rovvil	A,B	141 361 000	537 685	140 823 315
1420	Miljødirektoratet	73	Tilskudd til rovvilttiltak	A,B	90 089 000	15 047 892	75 041 108
1420	Miljødirektoratet	74	CO2- kompensasjonsordning for industrien	A,B	1 434 700 000	1 434 652 951	47 049
1420	Miljødirektoratet	75	Utbetaling av pant for bilvrak	A,B	499 176 000	56 051 759	443 124 241
1420	Miljødirektoratet	76	Refusjonsordninger	A,B	192 659 000	175 570 143	17 088 857
1420	Miljødirektoratet	77	Ymse organisasjoner og stiftelser	A,B	18 216 000	18 216 000	0
1420	Miljødirektoratet	78	Friluftformål	A,B	216 161 000	208 660 851	7 500 149
1420	Miljødirektoratet	79	Oppryddingstiltak	A,B	890 000	884 717	5 283
1420	Miljødirektoratet	81	Verdensarvområde, kulturlandskap og verdiskaping	A,B	67 643 000	61 042 000	6 601 000
1420	Miljødirektoratet	82	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte naturtyper	A,B	47 495 000	2 632 000	44 863 000
1420	Miljødirektoratet	83	Tilskudd til tiltak mot fremmede organismer	A,B	17 300 000	17 184 889	115 111
1420	Miljødirektoratet	84	Internasjonalt samarbeid	A,B	5 508 000	5 320 218	187 782
1420	Miljødirektoratet	85	Naturinformasjonssenter	A,B	85 146 000	80 306 764	4 839 236
1425	Vilt- og fisketiltak	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	103 000	103 000	0
1425	Vilt- og fisketiltak	70	Tilskudd til fiskeformål	A,B	15 165 000	6 486 700	8 678 300
919	Nærings- og fiskeridepartementet	22	Innsats mot marin forsøpling		500 000	0	500 000
500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	21	Spesielle driftsutgifter		200 000	0	200 000
1411	Artsdatabanken	01	Driftsutgifter		2 100 000	2 046 844	53 156
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter		0	197 170 233	-197 170 233
Sum utgiftsført					5 961 327 000	4 762 519 314	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2020	Merinntekt og mindrentinntekt (-)
4141	Høstbare viltressurser	01	Jegerprøve, gebyr m.m.		3 500 000	3 424 200	(75 800)
4420	Miljødirektoratet	01	Oppdrag og andre diverse inntekter		7 571 000	9 804 414	2 233 414
4420	Miljødirektoratet	04	Gebyr, forurensningsområdet		57 508 000	49 654 510	(7 853 490)
4420	Miljødirektoratet	06	Gebyr, fylkenes miljøavdelinger		36 832 000	35 117 759	(1 714 241)
4420	Miljødirektoratet	07	Gebyr, kvotesystemet		8 492 000	8 761 350	269 350
4420	Miljødirektoratet	08	Gebyr, naturforvaltningsområdet		655 000	37 600	(617 400)
4420	Miljødirektoratet	09	Internasjonale oppdrag		41 227 000	38 285 590	(2 941 410)
5576	Sektoravgifter under LMD	72	Jeger- og fellingsavgifter		74 500 000	74 500 000	0
5578	Sektoravgifter under KLD	72	Fiskeravgifter		17 289 000	17 289 000	0
3640	Arbeidstilsynet	04	Kjemikaliekontroll			4 549 468	4 549 468
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			2 289 123	2 289 123
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			76 494 850	76 494 850
Sum inntektsført					247 574 000	320 207 864	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						4 442 311 449	
Kapitalkontoer							
60050201	Norges Bank KK /innbetalinger					334 274 400	
60050202	Norges Bank KK /utbetalinger					-4 774 464 613	
714415	Endring i mellomværende med statskassen					-2 121 236	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst				2020	2019	Endring
714415	Mellomværende med statskassen				-39 576 566,07	-37 455 330,35	-2 121 235,72

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år for nærmere forklaring.

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
114001	728 000	16 000 000	16 728 000
114021	1 074 000	23 000 000	24 074 000
114071	8 549 000	24 778 000	33 327 000
114123	14 000	3 500 000	3 514 000
114175		2 028 000	2 028 000
140001		2 217 000	2 217 000
140021		43 805 000	43 805 000
140051		10 169 000	10 169 000
140076		33 150 000	33 150 000
141021	2 624 000	249 634 000	252 258 000
141022	395 000	99 306 000	99 701 000
141023		1 600 000	1 600 000
142001	14 008 000	718 495 000	732 503 000
142021	12 450 000	307 597 000	320 047 000
142022	5 168 000	262 870 000	268 038 000
142023	4 119 000	150 732 000	154 851 000
142030	8 072 000	23 467 000	31 539 000
142031	7 162 000	89 419 000	96 581 000
142032	4 456 000	0	4 456 000
142033	0	500 000	500 000
142034	14 613 000	9 653 000	24 266 000
142035	1 529 000	454 612 000	456 141 000
142036	5 262 000	5 700 000	10 962 000
142037	1 814 000	0	1 814 000
142038	17 862 000	9 025 000	26 887 000
142039	0	12 483 000	12 483 000
142061	28 305 000	167 012 000	195 317 000
142063		500 000	500 000
142064		1 200 000	1 200 000
142065		20 560 000	20 560 000
142069*	49 533 000	74 962 000	124 495 000
142070	7 962 000	40 292 000	48 254 000
142071	2 660 000	70 290 000	72 950 000
142072		141 361 000	141 361 000
142073	9 663 000	80 426 000	90 089 000
142074		1 434 700 000	1 434 700 000
142075		499 176 000	499 176 000
142076		192 659 000	192 659 000
142077		18 216 000	18 216 000
142078	19 470 000	196 691 000	216 161 000
142079	440 000	450 000	890 000
142081	1 332 000	66 311 000	67 643 000
142082	2 140 000	45 355 000	47 495 000
142083		17 300 000	17 300 000
142084	0	5 508 000	5 508 000
142085	1 233 000	83 913 000	85 146 000
142521	4 000	99 000	103 000
142570	191 000	14 974 000	15 165 000

* Overført beløp fra 2019 er ekskl. 0,5 mill. som KLD har holdt tilbake for disponering til Bergmannsparken i Malm.

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Innsparinger(-)	Fullmakt til å overskride bevilgning med overtid, reisetid og timelønn for november 2020*	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp **	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
114001		4 910 552	-4 502 447	408 105				408 105	800 000	408 105
114021		8 201	0	8 201				8 201	1 150 000	8 201
114071	"kan overføres"	6 141 442	-5 854 559	286 883				286 883	69 066 350	286 883
114123		91 979	0	91 979	-75 800			16 179	175 000	16 179
114175		0	0	0						
140001		1 193 682	0	1 193 682						
140021		6 009 678	-5 298 262	711 416						
140051		0	0	0						
140076		110 000	0	110 000						
141021		24 168 434	-24 199 479	-31 044						
141022		23 098	0	23 098						
141023		582 592	0	582 592						
142001		10 415 470	-3 153 731	7 261 739	2 233 414		1 467 939	10 963 091	35 924 750	10 963 091
142021		116 306 206	-102 558 000	13 748 207			148 104	13 896 311	15 379 850	13 896 311
142022		105 051 967	-96 883 764	8 168 203				8 168 203	13 143 500	8 168 203
142023		53 580 114	-38 181 071	15 399 043	-13 126 540		234 323	2 506 826	7 536 600	2 506 826
142030	"kan overføres"	7 785 761	0	7 785 761				7 785 761	53 634 000	7 785 761
142031	"kan overføres"	86 660 935	-77 906 959	8 753 977			28 577	8 782 554	170 838 000	8 782 554
142032	"kan overføres"	3 744 263		3 744 263				3 744 263	1 450 000	1 450 000
142033	"kan overføres"	-18 859	0	-18 859				-18 859	700 000	-18 859
142034	"kan overføres"	8 167 799		8 167 799				8 167 799	11 706 000	8 167 799
142035	"kan overføres"	978 514	-463 860	514 654				514 654	899 224 000	514 654
142036	"kan overføres"	10 477 496	-1 709 810	8 767 686				8 767 686	5 700 000	5 700 000
142037	"kan overføres"	1 814 000	-1 074 903	739 097				739 097	0	0
142038	"kan overføres"	25 943 637	-14 359 019	11 584 618				11 584 618	32 650 000	11 584 618
142039	"kan overføres", "kan nyttes under postene 69 og 79"	8 650 942	-7 762 705	888 237				888 237	24 966 000	888 237
142061	"kan overføres"	78 534 547	0	78 534 547				78 534 547	266 912 000	78 534 547
142063		500 000	0	500 000						
142064		357 500	0	357 500						
142065		0	0	0						
142069	"kan overføres", "kan nyttes under postene 39 og 79"	61 064 124	0	61 064 124				61 064 124	125 924 000	61 064 124
142070	"kan overføres"	10 136 922	-2 273 000	7 863 922				7 863 922	70 584 000	7 863 922
142071	"kan overføres"	12 919 335	0	12 919 335				12 919 335	140 580 000	12 919 335
142072	"overslagsbevilgning"	140 823 315	-131 296 129	9 527 186						
142073	"kan overføres"	75 041 108	-59 774 640	15 266 468				15 266 468	160 852 000	15 266 468
142074		47 049	0	47 049						
142075	"overslagsbevilgning"	443 124 241	-457 177 843	-14 053 602						
142076	"overslagsbevilgning"	17 088 857	0	17 088 857						
142077		0	0	0						
142078	"kan overføres"	7 500 149	0	7 500 149				7 500 149	376 582 000	7 500 149
142079	"kan overføres", "kan nyttes under postene 39 og 69"	5 283	0	5 283				5 283	900 000	5 283
142081	"kan overføres", "kan nyttes under post 21"	6 601 000	-5 729 298	871 702				871 702	133 622 000	871 702
142082	"kan overføres"	44 863 000	-42 875 037	1 987 963				1 987 963	90 710 000	1 987 963
142083	"kan overføres"	115 111	0	115 111				115 111	17 300 000	115 111
142084		187 782	-140 000	47 782				47 782		0
142085	"kan overføres"	4 839 236	-1 050 000	3 789 236				3 789 236	155 444 000	3 789 236
142521		0	0	0				0	4 950	0
142570	"kan overføres"	8 678 300	-8 516 330	161 970				161 970	31 670 000	161 970

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Miljødirektoratet har mottatt en belastningsfullmakt på inntektspost fra Arbeidstilsynet. Fullmakten gjelder kap. 3640 post 04, og 4 549 468 kroner er belastet posten.

Videre har Miljødirektoratet mottatt en belastningsfullmakt fra Nærings- og fiskeridepartementet på 0,5 mill. kroner, over kap. 0919 post 22. Denne er ikke benyttet.

Miljødirektoratet har også mottatt en belastningsfullmakt fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet på 200 000 kroner. Denne er heller ikke benyttet.

En belastningsfullmakt på inntil 2,1 mill. kroner på Artsdatabankens kap. 1411 post 01 er belastet med 2 046 844 kroner.

Tildelinger på andre kapitler enn etatens egne

Miljødirektoratet har mottatt tildelinger på kap. 1400 og 1410. Der det er mindreforbruk, vil Klima- og miljødepartementet beregne overførbare beløp.

Miljødirektoratet har også mottatt tildelinger fra Landbruks- og matdepartementet, over kap. 1140, postene 01, 21, og 71, og kap. 1141 postene 23 og 75.

Tabellen ovenfor viser beregning av overførbart beløp, og LMD vil søke om overføring til 2021.

Avgitte belastningsfullmakter

Det er gitt belastningsfullmakter til andre etater og tildelt midler til statsforvaltere på Miljødirektoratets tildelinger for totalt 1 121 008 kroner. På disse er det utgiftsført 1 092 740 844 kroner.

Direktoratets mer-/ mindreutgifter er korrigert for utgifter ført av andre.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Miljødirektoratet har fullmakt til å overskride kap. 1420 post 01 mot tilsvarende merinntekter på kap. 4420 post 01.

Videre har Miljødirektoratet fullmakt til å overskride kap. 1420 post 23 mot tilsvarende merinntekt på postene 04, 06, 08 og 09.

I 2020 var det merinntekt på 2 233 414 kroner på kap. 4420 post 01. Denne kommer i tillegg i utregning av mulig overførbart beløp til neste år.

Kap. 4420 postene 04, 06, 08 og 09 hadde en samlet mindreinntekt på 13 126 540 kroner, og er inkludert i beregnet overførbart beløp.

Stikkordet «kan overføres»

På poster med stikkordet "kan overføres" kan ubrukt bevilgning overføres til neste år.

Maks. overførbart beløp.

På driftspostene kan et beløp tilsvarende inntil 5 prosent av bevilgningen overføres til neste år.

For poster med stikkordet "kan overføres" kan ubrukt bevilgning overføres til de to neste budsjettår.

I praksis betyr det at maks. overførbart beløp er summen av siste to års bevilgning.

Miljødirektoratets ubrukte beløp på kap. 1420 post 01 er 10 963 091 kroner. Dette beløpet er under grensen på 5 prosent, og hele beløpet regnes derfor som mulig overføring til 2021.

Tilsvarende er ubrukte beløp på kap. 1420 postene 21, 22 og 23 under grensen på 5 prosent, og regnes som mulig overføring til 2021.

Stikkordet «kan benyttes under»

Kap. 1420, postene 39, 69 og 79 ses i sammenheng, slik at grunnlag for overføring og maks. overførbart beløp ses i sammenheng. Dermed vil samlet restbeløp på de respektive postene kunne overføres til 2021.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Poster med stikkordet "overslagsbevilgning" er ikke overførbare til neste år

Fullmakt til å overskride bevilgning med overtid, reisetid og timelønn for november 2020*

Beløp er innarbeidet i beregning av overførbart beløp i tråd med oversikt fra FIN.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2020

	Note	2020	2 019
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	101 542 495	98 106 915
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	22 396 742	25 286 336
Salgs- og leieinnbetalinger	1	49 903 305	58 900 874
Andre innbetalinger	1	1 525 861	1 550 859
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		175 368 403	183 844 984
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	615 508 971	590 200 345
Andre utbetalinger til drift	3	1 068 792 538	1 045 845 925
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		1 684 301 510	1 636 046 270
Netto rapporterte driftsutgifter		1 508 933 107	1 452 201 285
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	197 803	182 358
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		197 803	182 358
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	446 109 341	463 674 756
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	-
Utbetaling av finansutgifter	4	5 687 563	3 610 784
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		451 796 903	467 285 540
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		451 599 100	467 103 182
Innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	91 789 000	113 000 000
<i>Sum innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		91 789 000	113 000 000
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	2 455 181 982	1 460 369 575
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		2 455 181 982	1 460 369 575
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Tilfeldige og andre inntekter konto 8480 (ref. kap. 5309, inntekt)		1 265 223	484 140
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		1 023 900	1 009 500
Arbeids giveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		76 494 850	73 275 366
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		197 170 233	181 497 219
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		118 386 261	106 728 213
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		4 442 311 449	3 373 402 255
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		2020	2019
Fordringer NAV		(894)	0
Fordringer på ansatte			0
Kontanter		55 042	16 392
Kundefordringer		-	-134 823
Bankinnskudd - oppgjørskonto og arbeidskonto			
Forskuddstrekk		(20 672 396)	(22 705 231)
Påleggstrekk		(6 157)	
Oppgjørskonto merverdiavgift		(1 028 472)	(416 804)
Utgående merverdiavgift		52 490	52 530
Inngående merverdiavgift		82 434	30 740
Lønn		14 590	11 738
Annen kortsiktig gjeld		126 232	171 062
Annen langsiktig gjeld		(18 199 435)	(14 480 932)
Sum mellomværende med statskassen	8	(39 576 566)	(37 455 330)

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2020	31.12.2019
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Gebyrer forurensingsområdet	54 203 274	52 247 298
Gebyr fylkesmannsbebetenes miljøvernavdelinger	35 116 071	33 688 173
Gebyrer kvotesystemet	8 761 350	8 513 044
Gebyrer naturforvaltningsområdet	37 600	27 200
Gebyrer viltforvaltning*	3 424 200	3 631 200
Sum innbetalinger fra gebyrer	101 542 495	98 106 915
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra Norges forskningsråd	897 900	1 128 000
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	12 070 919	13 946 352
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	1 086 972	1 777 030
Andre tilskudd og overføringer	8 340 951	8 434 954
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	22 396 742	25 286 336
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Leieinntekt fast eiendom	9 548 729	8 503 620
Salgsinntekt varer og tjenester	40 354 576	50 397 254
Sum salgs- og leieinnbetalinger	49 903 305	58 900 874
<i>Andre innbetalinger</i>		
Salg anleggsmidler	1 524 174	1 550 859
Innkjøpet på tidligere nedskrevne fordringer	1 688	0
Sum andre innbetalinger	1 525 861	1 550 859
Sum innbetalinger fra drift	175 368 403	183 844 984

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2020	31.12.2019
Lønn	494 471 856	475 448 657
Arbeidsgiveravgift	76 494 850	73 275 366
Pensjonsutgifter	55 874 706	52 782 196
Sykepenge og andre refusjoner (-)	-16 826 328	-17 810 825
Andre ytelser	5 493 887	6 504 951
Sum utbetalinger til lønn	615 508 971	590 200 345
Antall utførte årsverk*:	698	673

* i årsrapporten for 2019 var det rapportert 669 årsverk. Tallet er endret som følge av endret rapportoppsett og uttrekk

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2020	31.12.2019
Husleie	88 582 698	85 247 222
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	3 781	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	3 437 923	5 814 269
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	464 088	687 102
Mindre utstyrsanskaffelser	9 979 301	8 656 120
Leie av maskiner, inventar og lignende	35 721 539	31 463 958
Kjøp av konsulent tjenester	244 340 649	255 087 845
Kjøp av andre fremmede tjenester	626 602 729	558 602 096
Reiser og diett	24 003 084	49 473 803
Øvrige driftsutgifter	35 656 747	50 813 511
Sum andre utbetalinger til drift	1 068 792 538	1 045 845 925

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2020	31.12.2019
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter		
Valutagevinst	124 439	113 989
Annen finansinntekt	73 364	68 370
Sum innbetaling av finansinntekter	197 803	182 358

	31.12.2020	31.12.2019
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	5 459 015	3 428 045
Valutatap	222 384	178 098
Annen finansutgift	6 164	4 641
Sum utbetaling av finansutgifter	5 687 563	3 610 784

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2020	31.12.2019
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	419 872 155	432 688 347
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	11 356 153	13 750 992
Infrastruktureiendeler		
Maskiner og transportmidler	7 390 091	6 227 745
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	7 490 941	11 007 672
Sum utbetaling til investeringer	446 109 341	463 674 756

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2020	31.12.2019
Tilbakeføring av jeger- og fellingsavgifter fra Viltfondet*	74 500 000	93 000 000
Tilbakeføring av fiskeravgifter fra Statens fiskefond	17 289 000	20 000 000
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	91 789 000	113 000 000

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2020	31.12.2019
Overføringer til andre statlige regnskaper	37 062 000	36 182 000
Tilskudd til kommuner	209 302 672	170 241 568
Tilskudd til fylkeskommuner	133 505 696	106 791 009
Tilskudd til ikke- finansielle foretak	1 918 222 581	999 017 442
Tilskudd til finansielle foretak	14 839 435	18 348 571
Tilskudd til husholdninger	11 671 000	9 819 720
Tilskudd til ideelle organisasjoner	127 278 598	114 367 514
Tilskudd til statsforvaltningen	3 300 000	3 601 750
Tilskudd til utlandet	0	2 000 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	2 455 181 982	1 460 369 575

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2020	31.12.2020	
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*			0
Obligasjoner			0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	6 640 394	0	6 640 394
Andre fordringer	-894	-894	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	55 042	55 042	0
<i>Sum</i>	6 694 542	54 148	6 640 394
Langsiktige gjeld			
Annen langsiktig gjeld	-18 199 435	-18 199 435	0
<i>Sum</i>	-18 199 435	-18 199 435	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-1 858 290		-1 858 290
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-20 708 020	-20 678 553	-29 467
Skyldige offentlige avgifter	-1 028 472	-893 548	-134 925
Annen kortsiktig gjeld	16 681 308	140 822	16 540 486
<i>Sum</i>	-6 913 474	-21 431 279	14 517 805
Sum	-18 418 367	-39 576 566	21 158 199

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljodirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine 58 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptrer selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.

RAPPORT

M-1979 | 2020

Årsrapport for Viltfondet

2020

Foto: Per Arne Askeland / naturfoto.net

Innhold

1. Leders beretning	2
2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	3
2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget	3
2.2 Organisasjon og ledelse	3
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	3
3. Årets aktiviteter og resultater	5
4. Styring og kontroll i virksomheten	5
5. Vurdering av framtidutsikter	5
6. Årsregnskap	7

1. Leders beretning

Viltfondet bidrar til å finansiere tiltak som gir kunnskap om viltressursene og bærekraftig forvaltning av dem. Det høstbare viltet er et viktig grunnlag for jaktbasert friluftsliv, og for næringsutvikling og verdiskapning i distriktene.

Over en halv million personer i Norge er registrert i Jegerregisteret, og har dermed lov til å utøve jakt og fangst. I jaktåret 2019/2020 betalte 188 450 personer jegeravgift. Dette er 7 prosent færre enn året før. Inntektene til Viltfondet utgjorde til sammen 83,9 mill. kroner. Av de som betalte jegeravgift dette jaktåret, deltok 135 660 på jakt.

For jaktåret 2019/2020 er det lagt til rette for digitale jegeravgiftskort i appen Min jegerdokumentasjon. Dette innebærer at jegerne ikke lenger får tilsendt giro for innbetaling av jegeravgiften, men informasjon i Altinn om å benytte den elektroniske betalingsløsningen.

Gjennomsnittsalderen på den norske jegeren øker. Nesten to av tre jegere er menn over 40 år. Antallet kvinnelige jegere øker og antall menn som jakter går ned.

Jegerne bidrar til overvåking og forvaltning av viltbestandene, blant annet gjennom rapportering av observasjoner av elg og hjort og gjennom en obligatorisk jakt- og fangstrapportering fra småvilt-, villsvin- og rådyrjakt.

Statistikken over elgjakta og hjortejakta for jaktåret 2019/2020 viser at antall felte dyr fra hjortejakta økte med seks prosent fra foregående jaktår, mens antall felte dyr fra elgjakta gikk ned med én prosent. Totalt ble 149 300 ryper felt i løpet av jaktåret 2019/2020. Det er en nedgang på 18 prosent sammenlignet med året før. I alt ble det felt 31 920 rådyr i 2019/2020. Dette er en økning på 8 prosent fra året før.

Jakt- og fangstrapporteringen gir sammen med forskning, overvåkingsprogrammer og annen kunnskapsinnhenting, grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning av viltressursene. Arbeidet med konkrete tiltak krever i mange tilfeller innsats fra frivillige organisasjoner. Miljødirektoratet drøfter derfor hvert år bruken av inntektene fra Viltfondet med brukerinteressene.

Inntektene til fondet i 2020 gir et viktig bidrag til å sikre en profesjonell og kunnskapsbasert viltforvaltning.

Trondheim, 15. mars 2021

Ellen Hambro
direktør i Miljødirektoratet

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget

Viltfondet er hjemlet i Viltloven av 29. mai 1981. Viltfondet er en formuesmasse, og ikke en egen virksomhet.

Fondets inntekter er jeger- og fellingsavgifter. Hovedtyngden av inntektene kommer fra den årlige jegeravgiften som den enkelte jeger må betale og fra fellingsavgifter knyttet til villreinjakt. I tillegg kommer mer tilfeldige inntekter i form av fallviltsalg og renter på fondsmidler som står på konto i Norges Bank.

Fondets utgifter er overføringer til statsbudsjettets inntektskapittel, kap. 5576. Ved bevilgninger over statsbudsjettets utgiftskapitler, kap. 1140, 1410 og 1420 brukes viltfondmidlene til ulike tiltak for å fremme viltforvaltningen.

Miljødirektoratet er fondsforvalter og regnskapsfører for Viltfondet. Landbruks- og matdepartementet har ansvaret for forvaltningen av høstbare viltressurser, herunder etatsstyringen av Miljødirektoratet på området, og har dermed det overordnede ansvaret for Viltfondet. Viltfondet er et B2-fond i Landbruks- og matdepartementets kapitalregnskap.

2.2 Organisasjon og ledelse

Viltfondet har ingen ansatte. Miljødirektoratet benyttet 0,09 årsverk til å administrere fondet i 2020. Kostnadene knyttet til fondsforvaltningen dekkes over Miljødirektoratets driftsbudsjett, kap. 1420 post 01 i statsbudsjettet.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Nedenfor presenteres utvalgte nøkkeltall.

Innbetalte jegeravgifter

Tabellen nedenfor viser innbetalte jegeravgifter de siste fem årene. Det må forventes noe variasjon i innbetalingene fra år til år, først og fremst på grunn av endringer i småviltbestandene som påvirker om jegere drar på jakt i enkeltår. Vi forventer at inntektene vil ligge på tilsvarende nivå i årene fremover, gitt samme nivå på jegeravgiftene.

2016	2017	2018	2019	2020
80 747 891	84 977 422	84 869 677	79 747 320	82 277 427

Norske menn og kvinner oppført i Jegerregisteret

I alt var 516 100 norske statsborgere oppført i [Jegerregisteret](#) ved utgangen av jaktåret 2019/2020. Disse fordelte seg på 439 700 menn og 76 400 kvinner. Til sammenligning var 371 000 nordmenn oppført i Jegerregisteret i 2002/2003, og kvinneandelen var litt over 8 prosent. I løpet av denne perioden har kvinneandelen økt til 14,8 prosent.

Norske menn og kvinner oppført i Jegerregisteret				
	2019-2020		Endring, prosent	
	Antall personer	Prosent	2018-2019 - 2019-2020	2015-2016 - 2019-2020
Personer oppført i Jegerregisteret	516 108	100,0	1,3	6,9
Menn	439 687	85,2	0,9	4,8
Kvinner	76 421	14,8	3,8	20,6
Personer som løste jegeravgiftskort	188 450	100,0	-7,1	-5,1
Menn	171 236	90,9	-7,1	-6,3
Kvinner	17 214	9,1	-6,8	8,5
Personer som besto jegerprøven	11 728	100,0	-8,6	-15,6
Menn	8 294	70,7	-7,8	-21,2
Kvinner	3 434	29,3	-10,5	8,5

Innbetalte fellingsavgifter for villrein

Fellingsavgifter fra villrein inntektsføres i Viltfondet. Tabellen nedenfor viser at innbetalte fellingsavgifter for de siste fem årene ligger på et stabilt nivå.

2016	2017	2018	2019 ¹	2020
1 262 637	1 470 204	1 080 003	1 208 276	1 261 717

¹ Fra og med 2019 regnskapsføres Viltfondet etter kontantprinsippet. Innbetalte fellingsavgifter før 2019 er ikke korrigert for dette og viser derfor fakturerte fellingsavgifter det enkelte år.

Fellingsavgifter for felte elg og hjort tilfaller de kommunale viltfond.

Fallviltinntekter

Inntekter fra fallvilt inntektsføres også i Viltfondet og er hovedsakelig begrenset til å omfatte salg av kjøtt, skinn og skaller fra moskus som er påkjørt eller avlivet av forvaltningsmessige hensyn. Samlet sett utgjør dette små beløp. Utviklingen de siste fem årene viser at salget varierer fra år til år.

2016	2017	2018	2019 ¹	2020
104 740	184 901	219 031	316 960	252 435

¹ Fra og med 2019 regnskapsføres Viltfondet etter kontantprinsippet. Innbetalte fallviltavgifter før 2019 er ikke korrigert for dette og viser derfor fakturerte fallviltavgifter det enkelte år.

Fallviltinntekter fra hjortevilt tilfaller de kommunale viltfond.

3. Årets aktiviteter og resultater

Budsjetteringen og bruken av midler til ulike tiltak for å fremme viltforvaltningen framgår av Miljødirektoratets årsrapport og de årlige budsjettproposisjonene fra Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet.

Miljødirektoratet har i 2020 jobbet med å ferdigstille digital dokumentasjon av skyteprøve for storviltjegere. Dette som en del av prosjektet digital jegerdokumentasjon, som har som mål å digitalisere all dokumentasjon som jegerne skal medbringe under jakt, felling og fangst.

Jaktåret 2020/2021 fikk over 253 500 jegere informasjon om betaling av jegeravgift i Altinn, fremfor postgiro. Dette medførte at utgiftene til porto gikk ned fra 1 050 000 kroner i 2019 til 170 000 kroner i 2020, mens utgiftene til leveranse av materiell, konvolutter mm. gikk ned fra 1 063 000 til 53 000 kroner. De 11 000 jegerne som har reservert seg mot digital kommunikasjon med det offentlige i Kontakt- og Reservasjonsregisteret får fortsatt få tilsendt postgiro.

Innbetaling av fellingsavgift villrein, elg og hjort vil fortsatt gå via tradisjonelle betalingsmetoder, men vi arbeider med å forenkle dette via løsninger i Hjorteviltregisteret.

4. Styring og kontroll i virksomheten

Miljødirektoratet har et velfungerende system for styring og kontroll som sikrer overholdelse av lover og regler og et fullstendig regnskap. Fondet følger regler og prinsipper for økonomistyring i staten. Miljødirektoratet har en robot som sikrer at innbetalinger fra bank som ikke er betaling av utsendt faktura blir riktig registrert i regnskapet. Miljødirektoratet har i 2020 forbedret purrerutinene i fondet for å sikre at ubetalte avgifter blir purret innen rimelig tid.

Landbruks- og matdepartementet har fastsatt en egen instruks for Viltfondet, datert 21. juni 2019, med endringer senest av 19. november 2019.

5. Vurdering av framtidsutsikter

Antall aktive jegere holder seg nokså stabilt rundt 140 000 jegere hvert år.

I forbindelse med høring på nye jakt- og fangsttider for perioden 1. april 2022 - 31. mars 2027 skal vi i 2021 gjennomføre en spørreundersøkelse om holdninger til jakt blant jegere og friluftens interesserte. Tilsvarende undersøkelse er gjennomført i forkant av tidligere høringer. Vi kan dermed avdekke eventuelle endringer i holdninger over tid.

I 2007 ble det gjennomført en undersøkelse om rekruttering til jakt, motivasjon for å avlegge jegerprøven, barrierer som hindrer at man avlegger jegerprøven og tiltak for å øke andelen

aktive jegere, jf. NINA - rapport 221/2007. Undersøkelsen vil bli gjennomført på nytt i 2021. Undersøkelsen vil kunne avdekke om tiltakene etter forrige undersøkelse har virket, og om samfunnsutviklingen og eventuelt nye trender har endret årsakene til at mange fortsatt ikke blir aktive jegere.

I 2020 lanserte vi appbaserte løsninger for visning av jegeravgiftskort og muligheter for å gjennomføre kontroll av og dokumentasjon på gjennomført skyteprøve. Vi har også dialog med Politidirektoratet om mulighetene for jegerne til å fremvise digitalt våpenkort, dersom ordningen med våpenkort blir videreført. I 2021 skal vi sammen med Norsk Kennel Klubb se på mulighetene for å digitalisere dokumentasjon på tilgang til godkjent ettersøkshund.

Inntektene til Viltfondet forventes å ligge på tilsvarende nivå som 2020, også i årene som kommer.

6. Årsregnskap

Ledelseskommmentar årsregnskapet 2020

Formål

Viltfondet er hjemlet i Viltloven av 29. mai 1981.

I Kongelig resolusjon av 17. januar 2018 og Kongelig resolusjon av 27. april 2018 ble ansvaret for forvaltning av høstbare viltressurser overført fra Klima- og miljødepartementet til Landbruks- og matdepartementet, herunder også ansvaret for Viltfondet. Miljødirektoratet forvalter Viltfondets midler og fører regnskap for fondet.

Fondets inntekter er jeger- og fellingsavgifter. Inntektene til Viltfondet kommer i hovedsak fra jegeravgiften som den enkelte jeger må betale årlig, og fellingsavgifter knyttet til villreinjakt. I tillegg kommer mer tilfeldige inntekter i form av fallviltsalg, samt renter på til enhver tid innestående fondsmidler på konto i Norges Bank.

Fondets utgifter er overføringer til statsbudsjettets inntektskapittel, kap. 5576. Ved bevilgninger over statsbudsjettets utgiftskapitler, kap. 1140, 1410 og 1420 brukes viltfondmidlene til ulike tiltak til fremme av viltforvaltningen.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet, veiledningsnotat om statlige fond og krav fra Landbruks- og matdepartementet, fastsatt i Instruks for Viltfondet, datert 21. juni 2019, med endringer senest av 19. november 2019. Regnskapet gir et dekkende bilde av Viltfondets disponible midler, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Bevilgningen på kap. 5576 post 72, som benyttes til overføring av fondskapital til statsregnskapet, er i 2020 redusert to ganger med henholdsvis 9 mill. kroner og 6,5 mill. kroner. Årsaken til reduksjonen er en forventning om lavere inntekter hovedsakelig som følge av overgang til digitalt jegeravgiftskort og nye rutiner for innbetaling. Inntektene ble derimot høyere enn forventet og Viltfondets kapital økte derfor med 9,4 mill. kroner i 2020. Per 31.12.20 er Viltfondets kapital 12,2 mill. kroner.

Overføring av fondskapital til statsregnskapet er bokført per august og desember i 2020. Overføringene finansierer utgifter til drift og tiltak under kap. 1140 (post 01, 21 og 71), Viltforskning under kap. 1410 (post 50) og drift under kap. 1420 (post 01).

I 2020 er det utbetalt 16,3 mill. kroner på kap. 1140 post 01. Dette er midler som går til å dekke driftsutgifter knyttet til viltforvaltning, drift av villreinnemndene, drift av Jegerregisteret i Brønnøysund og utarbeidelse av jaktstatistikk.

På kap. 1140 post 21 ble det i 2020 utbetalt 24,1 mill. kroner til ulike faglige oppdrag og prosjekt, herunder utvikling og drift av nasjonale databaser, forskningsprosjekter av nasjonal karakter og nasjonale overvåkingsprogrammer (bestandsovervåking hjortevilt, helseovervåking vilt, overvåking hønsefugl, gjess, sjøfugl m.m.)

Under tilskuddsordningen til viltformål på kap. 1140 post 71 er det i 2020 utbetalt 33 mill. kroner, hvorav 5,9 mill. kroner er utbetalt fra statsforvalterne og 9,5 mill. kroner fra fylkeskommunene. Per 31.12.2020 er 1,3 mill. kroner bundet i gitte tilsagn som i sin helhet skal slutføres og utbetales i 2021. Søknader om tilskudd fremmes elektronisk, og i 2020 ble det fremmet totalt 634 søknader om tilskudd.

Utover dette har overføringene fra Viltfondet finansiert 3,281 mill. kroner av Miljødirektoratets driftskostnader knyttet til tilskuddsforvaltningen, utgiftsført på kap. 1420 post 01. I tillegg er 2,998 mill. kroner av driftstilskuddet til Norsk institutt for naturforskning (NINA), utgiftsført på kap. 1410 post 50, finansiert av overføringene. Dette skal finansiere deler av NINA sin forskning på viltressurser.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen reviderer Viltfondet. Resultatet av revisjonen vil bli rapportert i form av en revisjonsberetning innen 1. mai 2021. Denne vil bli publisert på Miljødirektoratets hjemmesider når den foreligger.

Prinsippnote

Årsregnskapet for Viltfondet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (“bestemmelsene”), og veiledningsnotat om statlige fond av 25. oktober 2012, oppdatert desember 2015. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.6, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115.

Regnskapet for Viltfondet er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Viltfondet har én rentebærende oppgjørskonto i Norges Bank. Likvidbevegelser i Viltfondet rapporteres månedlig til statsregnskapet i.h.t bestemmelsene.

Fondsregnskapet utarbeides etter kontantprinsippet.

Overføring av fondskapital til statsregnskapet utbetales minst to ganger per år. Det bokføres ikke utgifter i Viltfondets regnskap utover det som overføres til statsregnskapets inntektspost kap. 5576 post 72.

Resultatoppstillingen inneholder alle inntekter til fondet. Periodens resultat er forskjellen mellom inntekter og overføringer fra fondet. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen.

Note A utarbeides ikke for Viltfondet på bakgrunn av det ikke gis tildelinger over statsbudsjettet for fondet.

Bevilgningsrapportering

Oppstilling av bevilgningsrapportering					
Beholdninger rapportert i likvidrapport		Note	Regnskap 2020		
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank			2 847 906,73		
Endring i perioden			9 376 840,89		
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank			12 224 747,62		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Kontonr.	Tekst	Note	2020	2019	Endring
811106	Beholdninger på konto(konti) i Norges Bank		12 224 747,62	2 847 906,73	9 376 840,89

Fondsregnskap

Resultatregnskap for Viltfondet 2020

	Note	<u>2020</u>	<u>2019</u>
OVERFØRINGER TIL FONDET			
Fellingsavgift	1	1 261 717,00	1 208 275,63
Fallvilt	2	252 435,57	316 960,12
Jegeravgift		82 277 427,32	79 747 320,35
Renter fondskapital		85 261,00	338 072,00
Sum overføringer til fondet		83 876 840,89	81 610 628,10
OVERFØRINGER FRA FONDET			
Overført kap. 5576 post 72	3	74 500 000,00	93 000 000,00
Sum overføringer fra fondet		74 500 000,00	93 000 000,00
Resultat per 31.12		9 376 840,89	-11 389 371,90
Overføring av periodens resultat til opptjent fondskapital		-9 376 840,89	11 389 371,90

Balanse for Viltfondet 2020

EIENDELER			
Oppgjørskonto i Norges Bank		12 224 747,62	2 847 906,73
Sum eiendeler		12 224 747,62	2 847 906,73
FONDSKAPITAL			
Opptjent fondskapital		12 224 747,62	2 847 906,73
Sum fondskapital per 31.12		12 224 747,62	2 847 906,73

Note 1

Fellingsavgiftene inkluderer øreavrunding på 1 kr.

Fellingsavgiftene inkluderer 308 kroner som i utgangspunktet var feilført på jegeravgift. Dette er korrigert, men kommer ikke frem som betalt fellingsavgift via bank og er derfor lagt til manuelt.

Note 2

Fallvilt inkluderer betalt merverdiavgift til Miljødirektoratet på 44 021,70 kroner. Miljødirektoratet melder beløpet på skattemelding for mva.

Note 3

Det er overført 74 500 000 kroner til Miljødirektoratet, midlene benyttes til utgifter til forvaltningstiltak som kommer viltet og allmennheten til gode.

Utgiftene regnskapsføres over kap. 1140 (post 01,21 og 71), kap. 1420 (post 01) og viltforskning over kap. 1410 (post 50).

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | Faks: 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljodirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring. Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.